การศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์

สารนิพนธ์

ของ

นางสาวจันทรา ภู่เงิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2549

การศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวจันทรา ภู่เงิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2549

จันทรา ภู่เงิน. (2549). *การศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์บรรพต ศิริชัย.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ จำนวน 53 เรื่อง ในด้านเนื้อเรื่อง วิธีการนำเสนอ การใช้ภาษา ภาพประกอบและรูปเล่ม

ผลการศึกษาพบว่า

เนื้อเรื่องมี 5 ประเภทได้แก่ ประเภทส่งเสริมจินตนาการ ส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณธรรม ส่งเสริมประชาธิปไตย และส่งเสริมภูมิปัญญา ด้านกลวิธีการนำเสนอใช้วิธีการบรรยายมากที่สุด นิยมดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทินและปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรม กลวิธีในการเล่าเรื่องใช้แบบผู้แต่งเห็นจริงเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการสร้างตัวละครมี 2 ประเภท คือตัวละครประเภทมีชีวิต และตัวละครประเภทไม่มีชีวิต ด้านการใช้ภาษามีการใช้คำหลากหลาย เช่น คำแสดงภาพแสดงอาการ แสดงความรู้สึก ใช้คำอุทาน คำซ้ำ คำซ้อน และคำสัมผัส การใช้ประโยค นิยมใช้ประโยคความเดียวและความรวม ด้านภาพประกอบและรูปเล่ม ผู้เขียนใช้ภาพช่วยเสริมให้วรรณกรรมน่าอ่านมากยิ่งขึ้น ภาพประกอบเรื่องมีสีสดใส ใช้ภาพวาดสีเหมือนจริง ภาพมีหลายขนาดและเลือกเนื้อหาที่น่าสนใจมาเป็นภาพปก ด้านรูปเล่มมีหลายขนาดเช่น 2 หน้ายก 3 หน้ายก และ 4 หน้ายก มีทั้งที่เป็นปกแข็งและปกอ่อน จำนวนหน้าในแต่ละเล่มมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องไม่หนาหรือบางจนเกินไป

THE STUDY ON PREEDA PANYACHAN'CHILDREN LITERATURE

AN ABSTRACT

BY

JUNTHRA POO - NGEN

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Educational degree in Thai

at Srinakharinwirot University

May 2006

Junthra Poo-ngen. (2006). *The study on Preeda Panyachan ' children literature*. Master's Project, M.Ed. (Thai). Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University. Project Advisor : Banpot Sirichai.

This research aimed to study the elements of Preeda Panyachan ' s 53 literatures for the children on contents , presentation methods, language usage, illustration, and form of the book.

It was found that :

There were five types of the content that were the imagination promotion, learning development promotion, merit promotion, democracy promotion, and intellect promotion. For the presentation methods, the descriptive type was mostly used; the story was often proceeded according to the calenda order and the story was ended with happiness. The methods of story-telling or narration were mostly based on the real experience of the writer. There were 2 types of character creation that were the living character and the non-living character. On the language usage, there were wide varieties of words used such as the illustration words depicting picture or sign or feeling, exclamation, repetition of words, superimposed words, and rhyme. In using sentences, the simple sentences and compound sentences were often used. On illustration and form of the book, the writer used figures to help in promoting literatures to be more attractive. The figures of story were colorful and the drawing made it look like the real ones. The figures were of several sizes. The interesting content was selected as cover figure. On form of the book, there were many sizes such as 2 raising pages, 3 raising page, or 4 raising page. There were both hard cover and soft cover. The number of page in each book was suitable for the length of the story

การศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์

สารนิพนธ์

ของ

นางสาวจันทรา ภู่เงิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(อาจารย์บรรพต ศิริชัย)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(อาจารย์บรรพต ศิริชัย)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์สุภัค มหาวรากร)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลียวศรี พิบูลชล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์บรรพต ศิริชัย อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อให้เกิดความคิดและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และผู้ศึกษายังได้รับความกรุณาจากกรรมการพิจารณาสารนิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร และอาจารย์สุภัค มหาวรากร ที่กรุณาให้คำแนะนำ พร้อมข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้ศึกษาขอน้อมรำลึกถึงพระคุณอาจารย์นิตยา บุญสิงห์ ที่ได้ดูแลและให้คำแนะนำสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในเบื้องต้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุนีย์ มุมบ้านเซ่า อาจารย์ขนิษฐา ทิณวัฒน์ อาจารย์สาวิตรี สิงห์ใหม่ อาจารย์ณัฏฐินี ศิริอำมาตย์ อาจารย์สายสมร ลิขิต และอาจารย์กมลรัตน์ หนองรั้ง ที่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในการทำสารนิพนธ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ช่อทิพย์ เชษฐนรกุล ประธานสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พี่และน้องๆ ในสายชั้นของผู้ศึกษาที่คอยห่วงใยและให้กำลังใจจนกระทั่งสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณพ่อบุญรอด - คุณแม่เฉลา ภู่เงิน คุณสุพัลลภ - คุณวิภารัตน์ ภู่เงิน และว่าที่ ร.ต.หญิงศรัญญา บุญลาโภวสุกุล ที่คอยให้กำลังใจและห่วงใย อีกทั้งช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในด้านปัจจัยแก่ผู้ศึกษาจนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

จันทรา ภู่เงิน

สารบัญ

หน้า

บทที่

1 บทนำ..... 1

ภูมิหลัง..... 1

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า..... 3

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า..... 3

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า..... 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า..... 6

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 7

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบวรรณกรรมสำหรับเด็ก..... 7

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบวรรณกรรมสำหรับเด็ก..... 7

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบวรรณกรรมสำหรับเด็ก..... 10

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบและรูปเล่ม..... 12

เอกสารเกี่ยวข้องกับภาพประกอบและรูปเล่ม..... 12

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบ..... 17

3 วิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็ก..... 19

ด้านเนื้อเรื่อง..... 19

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมจินตนาการ..... 20

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้..... 30

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม..... 45

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย..... 48

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญา..... 51

ด้านวิธีการนำเสนอ..... 57

กลวิธีในการวางโครงเรื่อง..... 57

กลวิธีในการเล่าเรื่อง..... 64

กลวิธีในการสร้างตัวละคร..... 66

ด้านการใช้ภาษา..... 69

การใช้คำ..... 69

การใช้ประโยค..... 75

ด้านภาพประกอบและรูปเล่ม..... 78

4 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 89
สรุปผลการศึกษา..... 89
อภิปรายผล..... 90
ข้อเสนอแนะ..... 91

บรรณานุกรม..... 92

ภาคผนวก..... 96
ภาคผนวก ก ประวัติของปรีดา ปัญญาจันทร์..... 97
ภาคผนวก ข ภาพหนังสือของ ปรีดา ปัญญาจันทร์..... 100

ประวัติย่อผู้วิจัย..... 105

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่เกิดขึ้นจากความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ของผู้เขียนเพื่อถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน ซึ่งมีรูปแบบเนื้อหา และกลุ่มผู้อ่านที่แตกต่างกันออกไปเช่น วรรณกรรมเด็กซึ่งผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้รับความบันเทิง โดยเนื้อหาสาระเกิดจากจินตนาการของผู้เขียนหรือเป็นเรื่องสมมุติที่สร้างขึ้นจากเค้าโครงและเหตุการณ์ต่างๆ อาจไม่ต้องคำนึงถึงความเป็นจริง เพียงแต่ให้เกิดความสมจริงและมีเหตุผล อีกทั้งต้องสอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของเด็ก

วรรณกรรมสำหรับเด็ก จัดได้ว่าเป็นสื่อที่ไม่เคยล้าสมัยซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและส่งเสริมให้เด็กมีความเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญา เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ พร้อมทั้งให้ความบันเทิงควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่สนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยเฉพาะเรื่องราวที่แปลกใหม่ วรรณกรรมจึงเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ส่งเสริมความรู้ ความคิดและจินตนาการแก่เด็ก ยิ่งถ้าเด็กอ่านมาก ค้นคว้ามากเพียงใดความรู้ความคิดของเด็กก็จะกว้างไกลมากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ (2522 : 13) ที่กล่าวว่าเด็กเป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานของการพัฒนาให้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ซึ่งหนังสือสำหรับเด็กนับว่าสำคัญมาก หนังสือเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเด็กเปรียบเหมือนครูผู้สอนประสบการณ์ และจินตนาการให้แก่เด็กจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกเฟ้นหนังสือที่ดีให้เด็กอ่าน คำกล่าวนี้สอดคล้องกับความคิดของวิริยะ สิริสิงห (2525 : 6) ที่ว่าหนังสือสำหรับเด็กที่ดีจะต้องเป็นหนังสือที่เป็นเพื่อนเด็กได้ ต้องชี้ให้เด็กเห็นว่าความผิดพลาดเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ และหนังสือสำหรับเด็กที่ดีนั้นเปรียบเหมือนเพชรอยู่ที่ใดก็ส่องแสงได้เสมอ เด็กไม่ว่าชาติใดภาษาใดย่อมเหมือนกัน การให้เด็กอ่านหนังสือก็เพื่อจะส่งเสริมความเจริญงอกงามในด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา และความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับนิศา ชูโต และกล่อมจิตต์ พลายเวช (2527 : 40) ที่กล่าวว่าเมื่อเด็กอ่านหนังสือควรจะได้รับสิ่งต่างๆ เช่น ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน สาระความรู้ประเภทต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัย และได้รับคุณธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม

หนังสือจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับเด็กอย่างหนึ่งที่มีบทบาทในการเสริมสร้างและพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่ช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี

การนำเสนอรูปแบบของวรรณกรรมสำหรับเด็กมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งที่เป็นสารคดี และบันเทิงคดี ซึ่งแต่ละประเภทจะมีกลวิธีการนำเสนอแตกต่างกัน วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทสารคดีมุ่งให้เด็กได้รับความรู้เป็นสำคัญ มีจุดเด่นในการส่งเสริมความรู้ความคิดและสติปัญญา ส่วนวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี มีจุดเด่นในด้านโครงเรื่องมุ่งให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับเรื่องที่ผู้แต่งสร้างสรรค์ขึ้นอย่างสมเหตุสมผลอันจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและเจตคติ อันเป็นผลมาจากการอ่าน ดังนั้นการสร้างหนังสือสำหรับเด็กควรสร้างให้ตรงกับความต้องการ ความสนใจและวัยของเด็ก ซึ่งรวมไปถึงสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กด้วย การที่เด็กจะได้รับคุณค่าจากวรรณกรรมมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับนักเขียนว่ามีความรู้ความสามารถเข้าใจจิตใจเด็กเพียงใด ดังนั้นในการเขียนวรรณกรรมเด็กทุกครั้งผู้เขียนจึงต้องระมัดระวังทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อเรื่อง การใช้ภาษาตลอดจนการสร้างพฤติกรรมของตัวละคร ต้องรู้ว่าเด็กชอบหรือไม่ชอบอะไร ควรให้อะไรกับเด็ก ผู้เขียนจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะบันดาลให้งานเขียนของตนเป็นประโยชน์แก่เด็ก ตามวัย และวุฒิภาวะที่เหมาะสม

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็ก พบว่านักเขียนแต่ละคนมีแนวการเขียนที่แตกต่างกันออกไป นักเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กที่น่าสนใจท่านหนึ่งคือ ปรีดา ปัญญาจันทร์ ซึ่งได้สร้างงานไว้หลากหลายและมีพัฒนาการอยู่ตลอดเวลา มีจุดเด่นในการเขียนเรื่องที่เป็นรูปแบบบรรยายซึ่งอ่านแล้วสามารถทราบความรู้สึกนึกคิด กิริยาอาการของตัวละครและสถานที่ในเรื่องได้เป็นอย่างดี การนำเสนอเรื่องมีรูปแบบที่ไม่ค่อยซ้ำกัน เช่นนิทานวาดรูปจะมีการเล่าเรื่องพร้อมกับวาดภาพประกอบ โดยภาพวาดกับเนื้อเรื่องจะไม่สอดคล้องกัน ทั้งนี้เพราะผู้เขียนต้องการดึงดูดความสนใจของเด็ก ทั้งจากการฟังนิทานและการทายภาพ นอกจากนี้ผลงานบางเรื่องยังสอดแทรกเนื้อหาวิชาการ พร้อมกับจินตนาการและการเรียนรู้ทั้งด้านภาษา สังคม คณิตศาสตร์ เช่น เรื่องเม่นหลบฝน ให้ความรู้วิชาการทางคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการนับจำนวน พร้อมกับให้เด็กได้เล่าเรื่องจากภาพด้วยจินตนาการของตนเอง ซึ่งการเล่าเรื่องจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางการใช้ภาษาได้เร็วขึ้น

นอกจากผลงานของปรีดา ปัญญาจันทร์ จะมีคุณค่าน่าสนใจดังกล่าวแล้ว ผลงานของปรีดา ปัญญาจันทร์ ยังได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย ได้แก่ เรื่องราชบุรีมีโอ่ง ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทสารคดี จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2529 เรื่องธง ได้รับรางวัลชมเชยประเภทสารคดี จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ.2530 เรื่องเล่นริมน้ำ ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก และเรื่องเล่นกลางแจ้ง ได้รับรางวัลชมเชยประเภทหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2537 เรื่องเม่นหลบฝน ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน และ เรื่องต้นไม้ใกล้ตัว ได้รับรางวัลชมเชยประเภทบันเทิงคดี จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2539 ชุดภาษาสนุก ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทเด็กเริ่มหัดอ่านจากการประกวดหนังสือสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และชุดสระสนุกเด็กเริ่มหัดอ่านได้รับรางวัล

ชมเชยจากการประกวดหนังสืองานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2544 ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ผู้ศึกษาใคร่จะศึกษาผลงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ซึ่งไม่มีผู้ใดได้ศึกษาผลงานของนักเขียนผู้นี้มาก่อน

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ในด้านเนื้อเรื่อง วิธีการนำเสนอ การใช้ภาษา ภาพประกอบและรูปเล่ม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการศึกษาจะทำให้ทราบลักษณะงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ตั้งแต่เริ่มเขียนจนถึง พ.ศ.2546 ในด้านเนื้อเรื่อง กลวิธีการนำเสนอ การใช้ภาษา ภาพประกอบและรูปเล่ม
2. ผลการศึกษาครั้งนี้จะใช้เป็นแนวทางให้ผู้สนใจสามารถเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ตั้งแต่เริ่มเขียนจนถึง พ.ศ. 2546 จำนวน 53 เรื่อง ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. ธง (พ.ศ. 2530)
2. ชุดนิทานเล่าไปวาดไป (พ.ศ. 2535) มี 3 เรื่อง
    - 2.1 งูสองตัว
    - 2.2 ไม้เท้าเจ้ายักษ์
    - 2.3 ซุปก้อนหิน
3. ชุดสนุกสนานตามธรรมชาติ (พ.ศ. 2536) มี 3 เรื่อง
    - 3.1 เล่นกลางแจ้ง
    - 3.2 เล่นในป่า
    - 3.3 เล่นริมน้ำ

4. เม่นหลบฝน (พ.ศ. 2538)
5. ต้นไม้ใกล้ตัว (พ.ศ. 2538)
6. ราชบุรีมีโอ่ง (พ.ศ. 2539)
7. ชุดนิทานวาดรูป (พ.ศ. 2541) มี 5 เรื่อง
    7.1 คนเล็กๆ กับบ้านหลังเล็กๆ
    7.2 งูสองตัว
    7.3 ดาวอะไรเอ่ย
    7.4 พระอาทิตย์ใจดี
    7.5 เจ้าชายน้อยแต่งตัว
8. พระจันทร์อยากมีเพื่อน (พ.ศ. 2543)
9. ยักษ์สองตน (พ.ศ. 2544)
10. ชุดสระสนุก (พ.ศ. 2544) มี 7 เล่ม รวมทั้งสิ้น 27 เรื่อง
    10.1 เล่มที่ 1 มี 4 เรื่อง คือ
        10.1.1 หนูนะกับหนูมะ
        10.1.2 ลากับกา
        10.1.3 แม่มด อิ อิ
        10.1.4 แมวน้อยกับไม้เท้าวิเศษ
    10.2 เล่มที่ 2 มี 4 เรื่อง คือ
        10.2.1 มังกรไฟเจอผี
        10.2.2 กิ้งกือซื้อมือถือ
        10.2.3 ยักษ์ งุ งุ
        10.2.4 แมวน้อยตะลุยโลกล้านปี
    10.3 เล่มที่ 3 มี 4 เรื่อง คือ
        10.3.1 ยักษ์จอมเอะอะ
        10.3.2 แพะและแกะ
        10.3.3 ยักษ์จอมเกเร
        10.3.4 ตุ๊กแกตัวที่แปด
    10.4 เล่มที่ 4 มี 4 เรื่อง คือ
        10.4.1 แม่มดกับปลาหมึกยักษ์
        10.4.2 เกาะเงาะ

10.4.3 แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต

10.4.4 แมวน้อยกับลูกวัว

10.5 เล่มที่ 5 มี 4 เรื่อง คือ

10.5.1 เมืองเลอะเทอะ

10.5.2 แมวน้อยกับคนย้อมผ้า

10.5.3 หมีน้อยนอนละเมอ

10.5.4 แม่มดผมเปีย

10.6 เล่มที่ 6 มี 3 เรื่อง คือ

10.6.1 เสือขี้บ่น

10.6.2 มังกรไฟขี้กลัว

10.6.3 แมวน้อยผจญมนุษย์ดาวยัวะ

10.7 เล่มที่ 7 มี 4 เรื่อง คือ

10.7.1 มังกรไฟ

10.7.2 ยักษ์ดำ

10.7.3 ผู้ใหญ่กับสะใภ้

10.7.4 เต่ายักษ์

11. ชุดภาษาสนุก (ราชากะฤาษี) (พ.ศ. 2544) มี 6 เรื่อง

11.1 คาถาดี

11.2 ฤาษีเหาะ

11.3 คาถาฤาษี

11.4 เสือร้าย

11.5 ควายป่า

11.6 ลาฤาษี

12. ฤาษีกับลิง (พ.ศ. 2546) มี 4 เรื่อง

12.1 ตอนปราบลิง

12.2 ตอนชิงตำแหน่ง

12.3 ตอนหัวหน้าใหม่

12.4 ตอนอยู่อย่างลิง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสารโดยดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
2. ศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ในด้านต่างๆ ดังนี้
    - 2.1 เนื้อเรื่อง
    - 2.2 วิธีการนำเสนอ
    - 2.3 การใช้ภาษา
    - 2.4 ภาพประกอบและรูปเล่ม
3. เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นประโยชน์ในการศึกษาและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบและรูปเล่ม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

หนังสือสำหรับเด็ก จะมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากหนังสือผู้ใหญ่ในด้านองค์ประกอบต่างๆ ดังที่จินตนา ใบกาซูยี (2542 : 10 - 19) ได้กล่าวไว้ว่า ด้านเนื้อหาต้องมีแก่นเรื่องหรือแนวคิดที่ชัดเจน เพียงเรื่องเดียว เนื้อหาไม่ซับซ้อน มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย ใช้ภาษาพูดไม่ใช่ภาษาเขียน ใช้คำง่าย ชัดเจน ไม่เยิ่นเย้อ ต้องเป็นภาษาที่เด็กคุ้นเคยและใช้ในสภาพจริง การจัดรูปเล่มควรมีขนาดกะทัดรัด ไม่ใหญ่ กว้างหรือยาว หรือเล็กเกินไป เพราะเด็กจะถือหนังสืออ่านไม่สะดวก ภาพประกอบจะต้องมีเสมอ บางเล่มภาพน้อยบางเล่มภาพมากขึ้นอยู่กับวัยของเด็ก และเนื้อหาของหนังสือประเภทนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับปราณี เชียงทอง (2526 : 78 - 79) ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับขนาดของตัวหนังสือที่ต้องเหมาะกับวัยและสายตาของเด็ก การเว้นวรรคตอน และการสะกดการันต์ถูกต้อง

สมบูรณ์ ศิงฆะมานันท์ (2522 : 69 - 73) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็กในด้านต่างๆ ดังนี้

1. เค้าโครงเรื่องจะต้องลำดับเหตุการณ์ให้สมเหตุสมผล
2. เนื้อเรื่องต้องตรงกับความสนใจของเด็ก
3. สาระสำคัญของเรื่อง ควรแทรกไว้ในเนื้อหาอย่างแนบเนียน
4. ตัวละครจะเป็นคนหรือสัตว์ก็ได้ ขอให้สมจริง มีความเป็นธรรมชาติ วัยของตัวละครควรใกล้เคียงกับวัยของผู้อ่าน
5. แบบของการเขียน วิธีเขียนง่ายๆ ชัดเจน และจบลงด้วยความพอใจ หลีกเลี่ยงการเขียนเหน็บแนม ประชดประชัน

6. รูปเล่มต้องดึงดูดความสนใจ ขนาดตัวหนังสือต้องเหมาะสมกับวัย คุณภาพกระดาษดี การเข้าปกแข็งแรง

หทัย ตันหยง (2529 : 91 - 96) กล่าวถึง การสร้างโครงเรื่องว่า คือการวางแผนหรือมโนภาพของผู้เขียน ถ่ายทอดมาเป็นบทสรุป เค้าโครงการเขียนมีดังนี้

1. สาระแนวคิดในหนังสือสำหรับเด็กควรมีลักษณะตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อน มุ่งเน้นมโนทัศน์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

2. ตัวละครในหนังสือสำหรับเด็กย่อมมีบทบาทเด่นอยู่เพียงตัวเดียว ซึ่งแตกต่างกับหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ โดยปกติหนังสือสำหรับเด็กมีตัวละครน้อย แต่จะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผล สาระแนวคิดที่จะสร้างให้สมบูรณ์เพียงใด

3. ฉาก เป็นฉากง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เป็นการสนองอารมณ์ตามธรรมชาติที่อยู่ในช่วงความสนใจของเด็ก เช่น เด็กเล็กๆ มีช่วงความสนใจประมาณ 15 นาที เมื่อโตขึ้นความสนใจจะยาวขึ้นประมาณ 20 – 30 นาที

4. ภาษา การเขียนหนังสือสำหรับเด็กที่ดีนั้น จะต้องมีความเข้าใจในการใช้ภาษาถ้อยคำ และสำนวนโวหารตามหลักภาษาไทยทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง

5. รูปแบบของหนังสือสำหรับเด็กจำเป็นจะต้องอาศัยพื้นฐานทางจิตวิทยา และศิลปกรรมเพื่อให้มีลักษณะเร้าใจน่าอ่าน เช่นการตั้งชื่อเรื่อง ลักษณะรูปเล่ม ปก ภาพ สีสันและสาระบันเทิงในเนื้อหา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก สรุปได้ว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กควรมีลำดับเหตุการณ์ที่เป็นขั้นตอน ไม่วกวน และสมเหตุสมผล การเสนอแนวคิดควรเป็นเรื่องง่ายๆ ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตของเด็กซึ่งไม่ควรซับซ้อน เพราะจะทำให้เด็กสับสน ส่วนตัวละครควรอยู่ในวัยใกล้เคียงกับเด็กและแสดงบทบาทใกล้เคียงกับชีวิตจริง ในด้านการใช้ภาษาควรเป็นข้อความหรือประโยคที่เด็กอ่านแล้วเข้าใจง่าย การใช้ฉากควรให้สอดคล้องกับเหตุการณ์หรือเหมาะสมกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของตัวละคร นอกจากนี้ควรแฝงคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กเห็นความดีงามความถูกต้องอันเป็นที่ยอมรับของสังคม

ในด้านกลวิธีการเขียนบันเทิงคดีนั้น กรมวิชาการ (2538 : 140) กล่าวว่า การเขียนที่ดีจะต้องมีเค้าโครงที่ดี มีเรื่องราวเหตุการณ์ที่น่าสนใจ เร้าอารมณ์ มีปัญหาอุปสรรคที่ตัวละครเอกต้องเผชิญและฟันฝ่าซึ่งควรจะทวีความยากลำบากเพื่อให้ตัวละครเอกใช้ความพยายามมากขึ้นๆ จนถึงเหตุการณ์ที่เป็นจุดสูงสุดหรือจุดวิกฤตของเรื่อง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ตัวละครเอกตัดสินใจยากที่สุด แล้วเรื่องราวก็คลี่คลายและจบลง ซึ่งคำดังกล่าวสอดคล้องกับวิริยะ สิริสิงห (2524 : 21 - 22) ที่กล่าวถึงหลักสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ประทับใจผู้อ่าน ดังนี้

1. บทนำต้องเร้าใจผู้อ่าน

2. ตัวละครต้องมีชีวิตชีวา ซึ่งแสดงออกในการกระทำและคำพูดที่เป็นไปตามธรรมชาติ

3. ต้องมีการกระทำ ซึ่งจะดำเนินเป็นเรื่องไปสู่เป้าหมายโดยมีเหตุการณ์ตามลำดับไปสู่จุดสุดยอดซึ่งตรงกับเป้าหมายนั้น

4. ต้องมีการต่อสู้กัน หรือเกิดปัญหา ซึ่งตัวเอกต้องประสบด้วยตนเองและจะแก้ปัญหาด้วยการต่อสู้กับสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนหนึ่งคนใดหรือด้วยการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

5. ต้องสร้างความตื่นเต้นระทึกใจให้แก่ผู้อ่านตลอดเวลาว่าต่อไปจะเกิดอะไรขึ้นหรือจะจบลงอย่างไร

6. ต้องมีจุดสุดยอด คือจุดเด่นที่สุด เมื่อถึงจุดสุดยอดแล้วต้องจบทันที เพราะผู้อ่านรู้สึกพอใจแล้ว ไม่ต้องเพิ่มการสอนศีลธรรมหรือสรุปเรื่องอีก

ประทีป วาทิกทินกร (2528 : 36 - 39) เสนอแนวทางเรื่องกลวิธีของการดำเนินเรื่องไว้ดังนี้

1. ดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทิน

2. ดำเนินเรื่องย้อนต้น

3. ดำเนินเรื่องสลับไปมา

ส่วนกลวิธีในการเล่าเรื่องมีดังนี้

1. ใช้บุรุษที่หนึ่ง ซึ่งตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่า

2. ใช้บุรุษที่หนึ่ง ซึ่งตัวละครรองในเรื่องเป็นผู้เล่า

3. ผู้แต่งเป็นผู้เล่า

4. ผู้แต่งเป็นผู้เล่าในฐานะของผู้สังเกตการณ์

ส่วนทองสุก เกตุโรจน์ (2529 : 263 - 264) ได้เสนอกลวิธีในการเล่าเรื่องไว้ 2 ประเภทคือ

1. กลวิธีในการเล่าเรื่องที่ใช้บุรุษที่สาม ได้แก่ผู้เล่าเล่าอย่างรู้แจ้งเห็นจริง ผู้เล่าเรื่องรู้ทุกอย่างที่เกี่ยวกับตัวละครและเหตุการณ์ มีอิสรเสรีที่จะไปไหนมาได้ตามความพอใจ ขณะที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวละครตัวหนึ่งก็สามารถเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวละครอีกตัวหนึ่งได้ จะเปิดเผยบทสนทนาและบทบาทของตัวละครทั้งหมดหรือปิดบังไว้บางส่วนก็ได้ นอกจากนี้ยังรู้ความคิด ความรู้สึก และเจตนาของตัวละครตลอดจนคำพูดและบทบาทที่แสดงออกมาอย่างชัดแจ้ง

2. กลวิธีในการเล่าเรื่องที่ใช้บุรุษที่หนึ่ง เป็นการจำกัดการเล่าเรื่องให้อยู่แต่ในสิ่งที่ผู้เล่าซึ่งเป็นบุรุษที่หนึ่งประสบพบเห็น ลงความเห็น หรือทราบได้ด้วยการสนทนากับตัวละครอื่น

การใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของเด็ก เด็กจึงจะสนใจและเข้าใจเรื่องราวในวรรณกรรมได้ดีโดยรัญจวน อินทรกำแหง (2528) ที่ว่า การใช้ภาษาควรง่ายชัดเจน เป็นคำธรรมดาที่เด็กสามารถเข้าใจได้ทันที มีภาพประกอบมากใช้คำบรรยายแต่น้อยเด็กพอใจที่จะติดตามเรื่องด้วยภาพมากกว่าด้วยตัวหนังสือ ฉะนั้นแต่ละหน้าของหนังสือควรใช้คำบรรยายเท่าที่จำเป็นจริงๆ บางเรื่องอาจบรรยายด้วยภาพทั้งเล่มก็ได้ โดยเด็กจะได้ใช้จินตนาการของตนผสมความคิดสนุกไปกับเรื่องด้วย หทัย ตันหยง (2529 : 5) กล่าวว่า การใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็กควรใช้คำที่ตรงความหมาย ไม่ยากเกินระดับของผู้อ่าน คำที่ใช้ควรกระชับรัดกุม ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ภาษาที่ใช้ควรถูกต้องกับความนิยม กาลเทศะและบุคคล ไม่ใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ควรเลือกคำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและลักษณะคำประพันธ์ โดยถูกต้องกับความนิยมและหลักการใช้ ซึ่งสอดคล้องกับภิญญาพร นิตยะประภา กล่าวว่า (2534 : 19 - 50) ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาที่เด็กใช้ เป็นคำง่าย ตรงไปตรงมา กะทัดรัดชัดเจนอ่านแล้วเข้าใจได้ทันที ไม่ควรใช้ภาษาตลาดหรือภาษาสแลงเพราะเป็นคำที่เปลี่ยนไปตามความนิยมและเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่เด็ก ควรเขียนประโยคสั้นๆ เป็นบทสนทนาที่โต้ตอบกันแบบง่ายๆ เพราะจะช่วยให้ติดตามเรื่องได้ง่าย

ส่วนจินตนา ใบกาซูยี (2534 : 46 - 52) กล่าวว่า ภาษาต้องถูกต้องเหมาะสมกับวัย ไม่แสลงหูผู้อ่าน ไม่หยาบคายหรือหยาบโลน ใช้ภาษาปากหรือสแลงได้แต่ต้องสะกดถูกต้องตามพจนานุกรม ประโยคที่ใช้ในบทสนทนาของตัวละครควรจะเป็นสำนวนที่เด็กพูดในชีวิตประจำวัน ไม่ใช่สำนวนผู้ใหญ่ หนังสือสำหรับเด็กจะมีคุณค่าเหนือกว่าเล่มอื่นได้นั้น มักจะตัดสินด้วยการใช้ถ้อยคำและสำนวนโวหารเป็นส่วนใหญ่

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

สุนทรี มีพร้อม (2522) วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับชนะการประกวด ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 – พ.ศ. 2519 และเสนอหลักเกณฑ์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กดังนี้

1. โครงเรื่องควรแปลกใหม่
2. เนื้อเรื่องควรเป็นที่สนใจของเด็ก เช่น เป็นเรื่องของสัตว์ หรือการผจญภัยที่น่าตื่นเต้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก
3. เนื้อเรื่องควรสนุกสนานอ่านแล้วสบายใจ
4. ใช้ภาษาง่าย ขนาดตัวอักษรเหมาะกับวัยของเด็ก
5. ตัวละครต้องใกล้เคียงกับชีวิตจริง เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง ถ้าเป็นสัตว์ก็ต้องเป็นสัตว์เลี้ยงที่เด็กรู้จัก

6. ฉากและบรรยากาศเป็นแบบไทยๆ ให้มากที่สุด

7. ภาพประกอบช่วยอธิบายเรื่องได้ดีเพราะเด็กที่อ่านหนังสือไม่ได้ก็สามารถเข้าใจเนื้อเรื่องจากภาพได้ ควรใช้สีสดใส มีชีวิตชีวา

8. สิ่งที่จะนำเสนอแก่เด็กควรแสดงถึงความดีงาม ความถูกต้อง อันเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งให้ประโยชน์ในด้านความรู้และด้านจิตใจ

นอกจากนี้สุนทรี มีพร้อม ยังสรุปว่า หนังสือสำหรับเด็กฉบับชนะการประกวดประเภทบันเทิงคดีควรสอนให้เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีความสามัคคี ความซื่อตรง ความกล้าหาญ ความอดทน ความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

กฤษณา ผลชีวิน (2524) วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กอายุ 6 – 12 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 – 2519 สรุปได้ว่า หนังสือจำนวน 174 เล่ม ที่นำมาวิจัยมีคุณภาพในการจัดทำรูปเล่ม และภาพประกอบอยู่ในระดับดี ส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่ส่งเสริมและพัฒนาการด้านสังคมและจิตใจเกี่ยวกับความรัก ความกล้าหาญ ความอดทน และมีเนื้อหาที่เสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญา ในด้านความมีเชาวน์ปัญญาและจินตนาการ หนังสือจำนวนน้อยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ความเคารพในสิทธิของผู้อื่น การประหยัด การตรงต่อเวลา ความมีระเบียบ การมีสุขนิสัยที่ดี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความรู้ทางศิลปะ

วรรณี ศิริสุนทร (2527) วิเคราะห์หนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กฉบับชนะการประกวด พ.ศ. 2520 – 2523. จำนวน 46 เรื่อง ในด้านเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบ พบว่า หนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่านในระดับอนุบาล ประเภทบันเทิงคดี จำนวน 13 เรื่อง เนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี และดีมากใกล้เคียงกัน และใช้ภาษาอยู่ในระดับดีมาก มากที่สุด คุณภาพหนังสือที่อยู่ในระดับดีมากมี 5 เรื่อง และอยู่ในระดับดี 8 เรื่อง หนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กประถมศึกษา ประเภทบันเทิงคดี 17 เรื่อง มีเนื้อหา ภาพประกอบและการใช้ภาษาอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านคุณภาพปรากฏว่าอยู่ในระดับดีมาก 2 เรื่อง และระดับดี 15 เรื่อง หนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับเด็กก่อนวัยรุ่น ประเภทบันเทิงคดี 9 เรื่อง และสารคดี 7 เรื่อง มีเนื้อหา ภาพประกอบและการใช้ภาษาอยู่ในระดับดีมาก มากที่สุด เมื่อพิจารณาด้านคุณภาพพบว่า อยู่ในระดับดีมาก 1 เรื่อง เป็นประเภทสารคดี และอยู่ในระดับดี 15 เรื่อง เป็นบันเทิงคดี 9 เรื่อง และสารคดี 6 เรื่อง

ศิวะพรรณ์ โหระกุล (2535) ศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห ประเภทบันเทิงคดี ในช่วงปี พ.ศ. 2515 – 2532 ด้านองค์ประกอบ กลวิธีการเขียน การใช้ภาษา และคุณค่าของภาพประกอบ โดยใช้หนังสือทั้งหมด 38 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาองค์ประกอบของเรื่องด้านแนวคิด ให้ประโยชน์ในด้านสร้างเสริมประสบการณ์งานอาชีพ และแทรกคำสอนด้านคุณธรรม

เพื่อปลูกฝังให้ผู้อ่านมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคม โครงเรื่องมี 7 ลักษณะ คือ การผจญภัย การกีฬา งานอาชีพ ความรัก เรื่องลึกลับสอบสวน เรื่องเกี่ยวกับสัตว์และเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ตัวละครแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือตัวละครที่เป็นมนุษย์และเทียบเท่ามนุษย์ ฉากในเรื่องมีความสมจริง ด้านกลวิธีการเขียนนิยมเปิดเรื่องโดยการบรรยายมากที่สุด นิยมปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรมมากที่สุด การใช้ภาษาประกอบด้วยการใช้คำแสดงภาพ แสดงอาการ ใช้คำอุทาน คำซ้อน และการใช้สำนวนโวหาร คุณค่าของภาพประกอบมี 3 ประการ คือ ช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมน่าสนใจ ช่วยแปลความหมายและช่วยเสริมประสบการณ์

น้ำค้าง ระวิงทอง (2540) วิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติปี พ.ศ. 2530 - 2536 จำนวน 27 เรื่อง ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การวางโครงเรื่องมี 6 ประเภท คือ ตัวละครมาจากครอบครัวที่อบอุ่น ตัวละครมีความคิดฝันของตัวเอง กล่าวถึงธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แสดงถึงความปรารถนาของเด็กที่ต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่น ตัวละครที่มีคุณธรรม แนวเหนือธรรมชาติ ด้านตัวละครมี 3 แบบ คือ แบบสมจริง แบบอุดมคติ และแบบเหนือจริง การสร้างฉากจะเป็นฉากที่เด็กคุ้นเคย รองลงมาคือ ฉากที่มีบรรยากาศเสริมประสบการณ์ และฉากที่สอดคล้องกับเรื่องน้อยที่สุด ด้านการใช้ภาษามี 6 ประเภท คือ ภาษาปาก ภาษาถิ่น คำแสดงภาพ คำแสดงอาการ คำแสดงความรู้สึก และคำหยาบ ในด้านภาพสะท้อนของเด็กพบว่าการศึกษาในห้องเรียนไม่มีความสำคัญ เพราะไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะกล่าวถึงเด็กในชนบท ซึ่งหลักสูตรที่กำหนดไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ทำให้เด็กไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบและรูปเล่ม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบและรูปเล่ม

ภาพประกอบนับเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งสำหรับหนังสือเด็ก เนื่องจากภาพจะช่วยให้ความรู้ทางด้านภาษา ประสบการณ์ อีกทั้งรูปเล่มที่มีสีสันสวยงามจะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กซึ่งมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับภาพประกอบและรูปเล่มไว้ดังนี้

ประยูร จรรยาวงษ์ (2510 : 161 - 166) จำแนกการเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ภาพวิจิตรแบบสมจริง ผู้เขียนภาพต้องอ่านหนังสือที่เป็นต้นฉบับอย่างละเอียด ตลอดจนวัน เดือน ปี ที่ผู้ประพันธ์เรื่องระบุไว้ในเรื่อง รวมทั้งสถานที่ที่ผู้ประพันธ์บรรยายไว้ เมื่อผู้เขียนภาพประกอบเข้าใจในท้องเรื่องอย่างดีแล้ว จะต้องแสดงฝีมือ ทั้งฝีมือการเขียนภาพ การให้สี เพื่อ

สร้างบรรยากาศในภาพ และยังต้องบรรจุรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นส่วนประกอบภาพนั้นให้สมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้สมจริง กลมกลืนกับต้นฉบับที่สุด ซึ่งจะเสริมให้หนังสือเล่มนั้นมีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. ภาพวิจิตรแบบจินตนาการ ผู้เขียนมีเสรีที่จะแสดงภาพในฝันให้ออกไปเป็นภาพที่กลมกลืนกับท้องเรื่องนั้น ภาพทั้งหมดเป็นความรู้สึกนึกคิด ใช้สีสันอย่างเสรี ไม่ต้องยึดถือของจริง

3. การเขียนภาพมายา คือ การเขียนการ์ตูน มีหลายประเภทตั้งแต่การ์ตูนสำหรับเด็กจนกระทั่งการ์ตูนของผู้ใหญ่ และการ์ตูนโฆษณา การเขียนภาพมายาเป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการค้าเช่นเดียวกับช่างเขียนภาพโปสเตอร์ ภาพโฆษณาภาพยนตร์ และนักออกแบบสินค้า

สนั่น ปัทมะทิน (2513 : 60-61) ศึกษาภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก โดยแบ่งตามวิธีการผลิต 2 ประเภท คือ

1. ภาพถ่าย หมายถึง ภาพที่ได้จากการถ่ายรูป อาจเป็นภาพขาว-ดำ หรือภาพสี นำมาประกอบข้อความหรือเรื่องราวตอนนั้นให้เป็นที่เข้าใจซึ่งมีคุณสมบัติช่วยตกแต่งภาพให้สวยงาม ควรมีการจัดองค์ประกอบภาพ การให้แสง เงา ตลอดจนการจัดภาพที่ดี อันจะทำให้ได้ภาพที่อธิบายเรื่องราวและช่วยตกแต่งสิ่งพิมพ์ให้สวยงามชวนดูยิ่งขึ้น

2. ภาพเขียน หมายถึง ภาพที่เขียนด้วยหมึกและสีต่างๆ เป็นรูปร่างและลักษณะต่างๆ ตามที่ออกแบบ อาจจะเป็นภาพเหมือน ภาพจินตนาการ ภาพสเกตซ์ ภาพการ์ตูน ภาพล้อ แผนภาพ แผนภูมิ แผ่นสถิติหรือกราฟ แผนที่ หรือแผนผัง เป็นต้น ใช้สำหรับนำลงตีพิมพ์ประกอบตัวพิพม์เรียง ในที่ที่เหมาะสมและจำเป็นต้องใช้ เพื่อบรรยายหรืออธิบายเรื่องราวและช่วยตกแต่งสิ่งพิมพ์ให้สวยงาม

สุเทพ บรรลือสินธุ์ (2523 : 1 - 2) แบ่งลักษณะของภาพประกอบออกได้ 5 ชนิดคือ

1. ลักษณะเหมือนจริง ให้ลักษณะความเป็นจริง ซึ่งศึกษาจากธรรมชาติ อาจจะใช้ลักษณะขาวดำเป็นการแสดงออก ดูแล้วรู้สึกเหมือนจริงจับต้องได้

2. ลักษณะสร้างสรรค์ หรือจินตนาการ ไม่มีลักษณะเหมือนจริงมากนัก เช่น เส้นหรือรูปทรงของสัตว์ต่างๆ เป็นลักษณะจินตนาการมากขึ้นคือเพิ่มเติมความคิดเข้าไป

3. ลักษณะการเขียนภาพแบบรูปทรงเรขาคณิต ลักษณะเช่นนี้อาจจะคิดหรือสร้างสรรค์มากขึ้นคือใช้รูปทรงเรขาคณิตแทนค่า การจัดภาพเป็นลักษณะรูปทรงเรขาคณิตผิดจากรูปทรงเหมือนจริง และจินตนาการ คือใช้รูปทรงหรือเส้นลักษณะวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม มาประกอบกันเป็นรูป

4. การใช้รูปทรงซึ่งเป็นสัญลักษณ์มาแทนค่า อาจเป็นเรื่องยากสำหรับเด็ก แต่จำเป็นต้องให้เด็กเรียนรู้บ้าง เช่น ดวงอาทิตย์แทนค่าสีเป็นสีสว่าง โลกอาจหมายถึงทุกสิ่งหรือมวลสิ่งต่างๆ ในโลก

5. ลักษณะการเขียนภาพสัตว์ นักเขียนภาพประกอบจะแบ่งภาพสัตว์เป็นอีกประเภทหนึ่งซึ่งจะต้องศึกษาเกี่ยวกับรูปทรงของสัตว์ในลักษณะที่เป็นจริงก่อนแล้วจึงแทนค่าออกมาในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงแล้ว จะเป็นลักษณะเหมือนจริง จินตนาการ รูปทรงเรขาคณิต หรือสัญลักษณ์ก็ได้

หทัย ตันหยง (2525 : 189 - 190) แบ่งลักษณะของภาพประกอบหนังสือออกเป็น 5 ชนิด ดังนี้

1. ภาพเขียน ซึ่งเขียนด้วยฝีมือมนุษย์ อาจเป็นภาพที่ใช้สีหรือไม่ก็ตาม แบ่งออกเป็น ประเภท คือ

1.1 ภาพลายเส้น ได้แก่ ภาพที่เขียนขึ้นด้วยเส้นสายโดยสังเขป พอให้เห็นเป็น ความหมายของภาพ

1.2 ภาพเหมือน ได้แก่ ภาพที่เขียนขึ้นโดยถ่ายทอดจากของจริงทุกประการ

1.3 ภาพมายา ได้แก่ ภาพที่เขียนขึ้นโดยถ่ายทอดลักษณะผิดเพี้ยนจากความเป็นจริง อาจใกล้กับความจริง และห่างไกลจากความจริงที่เรียกว่า ภาพการ์ตูน

1.4 ภาพจินตนาการ ได้แก่ ภาพที่เกิดขึ้นเองโดยไม่ได้ถ่ายทอดจากของจริง แต่ เกิดขึ้นจากความรู้สึกนึกคิด แรงบันดาลใจของผู้เขียน

1.5 ภาพวิจิตร ได้แก่ ภาพที่คล้ายของจริง หรือภาพจินตนาการที่ตกแต่งให้เกิดความ งดงามยิ่งขึ้น

2. ภาพถ่าย มี 3 ประเภท คือ

2.1 ภาพถ่ายขาวดำ เป็นภาพที่ลงทุนน้อยกว่าภาพสี

2.2 ภาพถ่ายสี มีระบบสีตามธรรมชาติ

2.3 ภาพมิติ คือ ภาพที่แสดงความลึกซึ้งได้ดีมาก

3. ภาพสี เกิดจากเทคนิคการพิมพ์ มีระบบแยกสีตั้งแต่สองสีขึ้นไป ภาพสีที่มีคุณสมบัติเป็น ธรรมชาติต้องใช้ 4 สี คือ เหลือง แดง น้ำเงิน และดำ ลักษณะภาพสีเกิดจากเทคนิคการพิมพ์แบ่ง ออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ภาพสีลายเส้น คือ การให้เส้นลวดลายแสดงภาพ

3.2 ภาพสีลายสกรีน คือ ภาพที่มีเงาของสีอ่อนแก่เป็นลายเม็ด

4. ภาพแผนผัง ได้แก่ ภาพแสดงส่วนพื้นที่เพื่อให้ทราบลักษณะสถานที่ ระยะทาง จุดหมาย ที่ตั้งต่างๆ

5. ภาพตัดต่อ ได้แก่ การนำภาพจากที่ต่างๆ มาตัดและต่อประกอบขึ้นเป็นภาพในกรอบ เดียวกัน โดยพิจารณาลักษณะความเหมาะสมที่จะนำเข้ามาผสมผสานกลมกลืนกันกับลักษณะของเค้า โครงเรื่องในหนังสือนั้นๆ

บันลือ พฤกษะวัน (2534 : 73) แบ่งชนิดของภาพที่ใช้ประกอบหนังสือสำหรับเด็กได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ภาพเขียน ได้แก่ ผลงานของช่างฝีมือ หรือผู้ใดผู้หนึ่งเขียนขึ้นมี 2 ลักษณะ คือ

1.1 ภาพสเกตซ์ ภาพลายเส้นหยาบๆ แสดงให้เห็นเค้าโครงสร้างของสิ่งนั้นๆ เมื่อระบายสีลงไปย่อมช่วยให้ภาพเหล่านั้นเป็นภาพที่เด่นชัด ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่านได้ง่ายขึ้น ภาพประเภทนี้นอกจากจะช่วยในการอ่านแล้วยังท้าทายให้เด็กอยากลองวาด เพราะเห็นว่าเป็นภาพง่าย สามารถทำได้ไม่ยาก

1.2 ภาพการ์ตูน เป็นภาพที่คงลักษณะจุดเด่นของตัวละครไว้ส่วนหนึ่ง และการแสดงออกในรูปแบบของความรู้สึกนึกคิด ความมีชีวิตชีวา ช่วยให้เด็กเข้าใจอาการนั้นๆ ได้ดี ทั้งยังช่วยสร้างเสริมจินตนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี

2. ภาพถ่าย ใช้เทคนิคการถ่ายภาพจากสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง เพื่อต้องการให้เด็กได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ อย่างถูกต้อง สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความสมจริง เช่น สถานที่ คน สัตว์ ที่อยู่ไกลตัวเด็กมากๆ เด็กไม่เคยพบเห็นภาพเหล่านี้ การถ่ายภาพหรือใช้ภาพถ่ายในหนังสือย่อมให้ประสบการณ์ที่เหมือนความจริง ทั้งยังสามารถที่จะแสดงให้เห็นภาพทิวทัศน์ สภาพแวดล้อมจริงได้ดี แต่โดยมากภาพถ่ายมักจะใช้ในหนังสือแบบเรียนมากที่สุด หนังสืออื่นๆ มักใช้น้อย ในส่วนของภาพไดอะแกรมหรือแผนผัง เป็นภาพแสดงให้เห็นสิ่งที่กล่าวถึงอย่างย่นย่อ สามารถช่วยสร้างความเข้าใจในการอ่านได้ดี ใช้แสดงการเดินทาง สถานที่ ตำแหน่ง และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เช่น แผนที่แสดงการเดินทางของมาร์โคโปโลไปเมืองจีน แผนผังแสดงพระราชวังโบราณ และอื่นๆ ช่วยในการเรียนภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ได้ดี ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการเขียนแบบแปลนการวางผังงานและอื่นๆ ไดอะแกรมดังกล่าวมักจะเน้นในเรื่องของทิศ และความสืบเนื่องความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่กล่าวถึง

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534 : 63) แบ่งภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กออกเป็น 5 ชนิด คือ

1. ภาพลายเส้น หมายถึง ภาพที่เขียนด้วยพู่กัน ดินสอ ปากกา เป็นภาพง่ายๆ เขียนสีเดียว อาจเป็นภาพขาวดำ ใช้มากในหนังสือแบบเรียน

2. ภาพสี หมายถึง ภาพที่เขียนขึ้นโดยใช้สีโปสเตอร์ สีน้ำ สีฝุ่น สีน้ำมัน ตลอดจนดินสอสี

3. ภาพปะติด คือ การใช้วัสดุติดลงไปในรูป เช่น การทำเป็นรูปเด็ก โดยฉีกกระดาษสี หรือเศษผ้าติดลงไปให้เป็นรูปทรงที่ต้องการ ลักษณะภาพปะติดจะเป็นรูปร่างไม่ชัดเจนนักแต่เป็นภาพง่ายๆ สำหรับเด็ก

4. ภาพถ่าย คือ ภาพที่เกิดจากการใช้กล้องถ่ายรูปบันทึกภาพ อาจเป็นภาพสี หรือภาพขาวดำ

5. ภาพตัดต่อ คือ การนำรูปถ่ายมาตัดต่อ หรือเขียนแต่งเติมเพื่อเน้นความสำคัญ ความสวยงาม หรือเพื่อให้เกิดภาพใหม่ตามต้องการ

ผดุง พรมมูล (2547 : 90) กล่าวว่า ภาพประกอบต้องมีขนาดใหญ่ มองเห็นได้ง่าย จูงใจให้อยากดูอยู่เสมอ สามารถสื่อความหมายให้เด็กรับรู้ได้ทั้งภาพเหมือนจริง ภาพกึ่งเหมือนจริง หรือภาพประดิษฐ์สร้างสรรค์แต่ต้องเหมาะสมสอดคล้องกับการรับรู้ของเด็กวัยนั้นๆ โดยจะเป็นภาพสีหรือขาว-ดำ ก็ได้ ภาพประกอบสำหรับเด็กเล็กต้องเน้นสีสันรูปแบบที่น่าตื่นตาตื่นใจ มีขนาดใหญ่และประสานสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เพราะเด็กเล็กจะเรียนรู้จากภาพมากกว่าการอ่าน

รูปเล่มก็เป็นสิ่งจำเป็นในการทำหนังสือสำหรับเด็ก เพราะช่วยให้เด็กตัดสินใจที่จะอ่านหนังสือเล่มนั้นๆ เนื่องจากรูปเล่มมีความสำคัญในด้านความสวยงาม การใช้ การเก็บรักษา และขนาดที่เหมาะสมในการจับถือหรือหยิบอ่าน มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับรูปเล่มไว้หลายท่านดังนี้

บันลือ พฤกษะวัน (2521: 86) กล่าวว่า ขนาดของหนังสือไม่จำเป็นต้องกำหนดให้ตายตัว เด็กมักจะไม่ชอบสิ่งซ้ำซาก จึงสามารถผลิตรูปเล่มได้หลายขนาด ตั้งแต่ขนาดเล็ก 4 นิ้ว จนถึงขนาดใหญ่ 9 นิ้ว ทั้งนี้สุดแล้วแต่เนื้อเรื่องและวัยของเด็ก การจัดรูปเล่มหนังสือ ควรประณีตตั้งแต่ปกเป็นต้นไป การเว้นเนื้อที่ให้ว่างก่อนขึ้นเรื่องทำให้เด็กอ่านหนังสือได้สบายตายิ่งขึ้น ส่วนณรงค์ ทองปาน (2526 : 70) กล่าวว่า เด็กชอบหนังสือปกแข็งมากกว่าหนังสือปกอ่อน หนังสือเล่มใหญ่กับหนังสือเล่มเล็กเด็กชอบเท่าๆ กัน ความหนาประมาณ 16 ถึง 24 หน้า ไม่รวมปก ปกควรสีสวยสด เด็กชอบปกมัน เช่น อาบน้ำมัน หรืออาบพลาสติกมากกว่าปกพิมพ์สีแล้วไม่อาบน้ำมัน หรืออาบพลาสติก

สมบูรณ์ ศิงฆมานันท์ (2522 : 24) ได้กล่าวถึงรูปเล่มว่า รูปเล่มเป็นสิ่งจำเป็นมากในการทำหนังสือสำหรับเด็ก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กตัดสินใจเบื้องต้นว่าจะอ่านหรือไม่ ไม่เฉพาะหนังสือภาพสำหรับเด็กเล็กเท่านั้น แต่รวมถึงหนังสือสำหรับเด็กโตด้วย การออกแบบรูปเล่ม และปกให้ดึงดูดความสนใจเป็นสิ่งจำเป็นมาก ขนาดตัวของหนังสือจะต้องเหมาะสมกับวัย หนังสือสำหรับเด็กเล็กใช้ตัวหนังสือโต ขณะที่หนังสือสำหรับเด็กโตต้องใช้ตัวหนังสือขนาดเล็ก มิเช่นนั้นแล้วจะทำให้เด็กรู้สึกว่าไปลดความสามารถของเขา ช่องว่างระหว่างบรรทัดและช่องไฟต้องเหมาะสม การจัดหน้าจะต้องไม่แน่นเกินไป

ในส่วนของฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ (2526 : 183) กล่าวว่ารูปเล่ม มีความสำคัญต่อหนังสือในแง่ความสวยงาม การใช้ การเก็บรักษาเป็นสำคัญ หนังสือที่จัดว่ารูปเล่มดีก็คือหนังสือที่มีขนาดพอเหมาะแก่การจับถือและหยิบอ่าน เก็บรักษาได้โดยไม่สิ้นเปลืองเนื้อที่ รวมทั้งไม่เล็กเกินไป จนกลายเป็นปัญหาในการเก็บรักษาให้มั่นคงถาวร หนังสือที่มีรูปเล่มดีและเหมาะเจาะย่อมส่งผลให้เด็กเกิดความอยากอ่านอยากซื้อ

รัถพร ซังธาดา (2531 : 45 - 46) กล่าวว่า หนังสือที่ดีสำหรับเด็กควรมีลักษณะรูปเล่มดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กไม่จำเป็นต้องมีเพียง 2 แบบ คือ เป็นรูปสี่เหลี่ยมในแบบแนวตั้งและแนวนอน ดังที่นิยมกันในประเทศไทยเท่านั้น แต่หนังสือสำหรับเด็กควรมีรูปทรงหลายๆ แบบ

2. ขนาดรูปเล่มพอเหมาะกับเด็ก คือพอเหมาะมือของเด็กที่จะหยิบยก เปิดอ่าน หรือนำไปไหนมาไหนได้โดยสะดวก ในเมืองไทยนิยมทำขนาด 8 หน้ายก และ 16 หน้ายก

3. การเย็บเล่มแข็งแรงทนทาน กล่าวคือ การเย็บเล่มควรจะใช้วัสดุที่ทนทานและเย็บด้วยความประณีต หนังสือที่เย็บเล่มแบบเย็บสัน และเย็บกี่ด้วยด้ายที่มีคุณภาพดีจะมีความแข็งแรง ทนทานกว่าหนังสือที่เย็บเล่มแบบเย็บอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือที่เย็บแบบเย็บอกด้วยลวดจะชำรุดค่อนข้างเร็ว แต่การเย็บอกก็มีข้อดีคือสามารถเปิดหนังสือกางราบได้

4. ปกจะต้องแข็งแรงทนทานต่อการจับต้องของเด็ก ปกแข็งย่อมแข็งแรงทนทานกว่าปกอ่อน ควรทำปกให้สวยงาม เช่นมีรูปที่สวยสดงดงาม เพื่อดึงดูดความสนใจให้อ่าน ที่หน้าปกควรมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนเรื่อง ชื่อผู้เขียนภาพและสำนักพิมพ์หรือผู้จัดทำไว้ด้วย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบ

ภาพประกอบในหนังสือนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากโดยเฉพาะในหนังสือสำหรับเด็ก ดังนั้นจึงมีผู้ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

สมพงษ์ ศิริเจริญ (2505) ได้วิจัยทางโสตทัศนศึกษาโดยอ้างถึงหลักการวิจัยเกี่ยวกับรูปภาพไว้ดังนี้ รูปภาพในหนังสือช่วยเร้าความสนใจของผู้อ่านอย่างได้ผล อีกทั้งยังช่วยแปลความหมายของเนื้อหาในตำราซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านจดจำเนื้อหาจากตำราได้ดีขึ้น ในส่วนของภาพเด็กๆ ชอบรูปภาพขนาดเต็มหน้า หรือครึ่งหน้ามากกว่าขนาดอื่นๆ ซึ่งภาพยิ่งมีขนาดใหญ่ขึ้นเพียงใด ก็จะดึงดูดความสนใจได้มากขึ้นเพียงนั้น ยิ่งถ้าภาพสีจะช่วยเพิ่มความสนใจและความเป็นจริงได้ดีกว่าภาพขาวดำ ซึ่งผลของภาพนั้นจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเนื้อหาของเนื้อเรื่องนั้น ว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวกับชีวิตและความสนใจของผู้อ่านเพียงใด ส่วนที่สำคัญของภาพนั้นควรจะอยู่ตรงกลางหรือใกล้มุมซ้ายของภาพ ในด้านคำบรรยายประกอบภาพนั้นควรจะเขียนให้สมบูรณ์เท่าที่จะทำได้

สุนันท์ จูฑะศร (2509) วิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบในหนังสือแบบเรียนที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย

จุดมุ่งหมายในการศึกษา เพื่อให้ทราบลักษณะของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชอบโดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ทั้งชายและหญิง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ถึงชั้นประถมปีที่ 4 ของโรงเรียน 5 แห่งในจังหวัดพระนคร ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็นสองประเภท ประเภทแรกเป็นการศึกษาเพื่อหาแบบ สี และขนาดของภาพที่นักเรียนชอบ ใช้ภาพที่สร้างขึ้นมาเองให้มีแบบ สี และขนาดต่างๆ กันเป็นเครื่องมือ ส่วนประเภทที่สองเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบว่าภาพประกอบแบบเรียนของสำนักพิมพ์สามแห่งที่ใช้ในระดับประถมศึกษาตอนต้นนั้น นักเรียนชอบภาพในแบบเรียนของสำนักพิมพ์ใดมากน้อยเพียงใด

การศึกษาประเภทแรก ผู้วิจัยสร้างภาพขึ้นมาสามชุด ชุดแรกประกอบด้วยภาพ 3 แบบ คือ ภาพสเกตซ์เหมือนจริง ภาพถ่าย และภาพเขียนหยาบ ชุดที่สองประกอบด้วยภาพหลายสี และภาพขาวดำ ซึ่งมี 3 แบบ รวมเป็น 6 ภาพ ชุดที่สามประกอบด้วยภาพขนาดครึ่งหน้าและภาพเต็มหน้า ซึ่งเป็นภาพหลายสี ภาพขาวดำ และมี 3 แบบ รวม 24 ภาพ ผู้วิจัยได้นำภาพแต่ละชุดให้กลุ่มตัวอย่างดู

การศึกษาประเภทที่สอง ผู้วิจัยเลือกแบบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ชั้นละ 3 เล่มของสามสำนักพิมพ์ คือไทยวัฒนาพานิช พัฒนาวิชาการ และวัฒนาพานิช เลือกภาพประกอบที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันจากแบบเรียนทั้งสามเล่ม แล้วให้นักเรียนดูว่า ตนชอบภาพจากหนังสือเล่มใดมากที่สุด ภาพทั้งหมดมีชั้นละ 10 ชุด ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาไว้ดังนี้

ภาพเขียนหยาบมีรายละเอียดน้อย เข้าใจง่าย ได้รับความสนใจมากที่สุด ภาพถ่ายได้รับความสนใจปานกลาง ส่วนภาพวาดเหมือนจริงได้รับความสนใจน้อยที่สุด ส่วนภาพหลายสีจะได้รับความสนใจมากกว่าภาพขาวดำ ภาพขนาดโตได้รับความสนใจมากกว่าภาพขนาดเล็ก ภาพประกอบแบบเรียนของไทยวัฒนาพานิชได้รับความสนใจมากกว่า

บทที่ 3
วิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วรรณกรรมสำหรับเด็กมีลักษณะที่แตกต่างจากวรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่ทั้งในด้านเนื้อเรื่อง การใช้ภาษา และกลวิธีการนำเสนอ คือต้องเหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย ในบทนี้จะเป็นการศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเนื้อเรื่อง
2. ด้านวิธีการนำเสนอ
3. ด้านการใช้ภาษา
4. ด้านภาพประกอบและรูปเล่ม

1. ด้านเนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่องเป็นส่วนที่ให้สาระสำคัญแก่เด็ก เมื่ออ่านแล้วสามารถนำพฤติกรรมและแนวคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือเมื่อต้องอยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ เหมือนในนิทาน เนื้อเรื่องยังช่วยให้เด็กได้คิดที่จะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ถ้าได้รับรู้ถึงผลของการทำไม่ดีจะทำให้เด็กเกิดความกลัวและไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น วิริยะ สิริสิงห (2524 : 14 - 22) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของเนื้อเรื่องไว้ว่า “เด็กชอบเรื่องสนุก ขบขัน น่าหัวเราะ ชอบนิทาน ชอบเรื่องที่ตัวเอกเป็นสัตว์ สามารถพูดได้ เคลื่อนไหวได้ ซึ่งเด็กเล็กส่วนใหญ่ชอบเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติและสัตว์ เครื่องยนต์กลไก เพื่อนเล่น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเรื่องที่สะท้อนให้เห็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเล็กๆ ชอบคำคล้องจองที่มีจังหวะ ชอบเรื่องที่จบลงด้วยความสมปรารถนา” นอกจากนี้ปราณี เชียงทอง (2522) ได้กล่าวถึงลักษณะของเรื่องที่เด็กชอบอ่านว่าต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย กีฬา อาชีพ ความรัก เรื่องลึกลับและเรื่องสืบสวน ชีวิตสัตว์ และวิทยาศาสตร์ ส่วนรัญจวน อินทรกำแหง (2520) กล่าวเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของวรรณกรรมเด็กไว้ว่า “เนื้อเรื่องต้องเหมาะกับความสนใจและความต้องการของเด็กซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ความชอบ ความต้องการ ความรัก ความเอาใจใส่ ความต้องการการยอมรับ ความต้องการอยากเป็นคนเก่งและคนดี เนื้อเรื่องที่ตรงกับความสนใจของเด็ก จึงควรมีลักษณะดังนี้คือ เป็นเรื่องสนุก ให้ความเพลิดเพลิน ส่งเสริมจินตนาการเพราะวัยเด็กเป็นวัยที่มีจินตนาการและชอบสร้างจินตนาการของตนไปด้วย เรื่องนั้นจะเป็นที่พอใจของเด็กมากยิ่งขึ้น เนื้อเรื่องที่ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ หรือเรื่องทำนองที่ส่งเสริมให้เด็กตัดสินใจ อันจะช่วยให้เกิดวิจารณญาณว่าสิ่งที่ได้ทำหรือได้คิดนั้นถูกต้องเพียงใด เรื่องที่สนองอารมณ์ต่างๆ ตามที่เด็กปรารถนาอยากเป็นคนเก่ง เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ อยากได้รับความรัก เรื่องเช่นนี้มักเป็นที่พอใจของเด็กแทบทั้งนั้น และเรื่องที่ส่งเสริมความรู้ เป็นเรื่องที่ให้ความรู้

เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมอย่างง่ายๆ ไม่ซับซ้อนช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ กล่อมเกลาจิตใจให้ประณีต เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ดี และจำเป็นสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก”

จากการศึกษาเนื้อเรื่องวรรณกรรมเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ สามารถจัดกลุ่มตามลักษณะของเนื้อเรื่องได้ 5 กลุ่ม ดังนี้

1.1 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมจินตนาการ
1.2 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้
1.3 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม
1.4 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย
1.5 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญา

1.1 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมจินตนาการ

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 233) อธิบายความหมายของคำว่า จินตนาการว่าหมายถึงการสร้างภาพในจิตใจ เนื้อเรื่องวรรณกรรมแนวดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่มุ่งให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่ชอบสร้างจินตนาการให้ออกมาเป็นรูปร่าง ถ้าเรื่องใดส่งเสริมหรือให้โอกาสเด็กได้ร่วมสร้างจินตนาการของตนด้วยแล้วเรื่องนั้นจะเป็นที่พอใจของเด็กมากขึ้น ดังคำกล่าวของภิญญาพร นิตยะประภา (2534 : 2) ที่ว่า เด็กชอบวาดภาพให้สัตว์หรือของเล่นพูดได้และมีบทบาททำอะไรต่างๆ หรือเกิดจินตนาการเพ้อฝัน หนังสือเด็กจะมีเนื้อหาที่ใช้เวทมนตร์คาถาบันดาลสิ่งต่างๆ ช่วยให้เด็กเกิดความคิด สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาได้ วรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมจินตนาการ สามารถจัดกลุ่มตามลักษณะของการส่งเสริมจินตนาการได้ 2 ลักษณะได้แก่ การส่งเสริมจินตนาการวาดภาพด้วยภาษาและการส่งเสริมจินตนาการทางภาษาด้วยภาพ

1.1.1 การส่งเสริมจินตนาการภาพด้วยภาษา เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการโดยฟังและอ่านเรื่องแล้วจินตนาการเป็นภาพตามไป แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ นิทานวาดรูปและนิทานที่มีภาพประกอบ มีจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่เรื่องไม้เท้าเจ้ายักษ์ ซุปก้อนหิน คนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก งูสองตัว ดาวอะไรเอ่ย พระอาทิตย์ใจดี เจ้าชายน้อยแต่งตัว พระจันทร์อยากมีเพื่อน และยักษ์สองตน

ปรีดา ปัญญาจันทร์ (2535 : คำนำ) กล่าวถึงลักษณะของนิทานวาดรูปไว้ว่า “นิทานแต่ละเรื่องในหนังสือเล่มนี้ จะมีวิธีการเล่าเรื่องโดยแบ่งเป็นตอนๆ และในแต่ละตอนนั้นเด็กๆ จะต้องวาดภาพสิ่งของที่มีการเอ่ยถึงในนิทานตอนนั้นๆ ผู้เล่าเรื่องอาจจะชี้แนะว่าเด็กควรจะวาดภาพอะไรหรือสิ่งใด จากนั้นก็เล่าต่อไปแล้วหยุดเล่าเพื่อให้เด็กๆ ได้ต่อเติมเสริมแต่งภาพทีละขั้นตอน ท้ายที่สุดแล้วเมื่อเด็กๆ ได้ฟังนิทานจบเรื่อง การวาดภาพก็จะสิ้นสุดลงไปด้วย ภาพวาดนั้นก็จะเฉลยตัวมันเองว่าเป็นภาพอะไร ด้วยวิธีดังกล่าว จะทำให้เด็กๆ รู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้นกับ

กิจกรรมการวาดภาพมากยิ่งขึ้น อันจะมีผลต่อการพัฒนาทักษะและความสามารถในเชิงศิลปะ ทำให้เกิดใจรักและเพลิดเพลินกับการสื่อความคิดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ”

ในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มีนิทานวาดรูป 7 เรื่อง ได้แก่เรื่องไม้เท้าเจ้ายักษ์ ซุปก้อนหิน คนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก งูสองตัว ดาวอะไรเอ่ย พระอาทิตย์ใจดี และเจ้าชายน้อยแต่งตัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

เรื่อง**ไม้เท้าเจ้ายักษ์** ผู้เขียนเริ่มเรื่องโดยให้ยักษ์อ้วนกับยักษ์ผอมเป็นเพื่อนกัน ทั้งสองชอบสิ่งสวยงามทุกอย่างบนโลก เมื่อยักษ์ทั้งสองไปที่ไหนสิ่งต่างๆ เช่นต้นไม้ สัตว์ ก็มักจะได้ยินเสียงหัวเราะของยักษ์ทั้งสองเสมอ จนวันหนึ่งยักษ์ทั้งสองเดินไปพบไม้เท้าที่มีความสวยงาม ที่ยอดของไม้เท้ามีพลอยสีแดงสดสองเม็ด และมีเส้นทองสีสวยติดอยู่ ทำให้ยักษ์ทั้งสองชอบไม้เท้า จึงต่อสู้กันเพื่อแย่งไม้เท้า โดยการดึงไม้เท้าคนละด้าน ทำให้ไม้เท้าเปลี่ยนรูปร่างไปเป็นสิ่งที่ทำให้ยักษ์ทั้งสองเห็นแล้วเกิดความกลัวจึงวิ่งหนีไปไม่แย่งไม้เท้าอีก ผู้เขียนมุ่งให้เด็กได้เสริมจินตนาการในการวาดรูป ซึ่งเด็กสามารถคิดรูปภาพเป็นรูปอะไรก็ได้ขณะที่ฟังนิทาน หรือได้ฝึกวาดรูปตามแบบที่เห็นจากตอนจบของเรื่อง

ผู้เขียนอธิบายขั้นตอนการเล่าไปวาดไปไว้ช่วงท้ายเล่มของหนังสือ โดยมีขั้นตอนการวาดภาพประกอบของเนื้อเรื่อง ดังนี้

1. โดยเริ่มวาดจากรูปไม้เท้าที่มีตาและหนวด
2. พอเจ้ายักษ์แย่งไม้เท้า ก็ดึงออกมาเป็นรูปปีก
3. โดยจะดึงออกมาเป็นปีกแมงปอ หรือปีกผีเสื้อก็ได้

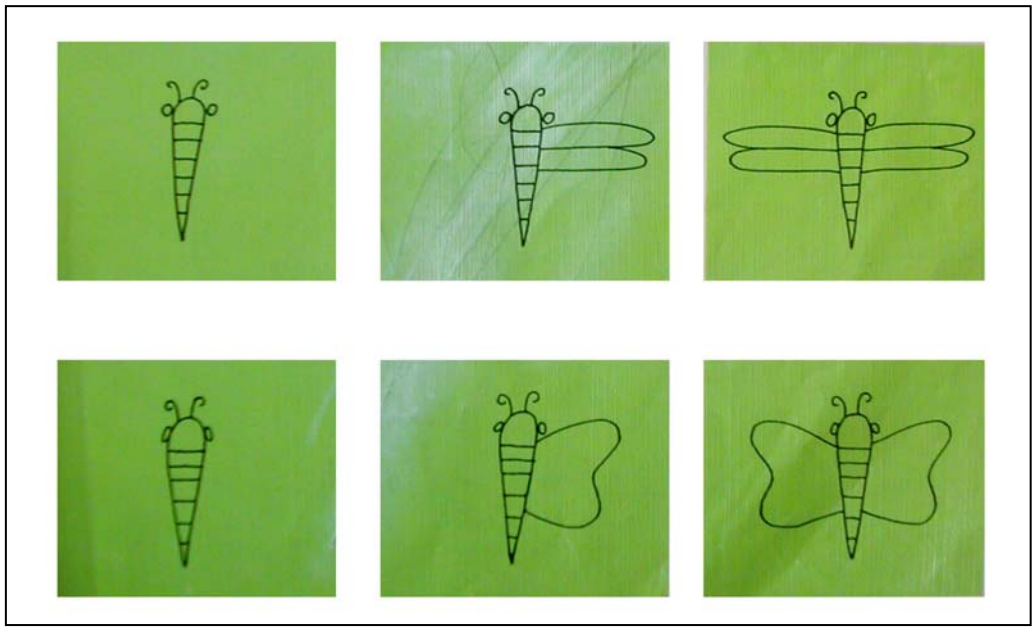

(ไม้เท้าเจ้ายักษ์ : 31)

เรื่อง**ซุปก้อนหิน** ผู้เขียนเริ่มเรื่องที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งปลูกบ้านติดกันเป็นแถว มีบันไดอยู่ที่หลังแรกและหลังกลางของหมู่บ้าน บ้านหลังแรกเป็นบ้านของกระต่ายเจ้าปัญญา ซึ่งสังเกตเห็นพฤติกรรมของผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านเดียวกันแต่ไม่มาพบปะสังสรรค์กัน มีอะไรก็ไม่ยอมแบ่งปัน ไม่ยอมช่วยเหลือกัน กระต่ายเจ้าปัญญาจึงหาวิธีที่จะให้พวกสัตว์เหล่านี้มาพบปะกันโดยเชิญมาในงานวันเกิดของตน และบอกสัตว์เหล่านั้นว่าไม่ต้องซื้ออะไรมาในงานแต่ตนจะทำอาหารที่อร่อยที่สุดให้กิน สัตว์เหล่านี้จึงไปร่วมงาน ขณะที่กระต่ายทำซุปอยู่นั้นก็แกล้งบอกว่าขาดอุปกรณ์ เช่นน้ำปลา หมีบอกว่ามีแล้ววิ่งไปเอาน้ำปลามาให้ ขาดผักไปหน่อย เจ้าตัวตุ่นก็วิ่งไปที่บ้านมาให้ เป็นต้น ในที่สุดซุปที่กระต่ายทำก็เสร็จและให้สัตว์ต่างๆ ตักแบ่งกันกินอย่างมีความสุข ผู้เขียนมุ่งให้เด็กได้เสริมจินตนาการในการวาดรูป ซึ่งเด็กสามารถคิดรูปภาพเป็นรูปอะไรก็ได้ขณะที่ฟังนิทาน หรือได้ฝึกวาดรูปตามแบบที่เห็นจากตอนจบของเรื่อง

ผู้เขียนอธิบายขั้นตอนการเล่าไปวาดไปไว้ช่วงท้ายเล่มของหนังสือ โดยมีขั้นตอนการวาดภาพประกอบของเนื้อเรื่อง ดังนี้

1. เริ่มวาดตั้งแต่มีหมู่บ้านแห่งหนึ่งก่อน โดยวาดบ้านติดกัน 4 หลัง
2. พอถึงตอนมีบ้านมากมายจึงวาดบ้านยาวและลึกเข้าไป พร้อมกับใส่หน้าต่างของบ้านทุกหลัง
3. จากนั้นวาดบันไดที่หลังแรก และหลังที่ 4
4. เมื่อเจ้ากระต่ายไปบอกพวกสัตว์เกี่ยวกับงานเลี้ยงวันเกิดของตัวเองแล้วก็กลับมากางเต๊นท์ถึงตอนนี้ก็วาดเต๊นท์ติดกับหลังแรก พร้อมกับวาดธงราวติดไปด้วย
5. แล้วจึงวาดหม้อน้ำร้อน ที่จะทำซุปก้อนหินโดยตำแหน่งของหม้อให้อยู่บนเต้นท์ เพื่อจะได้ดูเป็นตาของจระเข้
6. สุดท้ายสัตว์ต่างๆ ก็กางโต๊ะบนเวทีหน้าบ้านหลังแรกวาดโต๊ะเป็นรูปสามเหลี่ยม เพื่อจะได้เป็นฟันจระเข้

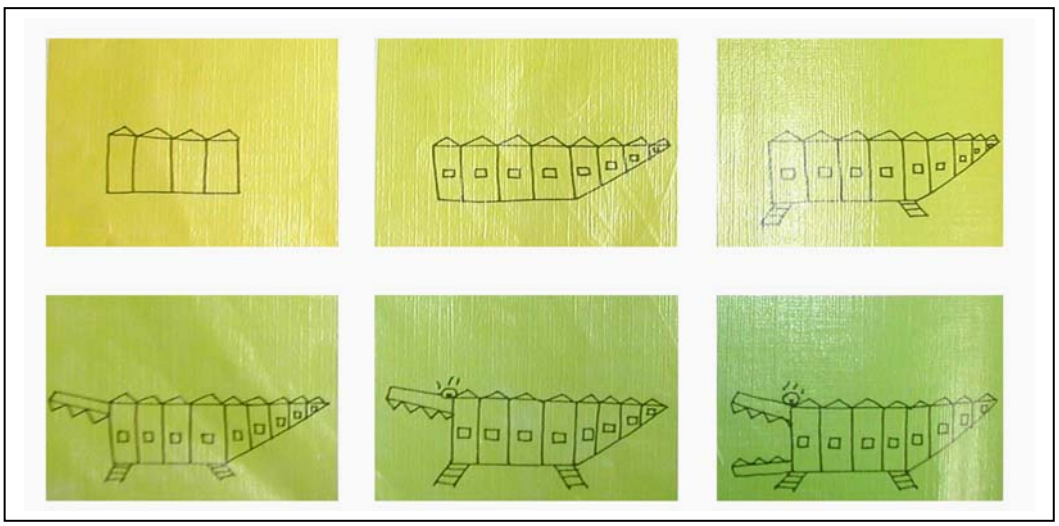

(ซุปก้อนหิน : 32)

เรื่อง**คนตัวเล็ก ๆ กับบ้านหลังเล็ก** ผู้เขียนเริ่มเรื่องโดยให้คนตัวเล็กๆ สี่คนต้องออกไปหาอาหารที่กอหญ้าวิเศษ ซึ่งกอหญ้าวิเศษนี้เป็นแหล่งอาหารของเจ้าปีศาจด้วยเหมือนกัน แต่เนื่องจากเจ้าปีศาจชอบนอนตื่นสายจึงไปหาอาหารไม่ทันเพราะกอหญ้าวิเศษจะมีอาหารให้ขุดได้เพียงวันละครั้งเดียว ทำให้เจ้าปีศาจหาทางสร้างทางลวงให้คนตัวเล็กๆ หลงทาง แต่คนตัวเล็กๆ ก็สร้างทางลับไว้เหมือนกันจึงทำให้ไปขุดอาหารที่กอหญ้าวิเศษได้เหมือนเดิมโดยไม่หลงทาง ผู้เขียนมุ่งให้เด็กได้เสริมจินตนาการในการวาดรูป ซึ่งเด็กสามารถคิดรูปภาพเป็นรูปอะไรก็ได้ขณะที่ฟังนิทาน หรือได้ฝึกวาดรูปตามแบบที่เห็นจากตอนจบของเรื่อง

ผู้เขียนอธิบายขั้นตอนการเล่าไปวาดไปไว้ช่วงท้ายเล่มของหนังสือ โดยมีขั้นตอนการวาดภาพประกอบของเนื้อเรื่อง ดังนี้

1. ที่เนินดินเล็กๆ มีบ้านหลังเล็กๆ อยู่สี่หลัง
2. ใกล้ๆ กันนั้นก็มีกอหญ้าวิเศษ
3. คนตัวเล็กๆ เดินอ้อมไปขุดอาหารที่กอหญ้า
4. ใกล้เนินดินเล็กๆ นั้นมีภูเขาลูกเล็ก เป็นที่อยู่ของปีศาจตัวเล็ก
5. ปีศาจตัวเล็กสร้างทางลวงให้คนตัวเล็กหลงทาง
6. คนตัวเล็กๆ อีกสองคนมาแอบดู แล้วรีบไปบอกคนตัวเล็กๆ อีกสองคน
7. คนตัวเล็กๆ ทั้งสองจึงเดินไปยังกอหญ้าวิเศษโดยใช้ทางลับอีกทางหนึ่ง

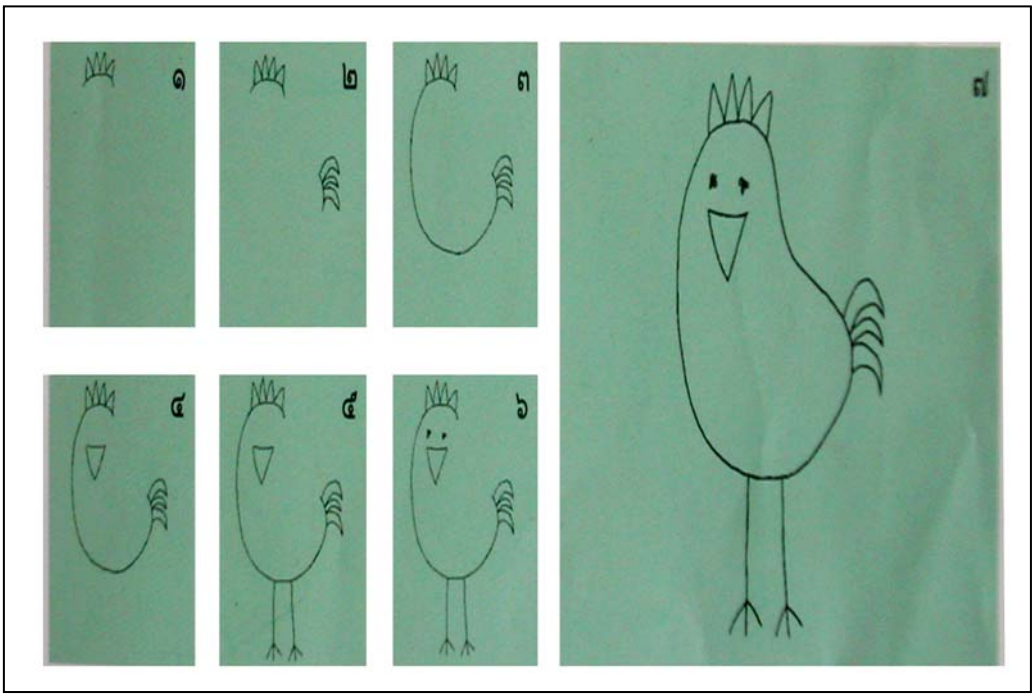

(คนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก : 33)

เรื่อง**งูสองตัว** ผู้เขียนให้ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งดำเนินเรื่อง โดยมีงูสองตัวอาศัยอยู่และทะเลาะกันเป็นประจำทำให้ต้นไม้รำคาญจึงงอกต้นใหม่ให้งูตัวหนึ่งอยู่ อีกตัวหนึ่งไม่พอใจอยากอยู่ต้นใหม่บ้าง ต้นไม้จึงงอกต้นใหม่ให้งูอยู่ตัวละต้น เหตุการณ์ต่างๆ ก็สงบลงต้นไม้ใหญ่จึงมีความสุขและออกดอกออกผล ผู้เขียนมุ่งให้เด็กได้เสริมจินตนาการในการวาดรูป ซึ่งเด็กสามารถคิดรูปภาพเป็นรูปอะไรก็ได้ขณะที่ฟังนิทาน หรือได้ฝึกวาดรูปตามแบบที่เห็นจากตอนจบของเรื่อง

ผู้เขียนอธิบายขั้นตอนการเล่าไปวาดไปไว้ช่วงท้ายเล่มของหนังสือ โดยมีขั้นตอนการวาดภาพประกอบของเนื้อเรื่อง ดังนี้

1. มีต้นไม้อยู่ต้นหนึ่ง
2. มีงูอาศัยอยู่สองตัว ชอบทะเลาะกัน
3. ต้นไม้รำคาญจึงงอกต้นใหม่ให้
4. แล้วก็งอกต้นใหม่ให้อีก (เท่ากับต้นที่สอง)
5. ต้นไม้ออกผลมาสองผล

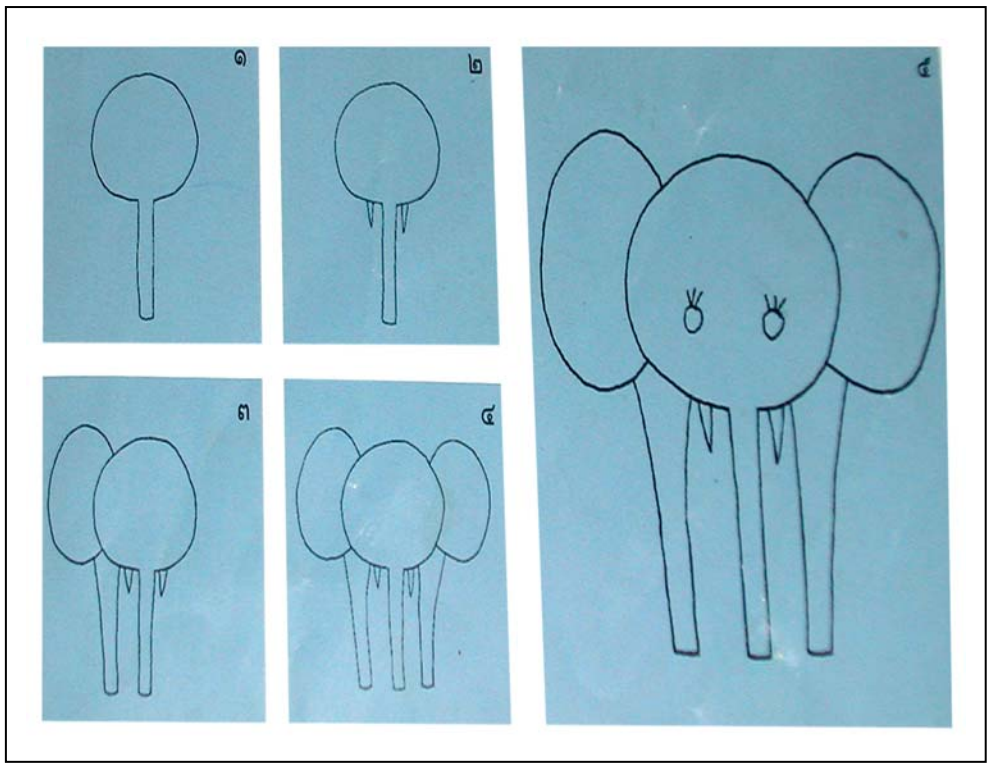

(งูสองตัว : 33)

เรื่อง**ดาวอะไรเอ่ย** ผู้เขียนให้ตัวละครคือยายแก่เป็นผู้ดำเนินเรื่อง ยายแก่มีอาชีพเก็บของเก่าขายและอยู่ตามลำพังทำให้แกมีความรู้สึกเบื่อคนเบื่อโลก วันหนึ่งแกไปเก็บของเก่าเหมือนเดิมและเกิดพายุหมุนพายายแก่ไปตกที่ดาวดวงหนึ่ง แกจึงได้เดินสำรวจดาวดวงนั้นพบต้นไม้ประหลาดที่ทั้งต้นมีใบเพียงใบเดียว แกจึงปลูกบ้านอยู่ที่ดาวดวงนั้นและปลูกผักรดน้ำพรวนดินทุกวัน ผักที่ปลูกโตเร็วทำให้ยายมีความสุขกับการใช้ชีวิตอยู่ที่ดาวดวงนี้ ผู้เขียนมุ่งให้เด็กได้เสริมจินตนาการในการวาดรูป ซึ่งเด็กสามารถคิดรูปภาพเป็นรูปอะไรก็ได้ขณะที่ฟังนิทาน หรือได้ฝึกวาดรูปตามแบบที่เห็นจากตอนจบของเรื่อง

ผู้เขียนอธิบายขั้นตอนการเล่าไปวาดไปไว้ช่วงท้ายเล่มของหนังสือ โดยมีขั้นตอนการวาดภาพประกอบของเนื้อเรื่อง ดังนี้

1. ใช้จุดจุดเดียวแทนคุณยาย
2. คุณยายโดนพายุหอบไปตกบนดาวดวงหนึ่ง
3. คุณยายเดินสำรวจไปเจอต้นไม้ประหลาดมีใบหนึ่งใบ เดินไปเจอต้นสามต้น
4. คุณยายเดินสำรวจอีกด้านหนึ่งก็เจอต้นไม้ประหลาดเหมือนเดิมอีกสามต้น
5. คุณยายสร้างบ้าน เปิดหน้าต่างสองบาน ตั้งเสาวิทยุ เสาโทรทัศน์
6. คุณยายปลูกผักไว้หน้าบ้าน
7. คุณยายทำทางเดินสำหรับรดน้ำผัก
8. ต่อมา ผักก็ขึ้น โตขึ้นๆ

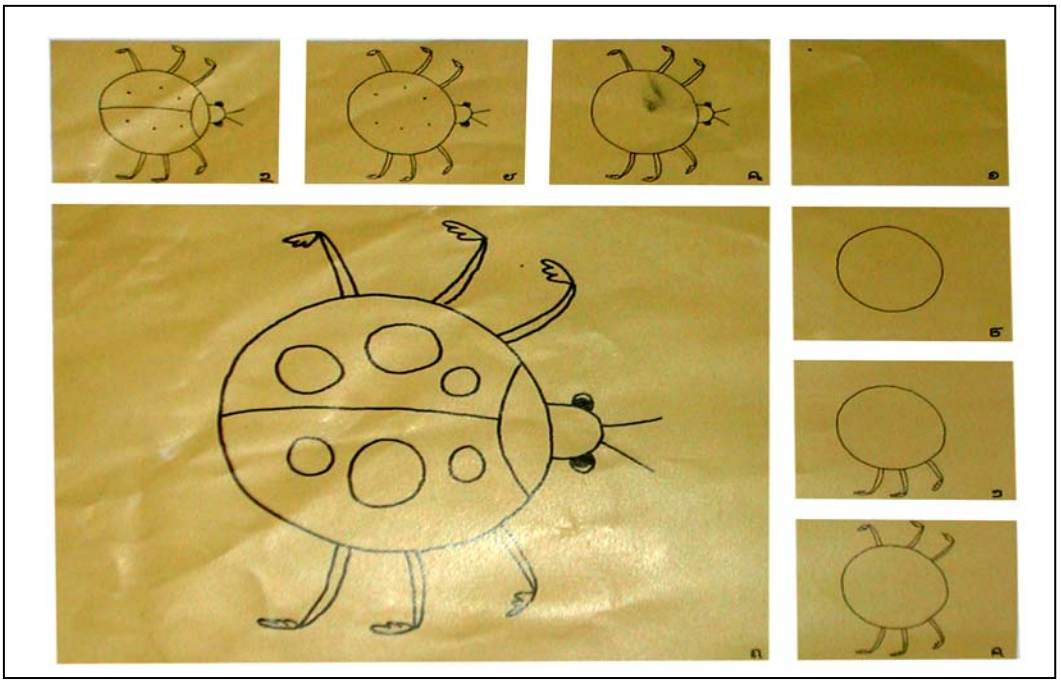

(ดาวอะไรเอ่ย : 34)

เรื่อง**พระอาทิตย์ใจดี** ผู้เขียนให้ตัวละครคือพระอาทิตย์เป็นผู้ดำเนินเรื่อง โดยพระอาทิตย์มีหน้าที่คอยส่องแสงสว่างไปทุกที่ แต่พระอาทิตย์ใจดีถูกเทวดาน้อยกลุ่มหนึ่งคอยกลั่นแกล้งพระอาทิตย์ให้เจ็บ ด้วยการใช้ดาวห้าแฉกปาพระอาทิตย์จนหัวปูด ขณะเดียวกันยังมีเทวดาน้อยองค์หนึ่งใจดีสงสารพระอาทิตย์พยายามหาทางช่วยพระอาทิตย์ไม่ให้ถูกรังแก โดยการใช้เชือกมาล้อมพระอาทิตย์เอาไว้ เอาก้อนเมฆมาให้พระอาทิตย์หนุน แต่เทวดาน้อยกลุ่มนั้นก็ยังคงแกล้งพระอาทิตย์เช่นเดิม อย่างไรก็ตามพระอาทิตย์ก็ยังยิ้มอย่างใจดีเหมือนเดิม ผู้เขียนมุ่งให้เด็กได้เสริมจินตนาการในการวาดรูป ซึ่งเด็กสามารถคิดรูปภาพเป็นรูปอะไรก็ได้ขณะที่ฟังนิทาน หรือได้ฝึกวาดรูปตามแบบที่เห็นจากตอนจบของเรื่อง

ผู้เขียนอธิบายขั้นตอนการเล่าไปวาดไปไว้ช่วงท้ายเล่มของหนังสือ โดยมีขั้นตอนการวาดภาพประกอบของเนื้อเรื่อง ดังนี้

1. มีพระอาทิตย์ใจดีดวงหนึ่ง
2. เทวดาเกเรเอาดาวห้าแฉกปาใส่พระอาทิตย์หัวโนปูด
3. เทวดาใจดีหาเชือกมาล้อมพระอาทิตย์เอาไว้
4. เอาเมฆมาให้พระอาทิตย์หนุน (ลำตัว) เอาปุยเมฆมารองไว้ (ขาสี่ขา)
5. เทวดาเกเรเอาดาวหางมาปักที่ก้อนเมฆ แต่พระอาทิตย์ก็ยังยิ้ม

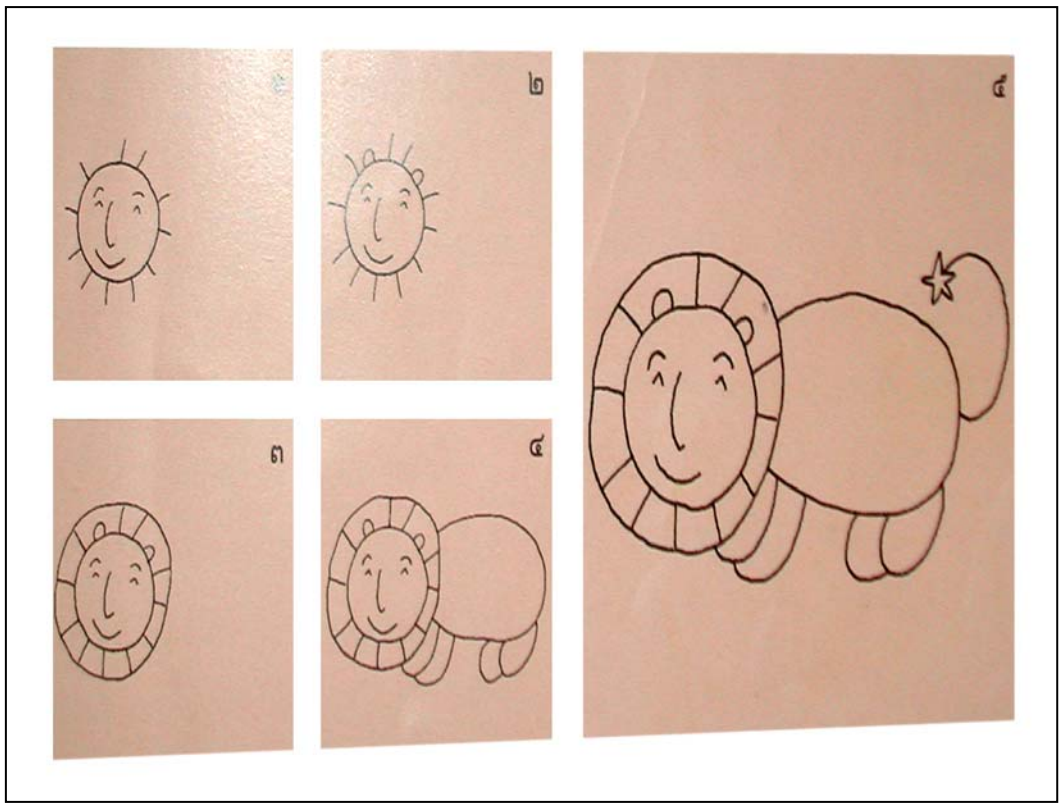

(พระอาทิตย์ใจดี : 35)

เรื่อง**เจ้าชายน้อยแต่งตัว** ผู้เขียนได้ให้ตัวละครคือเจ้าชายน้อยเป็นผู้ดำเนินเรื่อง ซึ่งเจ้าชายน้อยมีนิสัยขี้เกียจ วันๆ จะไม่ทำอะไรเลย วันหนึ่งเจ้าชายน้อยชวนทหารประกวดแต่งตัว ใครแต่งตัวได้ประหลาดที่สุดจะได้รับรางวัล ทหารจึงแต่งตัวเพื่อประกวดกัน แต่พอถึงเวลาเจ้าชายน้อยสามารถแต่งตัวได้ประหลาดที่สุดจนทหารทุกคนตกตะลึงกับการแต่งกายของเจ้าชายน้อย ผู้เขียนมุ่งให้เด็กได้เสริมจินตนาการในการวาดรูป ซึ่งเด็กสามารถคิดรูปภาพเป็นรูปอะไรก็ได้ขณะที่ฟังนิทาน หรือได้ฝึกวาดรูปตามแบบที่เห็นจากตอนจบของเรื่อง

ผู้เขียนอธิบายขั้นตอนการเล่าไปวาดไปไว้ช่วงท้ายเล่มของหนังสือ โดยมีขั้นตอนการวาดภาพประกอบของเนื้อเรื่อง ดังนี้

1. มีเจ้าชายองค์หนึ่ง...เจ้าชายเอากระดาษสามเหลี่ยมมาสวมทำเป็นปาก
2. เอาใบไม้แปลกๆ มาเสริมที่มงกุฎ
3. เอาผ้ามาห่อคลุมตัวไว้
4. เจ้าชายขึ้นไปยืนอยู่บนก้อนหิน
5. บนก้อนหินมีต้นไม้ขึ้นเต็ม
6. ใต้ก้อนหินมีรากไม้งอกยาวออกมา

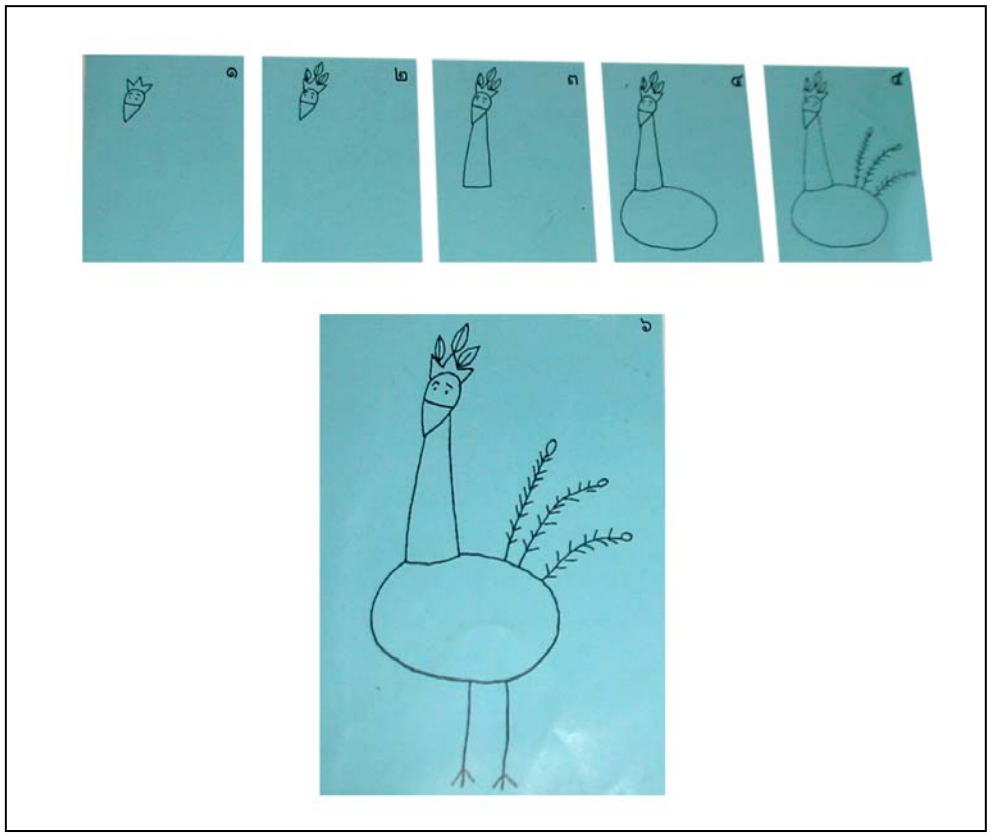

(เจ้าชายน้อยแต่งตัว : 35)

นิทานชุดวาดรูปและชุดเล่าไปวาดไปนี้ผู้เขียนเล่าเรื่องพร้อมกับบอกขั้นตอนการวาดรูป จากเริ่มต้นภาพย่อยไปสู่ภาพรวมในการเล่าเพื่อดึงดูดให้เด็กหันมาสนใจว่าภาพที่สมบูรณ์นั้นเป็นภาพอะไร โดยบางครั้งผู้เล่าจะหยุดเพื่อให้เด็กได้เห็นภาพที่จะสมบูรณ์ แล้วทายภาพว่าใครถูกต้อง ซึ่งเพิ่มความสนุกให้กับเด็กมากกว่าการให้เด็กนั่งฟังเรื่องเพียงอย่างเดียว เด็กสามารถนำแบบอย่างการเล่านี้ไปใช้เล่าให้คนอื่นฟังได้ด้วย หนังสือประเภทนี้เป็นหนังสือที่เหมาะกับเด็กวัย 3 – 8 ปี การส่งเสริมจินตนาการภาพด้วยภาษาเป็นการสร้างจินตนาการให้เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างภาพด้วยความคิดของตนเอง

นิทานที่ส่งเสริมจินตนาการด้วยภาษา อีกประเภทหนึ่ง คือนิทานที่มีภาพประกอบ มีจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องพระจันทร์อยากมีเพื่อนและยักษ์สองตน

เรื่อง**พระจันทร์อยากมีเพื่อน** ผู้เขียนเริ่มเรื่องโดยให้พระจันทร์ดำเนินชีวิตอยู่ตามลำพังจนรู้สึกเหงาและอยากมีเพื่อน จึงขับยานอวกาศมายังโลกเพื่อหาเพื่อน และถามวิธีการมีเพื่อนกับสิ่งต่างๆ ที่พบเห็น แต่วิธีการที่พระจันทร์เข้าไปถามแต่ละครั้งนั้นทำให้สัตว์ที่ถูกถาม เช่น นก แมว จระเข้ โกรธและทำลายยานอวกาศของพระจันทร์จนกลายเป็นรูปดาวตกลงไปในน้ำ ปลาดาวผ่านมาเห็นคิดว่าเป็นเพื่อนจึงเข้าไปเล่นด้วย และได้ขึ้นไปอยู่กับพระจันทร์บนท้องฟ้าทำให้พระจันทร์มีเพื่อนและไม่เหงาอีกต่อไป เรื่องนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้เห็นถึงความเป็นจริงที่ทุกชีวิตต่างต้องการมีเพื่อนไม่มีใครสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้เพียงลำพังบนโลก เป็นการช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการไปกับอวกาศและการขับขี่ยานอวกาศไปยังสถานที่ต่างๆ ช่วยทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับเนื้อเรื่องได้มากขึ้น

เรื่อง**ยักษ์สองตน** ผู้เขียนเริ่มเรื่องโดยให้ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองอาศัยอยู่ข้างบึงใหญ่ ทำให้เด็กๆไม่กล้าเข้าไปเล่นใกล้บริเวณนั้น แม้ว่ายักษ์สองตนจะสร้างสนามเด็กเล่นไว้ก็ตาม วันหนึ่งฝนตกหนักทำให้น้ำท่วมบริเวณที่ยักษ์สองตนอาศัยอยู่ ยักษ์ทั้งสองจึงย้ายไปอยู่ด้านหลังภูเขาทำให้เด็กๆ ไม่เห็นยักษ์สองตน จึงพากันไปวิ่งในสนามเด็กเล่นที่ยักษ์สองตนสร้างไว้ ทำให้ยักษ์สองตนไม่เหงาอีกเพราะได้แอบมองเด็กๆ เล่นและได้ยินเสียงหัวเราะของเด็กๆ ทุกวัน จากเรื่องนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้เด็กอายุระหว่าง 3 – 5 ปี เข้าใจความรู้สึกที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็ก ซึ่งเด็กวัยนี้มักจะมองผู้ใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่น่าเข้าใกล้หรือไม่น่าไว้วางใจ เรื่องยักษ์สองตนช่วยทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานคล้อยตามไปกับสถานที่ที่เด็กส่วนใหญ่คุ้นเคย

การส่งเสริมจินตนาการประเภทนี้เป็นการส่งเสริมจินตนาการให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่จะประดิษฐ์หรือลองฝึกทำของเล่น เช่น สนามเด็กเล่นจำลอง ยานอวกาศจากวัสดุต่างๆ เช่น การปั้นจากดินน้ำมัน หรือการวาดภาพและการพับกระดาษเป็นจรวดหรือยานอวกาศ

1.1.2 การส่งเสริมจินตนาการทางภาษาด้วยภาพ มี 1 เรื่อง ซึ่งเป็นหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยาย มีเพียงตัวละครและสถานที่เท่านั้น แต่สามารถรับรู้ได้ว่าตอนจบของเรื่องเป็นอย่างไรแม้จะไม่มีคำบรรยายก็ตาม ดังภาพตัวอย่าง

จากเรื่องเม่นหลบฝน เป็นเรื่องที่ต้องการให้เด็กได้ใช้จินตนาการของตนและสามารถเล่าสิ่งที่เห็นจากภาพให้คนฟังได้รับทราบความคิด เด็กแต่ละคนสามารถนำเสนอความคิดได้อย่างเสรี ทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจ และมีความสุขในการที่จะแสดงความคิด เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้จินตนาการด้วยภาษามากขึ้น

1.2 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร จึงเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวัน เด็กใช้ภาษาได้ดีและถูกต้องมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการปลูกฝังของผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กและการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากภาษาไทยมีสระจำนวนมากทำให้เด็กจำได้ยากจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่อยากอ่านหนังสือ แต่หากมีสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้หรือจดจำ ย่อมทำให้เด็กเกิดความสนใจและเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ได้ดีขึ้น การใช้นิทานมาเป็นสื่อในการเรียนรู้จะทำให้เด็กชอบและสนใจ เพราะนิทานเป็นที่ชื่นชอบของเด็กทุกเพศทุกวัย การใช้นิทานที่ส่งเสริมการเรียนรู้มาช่วยจะทำให้เด็กสามารถจำสระ และคำได้มากขึ้น

วรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้มี 2 ลักษณะได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้เรื่องสระและคำ และการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ด้านจำนวน

1.2.1 การส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้เรื่องสระและคำ

มีจำนวน 33 เรื่อง ได้แก่เรื่อง หนูนะกะหนูมะ ลากับกา แม่มดอิ อิ แมวน้อยกับไม้เท้าวิเศษ มังกรไฟเจอผี กิ้งกือซื้อมือถือ ยักษ์งุ งุ แมวน้อยตะลุยโลกล้านปี ยักษ์จอมเอะอะ ยักษ์เกเร แพะและแกะ ตุ๊กแกตัวที่แปด แม่มดกับปลาหมึกยักษ์ แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต เกาะเงาะ แมวน้อยกับลูกวัว เมืองเลอะเทอะ หมีน้อยนอนละเมอ แมวน้อยกับคนย้อมผ้า แม่มดผมเปีย เสือขี้เบื่อ แมวน้อยผจญภัยมนุษย์ดาวยัวะ มังกรไฟขี้กลัว ยักษ์ดำ ผู้ใหญ่กับสะใภ้ มังกรไฟ เต่ายักษ์ คาถาดี ฤาษีเหาะ คาถาฤาษี เสือร้าย ควายป่า และลาฤาษี

เรื่อง**หนูนะกับหนูมะ** หนูนะกับหนูมะเป็นเพื่อนกัน ได้ชวนกันไปเดินเล่นที่สวนสาธารณะ ขณะที่เดินเล่นอยู่นั้นก็ได้พบแมวน้อยตัวหนึ่งนอนอยู่ข้างถังขยะ ทำให้หนูทั้งสองตัวกลัวจึงพากันวิ่งหนีไปรอบสวนสาธารณะและตกลงไปในน้ำจนทั้งสองเปียกน้ำทั้งคู่ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอะ ดังตัวอย่าง

หนูนะจึงชวนหนูมะไปเดินเล่นที่สวนสาธารณะ

(สระสนุก เล่ม 1 : 5)

หนูนะกับหนูมะตกใจจนผงะเพราะเจอแมวน้อยนอนอยู่ข้างถังขยะ

(สระสนุก เล่ม 1 : 6)

เรื่อง**ลากับกา** ลาฝูงหนึ่งปลูกถั่วกับงา แต่มักจะถูกพวกอีกามาจิกกินถั่วกินงา ทำให้พวกลาต้องปรึกษากันหาทางแก้ไข โดยการสร้างหุ่นตุ๊กตาลาขึ้นมาแล้วไปปักไว้กลางนา แต่อีกาก็ไม่กลัวกลับจิกตุ๊กตาลา จนต้องปรึกษากันอีกครั้งและได้สร้างตุ๊กตาขึ้นใหม่เป็นตุ๊กตาตาแก่ แล้วนำไปปักไว้กลางนา พออีกาเห็นนึกว่าเป็นคนจึงไม่กล้าลงมากินถั่วกินงาของลาอีกเลย นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอา ดังตัวอย่าง

วันหนึ่งขณะที่ลา กำลังปลูกถั่วปลูกงาอยู่ในนา มีกามากมาย บินมาที่นาของลา

(สระสนุก เล่ม 1 : 8)

ปรากฏว่าพวกกากลัวหุ่นคุณตาชาวนา จึงพากันบินหนีไปจากนาของพวกลา

(สระสนุก เล่ม 1 : 12)

เรื่อง**แม่มดอิ อิ** แมวน้อยกับเพื่อนๆ ชวนกันไปบ้านยายมะลิเพื่อให้ยายมะลิเล่านิทานให้ฟัง ยายมะลิจึงเล่าถึงแม่มดตนหนึ่งที่มักจะพูดหรือชอบอะไรที่มีสระอิ และที่บ้านยายมะลิก็มักจะมีสิ่งของหรืออาหารที่เป็นคำที่ประสมด้วยสระอิทั้งนั้น ทำให้แมวน้อยและเพื่อนๆ รู้ทันทีว่าที่แท้ยายมะลิก็คือแม่มดอิ อิ นั่นเอง ทั้งหมดหนีไม่ทันถูกแม่มดอิ อิ จับไปขัง นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอิ ดังตัวอย่าง

แมวน้อยกับเพื่อนไปฟังนิทานที่บ้านยายมะลิ

(สระสนุก เล่ม 1 : 14)

มีแม่มดอิ อิ ชอบทุกอย่างที่มีสระอิ เช่น ชอบกินข้าวคลุกกะปิ ชอบกินลอดช่องน้ำกะทิ ชอบดอกมะลิ

(สระสนุก เล่ม 1 : 15)

เรื่อง**แมวน้อยกับไม้เท้าวิเศษ** แมวน้อยไปเที่ยวในป่าและเก็บไม้เท้าวิเศษกับตำราวิธีการใช้ไม้เท้าได้หนึ่งเล่ม แมวน้อยจึงไปชวนเพื่อนมาเล่นไม้เท้ารูปสระอีกัน โดยไม้เท้าวิเศษอันนี้ถ้าชี้คำที่มีสระอีซึ่งมีความหมายแล้วคำๆ นั้นก็จะปรากฏเป็นภาพขึ้นมา เช่น เมื่อเขียนคำว่า “ผี” ทำให้ภาพที่ปรากฏนั้นเป็นผี แมวน้อยกับเพื่อนต่างตกใจกลัวพากันวิ่งหนีและทิ้งไม้เท้าไว้ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอี ดังตัวอย่าง

วันหนึ่ง แมวน้อยเก็บไม้เท้าได้พร้อมกับตำราวิธีใช้... ในตำราบอกไว้ว่า ถ้านำไม้เท้าที่มีรูปสระอี ไปชี้เหนือตัวอักษรตัวใดแล้วออกเสียงคำที่มีความหมายก็จะปรากฏภาพตามเสียงที่อ่านออกเสียงนั้น

(สระสนุก เล่ม 1 : 20)

เรื่อง**มังกรไฟเจอผี** มังกรไฟกับเด็กๆ ชอบเล่นด้วยกัน วันหนึ่งมังกรพาเด็กๆ ไปเที่ยวในป่าลึก และพบต้นไม้แปลกๆ ยิ่งเดินเข้าไปลึกป่าก็ยิ่งมืดจนไปพบกับผี พวกเด็กๆ หนีทัน แต่มังกรไฟตัวใหญ่วิ่งหนีไม่ทันจึงเกิดความกลัวทำให้มังกรไฟอีไหลออกมา นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอึ ดังตัวอย่าง

ณ หมู่บ้านกลางป่าลึก มังกรไฟชอบเล่นส่งเสียงอึกทึกกับเด็กๆ

(สระสนุก เล่ม 2 : 3)

วันหนึ่งมังกรไฟนึกสนุก จึงชวนแมวน้อยกับเพื่อนๆ ไปเที่ยวในป่าลึกเข้าไปอีก

(สระสนุก เล่ม 2 : 4)

เรื่อง**กิ้งกือซื้อมือถือ** กิ้งกือเห็นแมวน้อยมีโทรศัพท์มือถือใช้ก็อยากมีบ้างจึงไปขอคำแนะนำจากแมวน้อย เมื่อไปซื้อโทรศัพท์มือถือมาใช้แล้วก็เกิดมีปัญหา เนื่องจากกิ้งกือไม่ได้ซื้อเพียงเครื่องเดียว แต่ซื้อเท่ากับจำนวนมือของตน ทำให้เมื่อมีคนโทรศัพท์เข้ามาก็เกิดเสียงขึ้นพร้อมกันทำให้กิ้งกือตกใจ จึงโยนมือถือทั้งหมดทิ้งและไม่ใช้มือถืออีกเลย นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระออ ดังตัวอย่าง

กิ้งกือเห็นแมวน้อยมีโทรศัพท์มือถือ ก็อยากมีบ้าง...แมวน้อยซื้อมือถือที่ไหน

(สระสนุก เล่ม 2 : 9)

เรื่อง**ยักษ์งุ งุ** แมวน้อยกับเพื่อนๆ นอนฟังวิทยุอยู่ข้างน้ำพุ เกิดมีพายุหมุนเอาเด็กๆ ไปตกที่เมืองของยักษ์งุ งุ พวกยักษ์งุ งุ ได้ยินเสียงอะไรตกลงมาก็พากันไปดู พวกแมวน้อยกลัวและวิ่งหนีด้วยความตกใจทำให้สะดุดล้มจนวิทยุหลุดจากมือกระแทกทำให้สวิตช์เปิด เสียงวิทยุดังลั่นทำให้พวกยักษ์งุ งุ ตกใจวิ่งหนีไป เนื่องจากเมืองนี้เป็นเมืองเงียบๆ ไม่เคยได้ยินเสียงดัง นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอุ ดังตัวอย่าง

ขณะที่แมวน้อยกับเพื่อนๆ นอนฟังวิทยุอยู่ข้างน้ำพุ

(สระสนุก เล่ม 2 : 12)

ยักษ์งุ งุ ชอบกินจุ ตัวอ้วนฉุ และไม่ดุ

(สระสนุก เล่ม 2 : 14)

เรื่อง**แมวน้อยตะลุยโลกล้านปี** แมวน้อยหลงเข้าไปในยุคโลกล้านปี ซึ่งคนในยุคนี้จะพูดแต่คำว่า อู อู แมวน้อยโชคดีที่มีเพื่อนในโลกยุคนี้คอยช่วยนำทางและสอนให้รู้จักสิ่งต่างๆ และแมวน้อยก็ได้สอนเพื่อนๆ ให้สะกดคำที่มีสระอู แมวน้อยเห็นนกฮูกบินไปอีกทางหนึ่งของถ้ำจึงวิ่งตามไปจนพบทางกลับสู่ยุคปัจจุบัน แมวน้อยจึงลาเพื่อนๆ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอู ดังตัวอย่าง

เพื่อนๆ พยายามแนะนำสิ่งต่างๆ ให้แมวน้อยรู้จัก

(สระสนุก เล่ม 2 : 17)

ปรากฏช่องทางที่นกฮูกบินออกไปเป็นทางกลับสู่ยุคของแมวน้อย

(สระสนุก เล่ม 2 : 22)

เรื่อง**ยักษ์จอมเอะอะ** แมวน้อยกับเพื่อนไปรับจ้างทำงานที่บ้านของยักษ์ตนหนึ่งชื่อว่ายักษ์เอะอะ ซึ่งยักษ์ตนนี้ไม่ชอบอาหารเละเทะและสิ่งของต่างๆ ที่วางเกะกะ ถ้ายักษ์เอะอะเห็นสิ่งเหล่านี้ก็จะอาละวาดจนข้าวของเละเทะไปหมด แมวน้อยกับเพื่อนจึงหาทางแกล้งยักษ์ตนนี้ โดยทำสนามหญ้าหน้าบ้านให้เละๆ แล้วใช้หญ้าคลุม เพื่อให้ยักษ์เอะอะเหยียบลงไป นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระเอะ ดังตัวอย่าง

ยักษ์เอะอะจึงเตะโต๊ะอาหาร จนข้าวของเละเทะ

(สระสนุก เล่ม 3 : 5)

โอ๊ย! ทำไมมันเละตุ้มเป๊ะอย่างนี้

(สระสนุก เล่ม 3 : 7)

เรื่อง**ยักษ์เกเร** แมวน้อยไปเที่ยวทะเลและได้พบกับชาวเกาะกำลังร้องไห้ จึงถามสาเหตุ ชาวเกาะเล่าเรื่องยักษ์เกเรที่ขึ้นมาจากทะเล และนำปลาที่ตนจับได้ไปเททิ้งลงทะเลหมด แมวน้อยจึงให้ชาวเกาะนำก้อนหินใส่ในถังปลา เมื่อยักษ์เกเรมาทิ้งปลาอีกก็ถูกก้อนหินที่ชาวเกาะใส่ไว้เทลงใส่เท้าเจ็บ ทำให้ยักษ์เกเรวิ่งหนีลงทะเลไป นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระเอ ดังตัวอย่าง

ชาวเกาะจึงเล่าให้แมวน้อยฟังว่า วันหนึ่งมียักษ์เกเรขึ้นมาจากทะเล

(สระสนุก เล่ม 3 : 9)

เมื่อยักษ์เกเรขึ้นมาจากทะเล ก็ตรงเข้ามาเทถังปลาเช่นเคย

(สระสนุก เล่ม 3 : 11)

เรื่อง**แพะและแกะ** แพะกับแกะเป็นเพื่อนรักกันและมักจะออกไปหาถั่วแระกินด้วยกัน ขณะที่ทั้งสองกินอาหารกันอย่างอร่อยก็เกิดฝนตกลงมา แพะกับแกะจึงวิ่งหลบเข้าไปในถ้ำ ซึ่งเป็นถ้ำของสิงโตทำให้สิงโตโกรธ แพะจึงใช้ไหวพริบบอกสิงโตว่าตนเป็นราชินีแพะกำลังอยากกินสิงโตพอดี ทำให้สิงโตเชื่อและวิ่งหนีออกจากถ้ำไป สัตว์ต่างๆ เห็นสิงโตวิ่งหนีออกจากถ้ำจึงเข้าไปดูและยกย่องให้แพะกับแกะเป็นราชินีเจ้าป่าแทน นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระแอะ ดังตัวอย่าง

แพะและแกะเป็นเพื่อนรักกัน เวลาออกหากิน ก็จะไปด้วยกัน

(สระสนุก เล่ม 3 : 13)

ถั่วแระบางฝักแกะกินง่ายเพียงแคะเบาๆ ก็หลุดออกมาแทน

(สระสนุก เล่ม 3 : 14)

เรื่อง**ตุ๊กแกตัวที่แปด** ลุงแก่เลี้ยงตุ๊กแกไว้แปดตัว ตุ๊กแกตัวอื่นจะกินแล้วนอนแต่ตุ๊กแกตัวที่แปดจะชอบออกไปผจญภัย วันหนึ่งมันออกไปผจญภัยบนต้นไม้ต่างๆ จนไปพบกลุ่มของแมวน้อยที่นึกสนุกและจับตุ๊กแกไปลอยแพ สายน้ำบางช่วงไหลเชี่ยวจนทำให้ตุ๊กแกเกือบตกจากแพ มีอาการร่อแร่ นอนบนแพให้ไหลไปตามลำธาร ลุงแก่คนเดิมมาพบจึงนำมารักษาและนำกลับไปเลี้ยงเหมือนเดิม นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระแอ ดังตัวอย่าง

ตุ๊กแกตัวที่แปดจึงไต่ตามร่างแหออกมาจากแจกัน

(สระสนุก เล่ม 3 : 21)

บางช่วงน้ำไหลเชี่ยว พัดแพกระแทกหินจนหัวตุ๊กแกแทบแตก

(สระสนุก เล่ม 3 : 22)

เรื่อง**แม่มดกับปลาหมึกยักษ์** แม่มดโจ๊ะโจ๊ะ อยากจัดบ้านใหม่จึงโละของใช้ทุกอย่างในบ้านไปวางขายที่โป๊ะ แต่มีปลาหมึกยักษ์โผล่ออกมาทำให้โป๊ะไฟแตก โต๊ะตกน้ำ แม่มดโจ๊ะโจ๊ะโมโหมากจึงสาปให้ปลาหมึกยักษ์เป็นโต๊ะ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระโอะ ดังตัวอย่าง

แม่มดโจ๊ะ โจ๊ะ ขนของทั้งหมดไปวางขายที่โป๊ะ

(สระสนุก เล่ม 4 : 4)

แม่มดจึงสาปให้ปลาหมึกยักษ์เป็นโต๊ะตั้งอยู่ที่โป๊ะเรือแห่งนั้นตลอดไป

(สระสนุก เล่ม 4 : 5)

เรื่อง**แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต** แมวน้อยกับเพื่อนไปเที่ยวป่าได้พบลิงและอีกาที่นอนหมดแรงเพราะไม่ได้กินอาหาร จึงแบ่งน้ำและอาหารให้ แล้วเดินทางเข้าไปในป่าจนพบแตงโม ส้มโอ ลูกโตโต แต่แล้วแมวน้อยกับเพื่อนก็ถูกยักษ์ตัวโตจับไว้ใช้งาน ลิงและอีกาที่แมวน้อยกับเพื่อนช่วยไว้รู้ข่าวต่างก็มาช่วยทำงานในสวนของยักษ์ตัวโตจนเสร็จ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระโอ ดังตัวอย่าง

ทันใดนั้นยักษ์ตัวโตก็โผล่มา

(สระสนุก เล่ม 4 : 9)

งานของยักษ์ตัวโตคือเก็บแตงโมลูกโต เก็บส้มลูกโต

(สระสนุก เล่ม 4 : 10)

เรื่อง**เกาะเงาะ** ยักษ์เราะเป็นยักษ์อารมณ์ดี เป็นเจ้าของสวนเงาะซึ่งปลูกไว้ที่เกาะแห่งหนึ่ง โดยให้คนงานดูแลสวน วันหนึ่งยักษ์เราะเหาะไปที่เกาะ เพื่อดูสวนเงาะก็พบว่าคนงานกำลังทะเลาะกัน จึงเข้าไปห้ามแต่คนงานไม่ฟังเอาเงาะปาใส่กันจนถูกยักษ์เราะตกลงมาจากพรม คนงานเห็นยักษ์เราะตกลงมาพากันหัวเราะ ยักษ์เราะไม่โกรธคนงานทั้งสองกลับหัวเราะด้วยความใจดีเหมือนเดิม นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระเอาะ ดังตัวอย่าง

วันหนึ่งยักษ์เราะเหาะผ่านมา เห็นคนงานปลูกเงาะกำลังทะเลาะกัน

(สระสนุก เล่ม 4 : 15)

คนงานปาเงาะใส่ยักษ์เราะ ยักษ์เราะตกจากเบาะ

(สระสนุก เล่ม 4 : 16)

เรื่อง**แมวน้อยกับลูกวัว** ที่ทุ่งหญ้ามีลูกวัวตัวหนึ่งพลัดหลงกับพ่อวัวแม่วัว ลูกวัวถามกระรอกและช้างว่าเห็นพ่อกับแม่ของตนหรือไม่ เมื่อไปพบกับกลุ่มของแมวน้อยก็เข้าไปถามหาพ่อกับแม่อีก กลุ่มของแมวน้อยจึงช่วยพาลูกวัวไปตามหา ขณะเดียวกันแม่มดกำลังกินขนมและขนมเกิดติดคอพอดีลูกวัวโผล่มาทำให้แม่มดตกใจ ขนมที่ติดคอจึงหลุดออกมา แม่มดขอบใจลูกวัว และอาสาพาไปหาพ่อแม่พร้อมกับกลุ่มแมวน้อยจนพบ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระออ ดังตัวอย่าง

ลูกวัววิ่งไปเห็นพ่อกระรอกนั่งรอเพื่อนอยู่บนตอไม้

(สระสนุก เล่ม 4 : 17)

แม่มดพาลูกวัวกับเพื่อนๆ ขี่ไม้กวาด ออกตามหาพ่อวัวแม่วัว แต่ทั้งสี่หนักเกินไป จนไม้กวาดงอ

(สระสนุก เล่ม 4 : 22)

เรื่อง**เมืองเลอะเทอะ** มีเมืองหนึ่งซึ่งเดิมสะอาดแต่เมื่อมียักษ์เซอะซะซึ่งมีเมือกเหนียวผ่านมา ทำให้เมืองนี้สกปรก พระราชาจึงประกาศหาคนทำให้เมืองสะอาด ใครทำได้จะมีรางวัลให้ กลุ่มแมวน้อยอาสาเข้ามาทำความสะอาดจนสำเร็จ พระราชาจึงยกเจ้าหญิงอ้วนสามคนให้ กลุ่มแมวน้อยกลัวหุ่นเจ้าหญิงจึงไม่ยอมรับรางวัล นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระเออะ ดังตัวอย่าง

กลายเป็นเมืองเลอะเทอะที่มีเมือกเหนียวเหนอะเปรอะเปื้อนอยู่ทั่วเมือง

(สระสนุก เล่ม 5 : 3)

เจ้าหญิงตุ้มเบอะ เจ้าหญิงตุ้มเงอะ เจ้าหญิงตุ้มเปอะตัวอ้วนเทอะทะ

(สระสนุก เล่ม 5 : 8)

เรื่อง**หมีน้อยนอนละเมอ** กลางดึกวันหนึ่งหมีน้อยนอนละเมอลุกเดินออกจากห้อง และพูดไปตลอดทาง เพื่อนบ้านเผลอเปิดหน้าต่างทิ้งไว้ ลิงขโมยกำลังปีนเข้าบ้าน หมีน้อยผ่านมาพอดี ลิงขโมยเห็นหมีน้อยจึงวิ่งหนีไป ส่วนหมีน้อยละเมอเดินเข้าไปในป่า ก็เจอผี 2 ตนได้ชวนกันหลอกหมีน้อย แม้จะมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นแต่หมีน้อยก็ไม่รู้ตัว จนกระทั่งเดินเข้าห้องนอนของตนอีกครั้ง และสะดุดประตูห้องนอนจนรู้สึกตัว แล้วกลับไปนอนต่อ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระเออ ดังตัวอย่าง

บังเอิญเพื่อนบ้านเผลอเปิดหน้าต่างทิ้งไว้ ลิงขโมยกำลังปีนเข้าบ้าน

(สระสนุก เล่ม 5 : 10)

โดยผีตนหนึ่งทำหน้าให้ใหญ่เบ้อเร่อเท่อ ผีอีกตนหนึ่งเผยอปากยิงฟันให้ดูน่ากลัว

(สระสนุก เล่ม 5 : 12)

เรื่อง**แมวน้อยกับคนย้อมผ้า** แมวน้อยกับหมาน้อยคิดถึงหมีน้อยที่ไปรับจ้างย้อมผ้าจึงชวนกันไปเยี่ยม และได้เห็นหมีน้อยถูกเฆี่ยนจึงหาทางช่วยหมีน้อยให้พ้นจากการถูกลงโทษจากนายจ้าง นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระเอียะ ดังตัวอย่าง

อ๊วบอกให้เอาขนมเปี๊ยะมาเจี๊ยะไม่ใช่ให้เอากอเอี๊ยะมา

(สระสนุก เล่ม 5 : 15)

ขณะที่อาแป๊ะกำลังหาเกี๊ยะอยู่นั่นเอง

(สระสนุก เล่ม 5 : 17)

เรื่อง**แม่มดผมเปีย** แม่มดผมเปียไปกินข้าวที่บ้านยักษ์เตี้ยแล้วเดินทางกลับบ้าน เมื่อถึงบ้านก็หลับด้วยความอ่อนเพลีย ตอนเช้ากลุ่มของแมวน้อยมาตะโกนล้อเลียนผมเปียของแม่มดทำให้แม่มดโกรธ สาปพวกแมวน้อยเป็นคางคก แต่แม่มดท่องคาถาผิดทำให้กลุ่มของแมวน้อยกลายเป็นคางคกยักษ์ แม่มดผมเปียวิ่งหนีแทบไม่ทัน นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระเอีย ดังตัวอย่าง

หลังจากที่แม่มดผมเปียกินข้าวกับยักษ์เตี้ยอิ่มแล้วก็เดินทางกลับบ้านทันที เพื่อไม่ให้เสียเวลา

(สระสนุก เล่ม 5 : 19)

แม่มดผมเปียงัวเงียตื่นขึ้นมา เพราะได้ยินเสียงดังมาจากหน้าบ้าน

(สระสนุก เล่ม 5 : 20)

เรื่อง**เสือขี้เบื่อ** ที่หมู่บ้านเสือ มีเสือลายหนุ่มตัวหนึ่งเกิดความรู้สึกเบื่อและมักจะพูดว่าเบื่อ จึงไปพายเรือเล่นและพบโจรกำลังทำร้ายเสือสาวจึงเข้าไปช่วย และพาเสือสาวไปนั่งเรือ ทำให้เสือทั้งสองรักกัน หลังจากนั้นเสือหนุ่มก็ไม่บ่นว่าเบื่ออีก นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระเออะและสระเอือ ดังตัวอย่าง

เสือลายจึงพายเรือเล่นเพื่อให้หายเบื่อ ...ขณะเดียวกันนั้นมีเสียงขอความช่วยเหลือมาจากต้นมะเดื่อ

(สระสนุก เล่ม 6 : 5)

เรื่อง**แมวน้อยผจญภัยมนุษย์ดาวยัวะ** กลุ่มของแมวน้อยได้ไปยังดาวดวงหนึ่ง ซึ่งดาวดวงนี้มีมนุษย์ที่ไม่ชอบยิ้มกลุ่มแมวน้อยถูกจับตัวไปหาพระราชาดาวยัวะ พระราชาให้ทหารช่วยกันแก้ผ้ากลุ่มแมวน้อย พระราชาและทหารเห็นหุ่นของกลุ่มแมวน้อยจึงพากันหัวเราะ เพราะรูปร่างของกลุ่มแมวน้อยไม่เหมือนพวกเขา หลังจากนั้นดาวยัวะก็มีแต่เสียงหัวเราะ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอัวะ ดังตัวอย่าง

ถัวะ วัวะ มัวะ จัวะ นัวะ แปลว่า “ถามว่ามาจากไหน”

(สระสนุก เล่ม 6 : 12)

ชัวะ ถัวะ สัวะ ผัวะ แปลว่า “ใช่...ถอดเสื้อผ้า”

(สระสนุก เล่ม 6 : 15)

เรื่อง**มังกรไฟขี้กลัว** มังกรไฟมีนิสัยขี้กลัวและสายตาสั้น มังกรไฟกลัวแม้แต่หนอนตัวเล็กๆ พวกแมวน้อยจึงวางแผนแกล้งมังกรไฟ โดยเอาตัวด้วงโยนใส่ทำให้มังกรไฟตกใจ หัวชนต้นไม้พ่นไฟออกมาถูกกลุ่มของแมวน้อย นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอัว ดังตัวอย่าง

มังกรไฟขี้กลัว กลัวทุกอย่างแม้แต่หนอนตัวเล็กๆ

(สระสนุก เล่ม 6 : 19)

โดยจับตัวด้วงกว่างไปโยนใส่มังกรไฟขี้กลัว

(สระสนุก เล่ม 6 : 20)

เรื่อง**ยักษ์ดำ** ยักษ์ดำมีฟันซี่โตและมีปากกว้างทำให้ลำบากเวลาพูดและกิน ยักษ์ดำชอบแกล้งกลุ่มของแมวน้อยโดยทำลายเรือดำน้ำ กลุ่มของแมวน้อยไม่ว่าอะไรช่วยกันซ่อมเรือดำน้ำจนสำเร็จแต่เรือกลับไม่ดำน้ำ ขณะนั้นได้ยินเสียงแปลกๆ จึงวิ่งไปดูพบยักษ์ดำกำลังนั่งร้องอยู่หน้าถ้ำเพราะก้างปลาทิ่มเหงือก กลุ่มแมวน้อยจึงช่วยเอาก้างปลาออกให้ ยักษ์ดำจึงตอบแทนด้วยการช่วยทำให้เรือดำน้ำได้ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระอำ ดังตัวอย่าง

ยักษ์ดำอาศัยอยู่ในถ้ำใกล้ลำธาร

(สระสนุก เล่ม 7 : 3)

พวกแมวน้อยจึงวิ่งไปดูก็เห็นยักษ์ดำนั่งร้องอ้ำๆ งึมงำ อยู่หน้าถ้ำ เพราะโดนก้างปลาสำลีตำเหงือก

(สระสนุก เล่ม 7 : 9)

เรื่อง**ผู้ใหญ่กับสะใภ้** เป็นบทอาขยานที่เกี่ยวกับการท่องจำสระใอไม้ม้วน จำนวนวน 20 คำ ดังนี้

ผู้ใหญ่หาผ้าใหม่ ให้สะใภ้ใช้คล้องคอ ใฝ่ใจเอาใส่ห่อ
มิหลงใหลใครขอดู จะใคร่ลงเรือใบ ดูน้ำใสและปลาปู

สิ่งใดอยู่ในตู้ มิใช่อยู่ใต้ตั่งเตียง บ้าใบ้ถือใยบัว
หูตามัวมาใกล้เคียง เล่าท่องอย่าละเลี่ยง ยี่สิบม้วนจำจงดี

(สระสนุก เล่ม 7 : 11 -14)

เรื่อง**มังกรไฟ** หมีน้อย หมาน้อยและเพื่อนๆ โกรธมังกรไฟที่เผาบ้านพวกเขาจึงไปหามังกรไฟและรู้ว่ามังกรไฟเป็นไข้หวัด เมื่อไอจะมีไฟออกมาเผาบ้านพวกเขา กลุ่มแมวน้อยจึงหาผลไม้ที่เป็นยาให้มังกรไฟกิน นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระไอไม้มลาย ดังตัวอย่าง

มังกรไฟที่เป็นเพื่อนพวกเรานี่แหละไม่รู้ว่าทำไมมาเผาบ้านพวกเรา

(สระสนุก เล่ม 7 : 16)

แต่มังกรไฟกินผลไม้แก้ไอมากเกินไป

(สระสนุก เล่ม 7 : 18)

เรื่อง**เต่ายักษ์** กลุ่มของแมวน้อยชวนกันไปปีนเขาเล่นและดีใจที่ปีนถึงยอดเขา แต่พวกเขาต้องตกใจเมื่อยอดเขาเกิดแผ่นดินไหวทำให้หล่นลงมา ในที่สุดจึงรู้ว่านั่นไม่ใช่ภูเขาแต่เป็นเต่ายักษ์ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้จักการใช้สระเอา ดังตัวอย่าง

เห็นเขา เดินขึ้นเขา แบกกระเป๋าทำตัวเบาๆ ใส่หมวกเก่าๆ สีเทา เอามือมาเกาที่...

(สระสนุก เล่ม 7 : 1)

โอ้โห...เต่ายักษ์ตัวโตเท่าภูเขาเลย

(สระสนุก เล่ม 7 : 23)

นิทานชุดสระสนุกทั้ง 27 เรื่อง เป็นการสอนให้เด็กรู้จักสระในภาษาไทย ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับเด็ก เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่สามารถสะกดคำได้ ชุดนิทานสระสนุกจึงเป็นการสอนให้เด็กรู้จักและเข้าใจสระมากขึ้น เนื่องจากเนื้อหาที่นำเสนอเป็นรูปแบบของนิทาน ช่วยทำให้เด็กสนุกสนานและเพลิดเพลินกับการอ่านทำให้เด็กรักการอ่านและรักภาษาไทยมากขึ้น นิทานชุดสระสนุกเป็นการสอนคำที่ใช้สระแบบง่ายๆ มีทั้งคำที่ประสมสระในแม่ ก กา และคำที่มีตัวสะกด ซึ่งในแต่ละเรื่องจะสอนเกี่ยวกับคำต่างๆ จำนวนคำน้อยเนื่องจากเด็กสามารถจำคำได้ไม่มากและท้ายเล่มได้รวบรวมคำที่ประสมสระแต่ละตัวไว้ด้วยเพื่อให้เด็กได้ทบทวน

นอกจากนิทานชุดสระสนุก 27 เรื่องแล้ว ปรีดา ปัญญาจันทร์ ยังได้เขียนหนังสือชุดนิทานภาษาสนุกซึ่งเป็นแบบฝึกอ่านภาษาไทยที่ใช้นิทานเป็นสื่อการสอนโดยเริ่มด้วยคำที่ประสมสระในแม่ ก กา คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา คำที่มีวรรณยุกต์ คำควบกล้ำ และคำที่มีอักษรนำ ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกกับการอ่านคำที่เริ่มจากคำที่ไม่มีตัวสะกดไปสู่คำที่มีตัวสะกดและยากขึ้นเรื่อยๆ คำที่ผู้เขียนนำมาใช้ในการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นคำที่เด็กคุ้นเคยไม่ว่าจะเป็นคำเกี่ยวกับ คน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น ทำให้เด็กสนใจที่จะเรียนรู้คำเพราะเนื้อหาเป็นนิทานที่เด็กชอบ ชุดนิทานภาษาสนุกนี้สามารถนำไปเป็นสื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีมีจำนวน 6 ตอน ได้แก่ตอนคาถาดี ตอนฤาษีเหาะ ตอนคาถาฤาษี ตอนเสือร้าย ตอนควายป่า และตอนลาฤาษี ดังนี้

ตอน**คาถาดี** ที่กุฏิฤาษีมีสัตว์เลี้ยงอยู่สามตัว คืออีกา งู และชะนี อีกากับงูทะเลาะกัน ฤาษีจึงห้ามและพาอีกากับงูมาดูชะนีที่กำลังทำความสะอาดศาลา ไม่ได้สร้างความรำคาญเหมือนอีกากับงู เป็นเวลาเดียวกันกับที่พระราชากับตาแก่คนสนิทมาถึงศาลาฤาษี เนื้อเรื่องเป็นการสอนเกี่ยวกับการใช้คำที่เกิดจากการประสมพยัญชนะและสระเดี่ยว ดังตัวอย่าง

<u>ฤาษีพาอีกาไปดูชะนี</u>

(ตอนคาถาดี : 10)

<u>ราชากะตามาหาฤาษี</u>

(ตอนคาถาดี : 13)

ตอนคาถาดี คำที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นคำประสมสระในมาตราแม่ ก กา เป็นคำง่ายที่นำไปสู่คำยาก ซึ่งเป็นคำพื้นฐานที่เด็กสามารถอ่านสะกดคำได้ด้วยตนเอง

ตอน**ฤาษีเหาะ** ผู้เขียนดำเนินเรื่องต่อจากตอนคาถาดี คือเมื่อพระราชากับตาแก่คนสนิทมาถึงศาลาฤาษี ชะนีและกาเจอกะลาและถือมาเคาะข้างศาลาฤาษี ทำให้ฤาษีโมโหจึงเหาะไปลงโทษ แต่ชะนีกับกาโผเข้าไปกอดขาฤาษีเพื่อขอโทษ ทำให้ฤาษีขำและยกโทษให้ หลังจากที่ฤาษียกโทษให้แล้วชะนีกับกาเดินเล่นไปพบกะลาที่มีกะปิ ชะนีหยิบกะปิขึ้นมาเลียจนหน้าตาเลอะเทอะพอดีกับปู แพะ แกะ เดินมาเห็นก็หัวเราะขำชะนี ทำให้ชะนีโกรธเอากะปิไล่ทาหน้าแพะกับแกะจนเลอะ ชะนีกับกาจึงพากันหัวเราะที่หน้าแพะกับแกะเลอะกะปิ จากนั้นชวนกันไปที่ศาลาฤาษี พอพระราชา ตาแก่คนสนิท และฤาษีเห็นหน้าชะนี แพะ แกะ ต่างก็หัวเราะ แพะกับแกะจึงหันไปมองหน้ากัน และพากันหัวเราะหน้าของตนเอง เรื่องนี้เป็นการสอนคำสระประสม ดังตัวอย่าง

ชะนีเลียกะปิ อีกาเกาะกะลากะปิ

(ตอนฤาษีเหาะ : 13)

ปู แพะ และ แกะ แวะดูชะนีเลียกะปิ

(ตอนฤาษีเหาะ : 16)

ตอนฤาษีเหาะ มีคำบางคำเป็นคำที่มีสระประสม ซึ่งเป็นสระที่ค่อนข้างยากสำหรับเด็ก ทั้งรูปและการออกเสียง การนำมาเขียนเป็นนิทานจึงช่วยให้เด็กสามารถจดจำได้ง่ายขึ้น และเกิดความเพลิดเพลินในการอ่านควบคู่กันไป โดยสระประสมที่ใช้ในการเรียนรู้สำหรับเด็กเป็นคำที่ใช้รูปสระสองตัวขึ้นไปมารวมกันเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างสระเดี่ยวที่มีรูปสระเพียงตัวเดียว สระประสมที่พบในเรื่องราชากะฤาษี ตอนฤาษีเหาะ มีดังนี้ เสา เคาะ แพะ เอา เยาะ แกะ เป็นต้น

ตอน**คาถาฤาษี** เมื่อแพะกับแกะมาถึงศาลา แต่ปูได้หายไป ชะนีกับกาจึงไปตามหาและพามาหาฤาษี ฤาษีเสกให้ปูเป็นนกกางเขน ส่วนแพะกับแกะเห็นปูเป็นนกกางเขนจึงขอฤาษีให้เสกตนเป็นคนบ้าง ฤาษีจึงเสกให้เป็นเด็กผู้ชาย เนื้อเรื่องในเล่มนี้จะเป็นการสอนคำที่มีตัวสะกด ดังนี้

ฤาษีจับปูวางบนตัก

(ตอนคาถาฤาษี : 8)

แกะบอกกับฤาษีจะขอเป็นคน

(ตอนคาถาฤาษี : 19)

ตอนคาถาฤาษี คำที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นคำที่มีตัวสะกดและคำที่มีตัวสะกดบางคำก็ทำให้สระเปลี่ยนไปหรือสระลดรูป เช่นคำว่า จับ เป็น คน

ตอน**เสือร้าย** เมื่อพระราชาได้คาถาจากฤาษีแล้วก็ได้ลาฤาษีเดินทางกลับ ฝ่ายแพะ แกะและนกกางเขนจึงขอติดตามพระราชากับตาไปด้วย เมื่อเข้าไปในป่าก็ได้พบเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะเสือร้ายที่หวังจะกินพระราชา ตา แพะ แกะและนกกางเขน พระราชาใช้คาถาที่ได้จากฤาษีเสกให้เสือร้ายกลายเป็นแมว เนื้อเรื่องในเล่มนี้เป็นการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ ดังตัวอย่าง

ในป่ามีต้นไม้มากมาย มีลิง มีช้าง มีตุ๊กแก มีงูเขียว

(ตอนเสือร้าย : 6)

ตาอุ้มแมวไปด้วย เสือร้ายในร่างแมวร้องเมี้ยว เมี้ยว

(ตอนเสือร้าย : 12)

ตอนเสือร้าย คำที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นคำที่มีรูปวรรณยุกต์ เพื่อให้เด็กรู้จักรูปและการออกเสียงวรรณยุกต์เพื่อฝึกสังเกตคำและผันคำได้ถูกต้อง

ตอน**ควายป่า** เมื่อกลุ่มของพระราชาเดินทางเข้าไปในป่าลึก ทำให้แพะ แกะ และนกกางเขนกลัว พระราชากับตาปลอบไม่ให้กลัว ขณะเดียวกันมีสัตว์ร้ายตัวหนึ่งคือควายป่าวิ่งออกมาไล่ขวิดแพะกับแกะ พระราชาจึงท่องคาถาเสกให้ควายกลัวแต่กลับเสกคาถาผิดจนแพะกับแกะกลายเป็นตุ๊กตาหิน เมื่อควายขวิดจนเขาแทบหักก็ตกใจกลัววิ่งหนีเข้าป่าไป พระราชาจึงเสกคาถาให้แพะกับแกะกลับมาเป็นคนเหมือนเดิมแต่เสกไม่ได้ ทำให้พระราชา ตาและนกกางเขนเสียใจ เนื้อเรื่องในเล่มนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้การออกเสียงคำควบกล้ำ ดังนี้

ราชากะตาปลอบใจไม่ให้กลัว เพราะราชามีคาถาดีของฤาษี

(ตอนควายป่า : 4)

ทันใดนั้นก็มีควายป่าโผล่ออกมา ควายป่าไล่ขวิดแพะและแกะ

(ตอนควายป่า : 10 - 11)

ตอนควายป่า เป็นการรวมคำจากตอนต่างๆ ที่ผ่านมาแต่จะมีการเสริมคำเกี่ยวกับคำควบกล้ำให้นักเรียนรู้จักและฝึกการออกเสียงคำควบกล้ำ

ตอน**ลาฤาษี** พระราชากับตาแก่คนสนิทเสียใจที่แพะกับแกะยังเป็นตุ๊กตาหินเหมือนเดิม จึงให้นกกางเขนบินไปขอความช่วยเหลือจากฤาษี ฤาษีช่วยให้แพะกับแกะกลายร่างเดิม นกกางเขนจึงขอให้ตนกลับไปเป็นปูเหมือนเดิมและขอกลับไปอยู่กับฤาษี ส่วนพระราชากับตาแก่คนสนิทก็ลาฤาษีกลับเมือง เนื้อเรื่องตอนนี้สอนได้เด็กเรียนรู้อักษรนำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฤาษีเหาะตามนกกางเขนมาอย่างสง่างาม

(ตอนลาฤาษี : 4)

แกะก็บอกฤาษีว่าไม่อยากเป็นแล้วเหมือนกัน

(ตอนลาฤาษี : 9)

ตอนลาฤาษี เป็นการนำคำง่ายตั้งแต่ตอนคาถาดี ฤาษีเหาะ คาถาฤาษี เสือร้าย และควายป่ามารวมกันและเสริมอักษรนำเพิ่มให้เด็กได้เรียนรู้เช่น คำว่า อยาก เหมือน สง่า เป็นต้น

หนังสือชุดภาษาสนุกทั้ง 6 ตอน ผู้เขียนมุ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางการใช้ภาษาให้ดีขึ้น และมีความสนุกสนานควบคู่ไปกับการเรียนรู้ ทำให้เด็กเกิดความพอใจและรักภาษาไทยมากขึ้น

1.2.2 การส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ด้านการนับจำนวน

มี 1 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเม่นหลบฝน เป็นหนังสือที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ค่าจำนวนตัวเลข 1 – 10 โดยการเทียบค่าจำนวนของสัตว์กับจุดด้านซ้ายมือ เมื่อมีภาพสัตว์เพิ่มขึ้นจำนวนจุดด้านซ้ายมือจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนของสัตว์ เพื่อให้เด็กเห็นค่าจำนวนจากภาพและสัญลักษณ์ได้ชัดขึ้น ดังภาพที่ปรากฏ

1.3 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม

การส่งเสริมคุณธรรมไว้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กสามารถโน้มน้าวจิตใจเด็กให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ดี มีศรัทธามั่นคงในคุณความดี มีน้ำใจ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต สามารถควบคุมจิตใจตนเองได้ ย่อมสร้างความเจริญให้กับตนเองและผู้อื่น ทำให้สังคมสงบสุข วรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมมีจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เม่นหลบฝนซึ่งเป็นหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยาย ฤาษีกับลิง แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต แมวน้อยกับลูกวัว พระอาทิตย์ใจดี และมังกรไฟขี้กลัว

เรื่อง**เม่นหลบฝน** เป็นหนังสือภาพไม่มีคำบรรยายเป็นภาพที่สื่อให้เห็นความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อรู้จักแบ่งปันซึ่งกันและกัน รู้จักแก้ปัญหาให้ทุกชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเรื่องราวของสัตว์ต่างๆ ที่มาหลบฝนภายใต้ต้นไม้ใหญ่ต้นเดียวกัน โดยมีกระต่ายวิ่งเข้ามาเป็นตัวแรก จากนั้นก็มีสัตว์ต่างๆ วิ่งเข้ามาทีละตัวจนครบเก้าตัว แต่สัตว์ทุกต้องตกใจเมื่อมีสัตว์ตัวสุดท้ายวิ่งเข้ามาเพราะมันคือเม่นที่มีขนแหลมทั้งตัว ในที่สุดสัตว์ต่างๆ ก็แก้ปัญหาโดยการให้เม่นไปยืนอยู่ใต้ท้องช้าง สัตว์ทั้งหลายจึงหลบฝนด้วยกันอย่างมีความสุข

เรื่อง**ฤาษีกับลิง** แสดงให้เห็นว่าการอยู่ร่วมกันต้องมีน้ำใจ มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือและเคารพในสิทธิของกันและกัน โดยกล่าวถึงฝูงลิงที่มักจะมีปัญหาทะเลาะกันเนื่องจากการขาดผู้นำและไม่มีการตั้งกฎกติกาภายในกลุ่ม เมื่อตั้งหัวหน้า จัดกฎกติกา แบ่งหน้าที่ และเคารพในหน้าที่ของกันและกันทำให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังตัวอย่าง

> “การทำงานจะให้สำเร็จ เราจะต้องมีการวางแผน และแบ่งหน้าที่กันทำงาน ก่อนอื่นเราต้องมีหัวหน้าก่อน”...

หลังจากนั้น เหล่าลิงก็ช่วยกันหาอาหารและนำมาเก็บไว้ เมื่อเหล่าลิงมีอาหารเก็บตุนก็ไม่ต้องออกหาอาหารทุกวันจึงมีเวลาสร้างที่พักสร้างโรงเลี้ยงเด็ก สร้างทางเดิน สร้างที่นั่งพักผ่อน

" อื้บ...หนักจังวุ้ย"

...และมีเวลาพักผ่อน ลิงเด็กๆ ก็มีเวลาเล่นซนแบบลิง ลิงหนุ่มสาวก็มีเวลาจัดที่พักตกแต่งที่พัก

" ใช่! พอแบ่งหน้าที่กันแล้วทำอะไรก็สำเร็จง่ายขึ้นเนอะ"

" นั้นน่ะซี นอกจากนี้เรายังเห็นความสามารถของกันและกันด้วย"

" ถ้าอย่างนั้นตำแหน่งหัวหน้าควรเปลี่ยนกันเป็นเถอะ จะได้ผลัดกันแสดงความสามารถ"

...ดังนั้น เหล่าลิงจึงกำหนดเวลาการอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าตามเสียงส่วนมากคือ กล้วยสุก ๔ ครั้ง หลังจากนั้นเหล่าลิงก็ช่วยกันทำงานตามความสามารถของแต่ละตัว ตั้งแต่นั้นมา เหล่าลิงก็อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยกฎระเบียบที่ช่วยกันสร้างขึ้น

(ชุดฤาษีกับลิง : เล่ม 1 - 4)

เรื่อง**แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต** แสดงถึงการมีน้ำใจต่อผู้อื่นย่อมได้รับผลดีกลับคืน โดยกล่าวถึง แมวน้อยกับเพื่อนไปเที่ยวป่าได้พบลิงและอีกานอนหมดแรงเพราะอดอาหาร จึงแบ่งน้ำและอาหารให้ แล้วเดินทางต่อไปจนพบแตงโม ส้มโอ ข้าวโพดฝักโตโต แต่แล้วแมวน้อยกับเพื่อนก็ถูกยักษ์ตัวโตจับไว้ใช้งาน ลิงและอีกาที่แมวน้อยกับเพื่อนช่วยไว้รู้ข่าวต่างมาช่วยทำงานในสวนของยักษ์ตัวโตจนเสร็จ ดังนี้

...ระหว่างทางพบลิงหิวโซจนเป็นลมนอนอยู่บนต้นไม้ พวกแมวน้อยจึงเอาน้ำให้ลิงดื่ม ลิงขอบใจและเตือนพวกแมวน้อย

"ในป่าลึกมีอันตรายมากนะ"

พวกแมวน้อยขอบใจลิงแล้วก็โหนกิ่งไม้ขึ้นไป เมื่อเดินทางต่อก็เจออีกานอนหมดแรงอยู่

"เป็นอะไรไปรึ"

"โถ...น่าสงสาร"

อีกาเล่าให้พวกแมวน้อยฟังว่าไม่ได้กินอาหารหลายวันแล้วทำให้ไม่มีแรงจะบิน พวกแมวน้อยจึงแบ่งอาหารให้อีกากินแล้วเดินทางต่อไป...

ทันใดนั้นยักษ์ตัวโตก็โผล่มาจับพวกแมวน้อยไว้ งานของยักษ์ตัวโตคือเก็บแตงโมลูกโต เก็บส้มลูกโต ลิงกับอีกาได้รู้ข่าวก็มาช่วยพวกแมวน้อยทำงานในสวนจนเสร็จ

(แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต : 6 -12)

เรื่อง**แมวน้อยกับลูกวัว** แสดงให้เห็นว่าความมีน้ำใจย่อมส่งผลให้สังคมมีความสุข ซึ่งเป็นเรื่องของกลุ่มแมวน้อยได้ช่วยเหลือลูกวัวที่พลัดหลงกับพ่อแม่ โดยมีแม่มดซึ่งกำลังกินขนมและเกิดติดคอ ขณะเดียวกันลูกวัวโผล่มาทำให้แม่มดตกใจ ขนมที่ติดคอจึงหลุดออกมาจากลำคอ แม่มดจึงขอบใจลูกวัว เมื่อได้ฟังเรื่องจากลูกวัวจึงอาสาพาไปหาพ่อแม่พร้อมกับกลุ่มแมวน้อยจนเจอกับพ่อวัวแม่วัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ณ ทุ่งหญ้าแห่งหนึ่ง ลูกวัวผู้น่าสงสารพลัดหลงกับพ่อวัวแม่วัว ลูกวัวจึงวิ่งตามหาพ่อวัวกับแม่วัว...แมวน้อยกับเพื่อนๆ อาสาพาลูกวัวตามหาพ่อกับแม่...แม่มดพาลูกวัวกับเพื่อนๆ ทั้งหมดเสียหลักตกลงมา เจอพ่อวัวแม่วัวพอดี

(แมวน้อยกับลูกวัว : 17 - 23)

เรื่อง**พระอาทิตย์ใจดี** แสดงให้เห็นถึงการให้อภัยย่อมทำให้ตนเองมีความสุข โดยกล่าวถึงพระอาทิตย์ซึ่งมีหน้าที่คอยส่องแสงสว่าง แต่ก็มักจะถูกพวกเทวดาน้อยกลุ่มหนึ่งคอยแกล้งให้พระอาทิตย์เจ็บเสมอแต่พระอาทิตย์ก็ไม่เคยโกรธ ดังตัวอย่าง

พระอาทิตย์เป็นดวงดาวที่ใจดีมาก คอยส่องแสงให้ทุกสิ่งทุกอย่าง ทุกๆ แห่งที่พระอาทิตย์ผ่านไปจะมีความสว่างไสวมาก ด้วยความที่พระอาทิตย์ใจดีมากนี่เอง พวกเทวดาน้อยเกเรจึงไม่กลัวเทวดาน้อยบางองค์ถึงกับเอาดาวห้าแฉกปาใส่พระอาทิตย์...แต่ถึงอย่างไรพระอาทิตย์ก็ยังยิ้มอย่างใจดีอยู่นั่นเอง

(พระอาทิตย์ใจดี : 22 - 27)

เรื่อง**มังกรไฟขี้กลัว** ให้ข้อคิดว่าการให้ทุกข์แก่ผู้อื่นทุกข์นั้นจะย้อนมาสู่ตัว เป็นเรื่องของมังกรไฟสายตาสั้นมีนิสัยขี้กลัว กลัวแม้แต่หนอนตัวเล็กๆ พวกแมวน้อยซึ่งคอยแอบดูได้วางแผนแกล้งมังกรไฟ โดยเอาตัวด้วงโยนใส่ทำให้มังกรไฟตกใจ หัวชนต้นไม้พ่นไฟออกมาถูกกลุ่มของแมวน้อย ดังภาพที่ปรากฏในเนื้อเรื่องตอนจบ ดังข้อความ

มีมังกรไฟขี้กลัวตัวหนึ่งเดินทางมาถึงถิ่นของพวกแมวน้อย มังกรไฟขี้กลัวสายตาสั้นมาก เวลามองสิ่งต่างๆ จึงเห็นมัวๆ มังกรไฟขี้กลัว กลัวทุกอย่างแม้แต่หนอนตัวเล็กๆ กลัวแม้กระทั่งถั่วเพราะคิดว่าเป็นหนอน...พวกแมวน้อยวางแผนแกล้งมังกรไฟขี้กลัวโดยจับตัวด้วงกว่างไปโยนใส่มังกรไฟขี้กลัว มังกรไฟขี้กลัวตกใจ กระโดดตัวลอยจนหัวชนกิ่งไม้อย่างแรงทำให้มังกรไฟขี้กลัว พ่นไฟออกมาโดยไม่รู้ตัวเปลวไฟลุกลามไปทั่ว

ผู้เขียนจบเรื่องโดยใช้ภาพแสดงข้อคิดว่า “ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว”

(มังกรไฟขี้กลัว : 18 - 23)

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ นอกจากเด็กจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังแทรกคุณธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนอันจะนำไปสู่ความสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่นเช่น ความมีน้ำใจ ความรับผิดชอบ การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นแนวทางให้เด็กนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดความสุขในสังคมต่อไป

1.4 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 619) อธิบายความหมายของคำ ประชาธิปไตยว่า หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ หรือ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่

การอยู่ร่วมกันในสังคมมีการตั้งกฎเกณฑ์เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันเพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้น วรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มีเนื้อเรื่องส่งเสริมประชาธิปไตย ช่วยสร้างจิตสำนึกทำให้เด็กเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันในสังคม และปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกฎกติกา ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นการเสนอแนะให้เด็กเข้าใจ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปรากฏในหนังสือชุดฤาษีกับลิง ซึ่งมี 4 ตอน ได้แก่ ตอนปราบลิง ตอนชิงตำแหน่ง ตอนหัวหน้าใหม่ และตอนอยู่อย่างลิง

ตอน**ปราบลิง** ผู้เขียนให้ตัวละครคือฤาษี เป็นผู้ดำเนินเรื่อง ฤาษีเป็นผู้ที่น่าเคารพและเชื่อถือ เมื่อพวกลิงรื้อค้นกุฏิ ฤาษีจึงสั่งสอนและตักเตือนฝูงลิงเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของคนอื่น และให้ฝูงลิงตั้งกฎระเบียบการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะการเคารพสิทธิส่วนบุคคล ฝูงลิงจึงช่วยกันออกกฎข้ออื่นๆ แล้วนำไปประกาศให้รู้ทั่วกัน หลังจากนั้นพวกลิงก็อยู่กันอย่างสงบสุข ดังข้อความต่อไปนี้

ในที่สุด พวกลิงก็รู้ว่าฤาษีใจดี มีเมตตาจึงมาขออยู่ด้วย
“ท่านฤาษีพวกเราจะมาขออยู่ด้วย”
“ ก็ได้...แต่ต้องมีกฎระเบียบที่จะอยู่ร่วมกันนะ”
“ กฎระเบียบคืออะไร”
“ ใช่ คืออะไร ”
“ กฎระเบียบก็คือเมื่ออยู่รวมกันมากๆ ต้องมีข้อตกลงร่วมกัน”
“ ตกลงทำไม”
“ ใช่ ตกลงทำไม”
“ อ้าว! ถ้าไม่มีข้อตกลงก็อยู่ร่วมกันลำบากหรือว่าจะไม่อยู่ล่ะ”
“ อยู่ อยู่ แฮะ แฮะ แล้วกฎระเบียบมันเป็นอย่างไรล่ะฤาษี”

" ข้าจะยกตัวอย่างให้ฟังนะ เช่น ห้ามมาคันข้าวของบนกุฏิข้า"

" ทำไมต้องห้าม" " ใช่ น่าคันจะตาย"

" ไม่ได้! มันเป็นของ**ส่วนตัว ห้ามยุ่ง**!! "

" อ้าว...ถ้าอย่างนั้น ท่านฤาษีก็ห้ามคันของพวกเราด้วยนะ"

" ข้าไม่ทำอยู่แล้ว...ถ้าอย่างนั้น กฎข้อที่ ๑ ก็คือห้ามยุ่งของส่วนตัวซึ่งกันและกัน เรียกว่า **เคารพในสิทธิส่วนบุคคล"** ดีไหม"

หลังจากนั้น ฤาษีกับเหล่าลิงก็ช่วยกันออกกฎระเบียบ

"เอ้า กฎข้อต่อไป"

เมื่อเสร็จแล้ว ฤาษีก็เสกหินให้เหล่าลิงช่วยกันสลักกฎระเบียบ " โอม...เพี้ยง"

แล้วปักประกาศให้รู้ทั่วกัน จากนั้นมา พวกลิงก็อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

(ตอนปราบลิง : 20 - 25)

ผู้เขียนต้องการเสนอแนวคิดในการอยู่ร่วมกันว่าต้องเห็นความสำคัญของหน้าที่ และการเคารพสิทธิของกันและกันเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ตอน**ชิงตำแหน่ง** ผู้เขียนสร้างสถานการณ์ให้ฝูงลิงโต้เถียงกันเพราะต่างก็คิดว่าตนเป็นใหญ่ จึงประชุมกันเพื่อเลือกหัวหน้า ฤาษีให้ลิงทุกตัวมีส่วนร่วมโดยให้เสนอชื่อลิงที่เหมาะสมจะเป็นหัวหน้า และให้หาเสียงด้วยการทำความดีให้ผู้อื่นเห็น ลิงโทนหาเสียงโดยนำสิ่งของไปให้ลิงตัวอื่น ส่วนลิงทองยังคงทำงานช่วยเหลือผู้อื่นเหมือนเดิม ผลการเลือกตั้งลิงโทนได้รับเลือกตั้ง และเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็ไม่เคยช่วยลูกน้องทำงาน และยังแสดงความอ่อนแอให้ลิงตัวอื่นเห็นเมื่อเห็นงูกำลังจะทำร้ายลูกน้องลิงโทนกลับไม่ช่วย แต่ลิงทองเป็นผู้ช่วยเหลือชีวิตไว้ได้และงูก็ถูกฤาษีเสกให้กลายเป็นดักแด้ ด้วยความมีน้ำใจและการทำงานอย่างเต็มที่ของลิงทอง ลิงทองจึงเป็นที่รักของลิงทั้งหลาย ลิงโทนเกิดความอิจฉาหาทางแกล้งลิงทอง ฤาษีนั่งสมาธิเห็นเรื่องราวตลอดจึงเสกให้ลิงโทนเป็นกิ้งก่าแล้วนำกลับไปเลี้ยงที่ศาลา ดังนี้

เมื่อเกิดพายุพัดกระหน่ำจนกุฏิพังพินาศ เหล่าลิงจึงประชุมกันเพื่อสร้างกุฏิใหม่ให้ฤาษี แต่พวกลิงเกิดการถกเถียงกันจนสร้างกุฏิไม่สำเร็จ...

"การทำงานจะให้สำเร็จ เราจะต้องมีการวางแผน และแบ่งหน้าที่กันทำงาน ก่อนอื่นเราต้องมีหัวหน้าก่อน"...

หลังจากนั้นลิงโทนก็ออกหาเสียงทันที "มีกล้วยมาฝากจ้ะ เลือกข้านะ"...

ส่วนลิงทองนั้นก็หาเสียงด้วยเหมือนกัน...ในที่สุดลิงโทนก็ได้เป็นหัวหน้า หลังจากนั้นลิงโทนและพวกก็อยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไร ลิงโทนและพวกต่างเพิกเฉยต่อการช่วยเพื่อนลิงทำงาน รวมทั้งลืมเรื่องการสร้างกุฏิให้ฤาษีอีกด้วย แต่นอนดูเพื่อนๆ ทำงานอย่างสบายอารมณ์ วันหนึ่งลิงทองเข้าไปถามลิงโทน

"นี่ ! ลิงโทนทำไมไม่ช่วยเพื่อนๆ ทำงานล่ะ"

"ลิงทอง...ข้าเป็นหัวหน้านะ! ไม่ใช่ลิงทองเป็นหัวหน้าจะมาถาม มาสั่งข้าได้ยังไง"

"ใช่...ลิงโทนเป็นหัวหน้า แต่ไม่ใช่มานอนเฉยอย่างนี้ ต้องเป็นผู้นำในการทำงานสิ กุฏิก็ยังไม่ได้เริ่มสร้างเลย ลืมแล้วหรือ"

...ในที่สุดลิงทองก็จัดการควบคุมการสร้างกุฏิ โดยลิงทุกตัวให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

(ตอนชิงตำแหน่ง : 1 - 37)

ฤาษีกับลิงตอนชิงตำแหน่งนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการหาเสียง และขั้นตอนการเลือกตั้งผู้นำ ผู้เขียนได้แทรกเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำ เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักตัดสินใจเลือกผู้นำที่มีความสามารถ ไม่ใช่ผู้นำที่มาจากการให้สิ่งของเพื่อหวังผลประโยชน์ นอกจากนี้ผู้เขียนต้องการเสนอแนวคิดว่าผู้นำต้องมีคุณธรรม ความรับผิดชอบ และมีไหวพริบในการบริหารงานเพื่อให้เกิดความสุข

ตอน**หัวหน้าใหม่** ผู้เขียนให้ตัวละครเอกคือลิงทองดำเนินเรื่อง ลิงทองเป็นคนขยัน มีความคิดในการสร้างสิ่งใหม่ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ฝูงลิง ทำให้ฝูงลิงเห็นความดีและความสามารถจึงเลือกลิงทองเป็นหัวหน้าคนใหม่ ลิงทองวางแผนให้ลูกน้องอยู่กันอย่างมีความสุขทั้งด้านที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแบ่งหน้าที่และการช่วยเหลือกัน แม้แต่ลิงโทนในร่างกิ้งก่าก็รู้สึกสำนึกได้และกลับตนเป็นคนดี ฤาษีจึงเสกให้ลิงโทนกลับเป็นลิงเหมือนเดิม และได้ช่วยเหลือเพื่อนลิง ดังตัวอย่าง

...เมื่อกั้นบริเวณเสร็จ ฤาษีก็เรียกเหล่าลิงประชุม

"ข้าขอขอบใจที่พวกเจ้าร่วมใจกันสร้างกุฏิหลังใหม่ให้ข้า เอาละกุฏิก็เสร็จแล้ว แต่การมีหัวหน้าก็ยังจำเป็น ขณะนี้ลิงโทนได้ทำผิดและถูกลงโทษ ตำแหน่งหัวหน้าจึงว่างลง"

"ข้าขอเสนอให้มีการเลือกหัวหน้าใหม่ ใครเห็นด้วยยกมือขึ้น ข้าขอเสนอลิงทองเป็นหัวหน้า"

เหล่าลิงต่างเห็นด้วย จึงยกมือสนับสนุนให้ลิงทองเป็นหัวหน้า ลิงทองจึงได้เป็นหัวหน้าแทนลิงโทน...

หลังจากนั้น เหล่าลิงก็ช่วยกันหาอาหารและนำมาเก็บไว้ เมื่อเหล่าลิงมีอาหารเก็บตุนก็ไม่ต้องออกหาอาหารทุกวันจึงมีเวลาสร้างที่พักสร้างโรงเลี้ยงเด็ก สร้างทางเดิน สร้างที่นั่งพักผ่อน

(ตอนหัวหน้าใหม่ : 12 - 18)

เนื้อเรื่องตอนนี้สอนให้เด็กได้เห็นการจัดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคม จะต้องมีผู้นำและมีการแบ่งหน้าที่ตามความสามารถ ทำให้สังคมอยู่อย่างเป็นระเบียบและสงบสุขซึ่งผู้เขียนได้แสดงให้เห็นลักษณะของผู้นำที่ดีว่าต้องมีการวางแผนและใช้สติควบคู่กับการทำงาน

ตอน**อยู่อย่างลิง** เมื่อเหตุการณ์ต่างๆ เป็นระบบ ลิงทองซึ่งเป็นลิงหนุ่มยังไม่ได้แต่งงาน ถูกใจลิงจ๋าและต้องการแต่งงานกับลิงจ๋า แต่ถูกผีเสื้อยักษ์ลักพาตัวลิงจ๋าไป ลิงทุกตัวต่างแสดงความสามารถช่วยลิงจ๋าจนสำเร็จ ฝูงลิงต่างเห็นความสามารถของกันและกันจึงคิดว่าควรมีการเปลี่ยนตำแหน่งหัวหน้า โดยกำหนดเวลาให้อยู่ในตำแหน่งโดยอาศัยระยะเวลากล้วยสุกสี่ครั้ง และช่วยกันทำงานตามความสามารถของตนเอง ทำให้ฝูงลิงอยู่กันอย่างสงบสุข ดังนี้

...เมื่อกลับถึงที่พักแล้ว

“ ข้าขอขอบใจที่พวกเราช่วยกันติดตามน้องจ๋า”

“ ไม่เป็นไร พวกเราต้องช่วยเหลือกันอยู่แล้ว”

“ ใช่! พอแบ่งหน้าที่กันแล้วทำอะไรก็สำเร็จง่ายขึ้นเนอะ”

“ นั้นน่ะซี นอกจากนี้เรายังเห็นความสามารถของกันและกันด้วย”

“ ถ้าอย่างนั้นตำแหน่งหัวหน้าควรเปลี่ยนกันเป็นเถอะ จะได้ผลัดกันแสดงความสามารถ”

“ ดี ดี ”

“ แต่เอ... จะเปลี่ยนเมื่อไหร่ดีล่ะ”

“ ข้าว่ากำหนดเวลาว่าเป็นหัวหน้านานแค่ไหนดีกว่า”

“ อืม... แล้วนานแค่ไหนล่ะ”

“ เอาเป็นว่า นานเท่ากับกล้วยสุกหนึ่งครั้งดีไหม”

“ เร็วไปมั้ง ยังไม่ทันทำอะไรเลย”

“ ใช่! เร็วไปหน่อย”

ดังนั้น เหล่าลิงจึงกำหนดเวลาการอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าตามเสียงส่วนมากคือ กล้วยสุก ๔ ครั้ง หลังจากนั้นเหล่าลิงก็ช่วยกันทำงานตามความสามารถของแต่ละตัว ตั้งแต่นั้นมา เหล่าลิงก็อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยกฎระเบียบที่ช่วยกันสร้างขึ้น

(ตอนอยู่อย่างลิง : 41 - 45)

เนื้อเรื่องตอนนี้สอนให้เด็กเห็นความสำคัญของกำหนดเวลาในตำแหน่งผู้นำ ซึ่งเมื่อครบวาระก็ควรมีการเปลี่ยนตำแหน่งกัน

จากชุดฤาษีกับลิงทั้ง 4 ตอน สะท้อนให้เห็นเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการหาเสียงและการเลือกหัวหน้า นอกจากนี้ยังเสนอแนวคิดในการแบ่งหน้าที่ และการร่วมมือกันทำงาน หนังสือชุดฤาษีกับลิงช่วยสร้างจิตสำนึกและสนับสนุนให้เยาวชนเข้าใจการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้เด็กเกิดความสนใจได้ดีกว่าการสอนโดยตรง ชุดนิทานฤาษีกับลิงซึ่งนำเสนอในรูปแบบนิทานจึงเป็นเรื่องที่เหมาะกับวัยของเด็ก อีกทั้งครูยังสามารถนำไปเป็นสื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษาได้อีกด้วย

1.5 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา คือการใช้สติปัญญาและไหวพริบ นำสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวมาประดิษฐ์และสร้างสรรค์สิ่งที่มีประโยชน์เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ผลงานวรรณกรรมประเภทสารคดีของ

ปรีดา ปัญญาจันทร์ มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญาทำให้เด็กเห็นความสามารถของคนไทย เป็นการสร้างจิตสำนึกให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มี 5 เรื่องได้แก่ ธง ราชบุรีมีโอ่ง เล่นกลางแจ้ง เล่นริมน้ำ และเล่นในป่า ดังจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

เรื่อง**ธง** กล่าวถึงประวัติความเป็นมาและความสำคัญของธงแต่ละชนิดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันธงก็ยังมีความสำคัญต่อคนไทยในด้านพิธีกรรม ซึ่งผู้เขียนได้ให้ความรู้เกี่ยวกับธงไว้ว่า ธงคือ แผ่นผ้า หรือแผ่นกระดาษหลากสี รูปสามเหลี่ยมพลิ้วสะบัดอยู่บนยอดเสา แต่ก่อนธงใช้ในพิธีทางศาสนาเท่านั้น ต่อมาจึงนำไปใช้เป็นธงประจำตัว ธงประจำบ้าน ธงประจำทัพ และธงประจำชาติตามลำดับ ธงแบ่งตามลักษณะการแขวนได้ 3 ประเภทคือ ธงราว ธงตะขาบ และธงปลายเสา ดังตัวอย่าง

> **“ธงชาติ** ส่วนใหญ่จะใช้เป็นธงปลายเสา เริ่มใช้ตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา ธงชาติเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติ นอกจากนี้ยังใช้ในกองทัพ คือกองทัพจะใช้ธงสีต่างๆ เป็นเครื่องหมายประจำทัพ หรือไม่ก็เป็นสีตามวันนั้นๆ
>
> เรื่อกำปั่นเดินทะเลจะใช้ธงสีแดงเป็นเครื่องหมายและธงแดงของเรือกำปั่นนี้ใช้มาจนถึงรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
>
> ในรัชสมัยของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ธงชาติไทยที่ใช้กับเรือกำปั่นมี 2 ชนิด คือธงพื้นแดงมีรูปจักรสีขาวอยู่ตรงกลางธง แต่จะใช้ธงนี้กับเรือหลวงเท่านั้นเพราะรูปจักรเป็นเครื่องหมายของพระเจ้าแผ่นดิน ส่วนเรือราษฎร์จะใช้ธงแดงธรรมดา
>
> เมื่อประเทศอังกฤษตั้งสถานีการค้าที่สิงคโปร์และติดต่อการค้ากับไทยในสมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ก็เกิดความสับสนขึ้นเพราะธงแดงที่ไทยใช้ติดบนเรือกำปั่นนั้นซ้ำกับธงแดงของเรือสิงคโปร์ รัชกาลที่ 2 จึงโปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มรูปช้างสีขาวไว้ในวงจักรติดไว้กลางธงแดงที่เป็นช้างสีขาวเพราะในรัชสมัยของพระองค์ทรงได้ช้างเผือกมา 3 เชือก แต่เรือพ่อค้าทั่วไปยังคงใช้ธงแดงตามเดิม”
>
> (ธง : 7 - 9)

เรื่อง**ราชบุรีมีโอ่ง** โอ่งเป็นภาชนะชนิดเดียวกันใช้สำหรับเก็บน้ำ ในประเทศไทยมีการผลิตโอ่งอยู่หลายแห่ง แต่ที่มีชื่อและเป็นที่นึกถึงคือโอ่งมังกรหรือโอ่งลายมังกรซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี มีวิธีการทำเหมือนโอ่งทั่วไป แต่จะมีการเขียนลายมังกรและน้ำเคลือบโอ่งที่ไม่เหมือนกับโอ่งทั่วๆ ไป ดังความว่า

> การเขียนลายนั้นก่อนเขียนลายต้องแต่งผิวโอ่งให้เรียบโดยใช้เครื่องมือ 2 ชนิด คือ ฮวยหลุบกับไม้ตี ซึ่งเป็นไม้ในรูปแบบแบนๆ ในการเขียนลายโอ่งต้องใช้ดินเหนียวผสมกับดินขาว เนื้อดินต้องร่วนพิเศษ นำมานวดกับดินขาวจนเนื้อดินนิ่ม ซึ่งเขาเรียกว่าดินติดดอก โดยช่างจะนำดินติดดอกไปปั้นเป็นเส้นเล็กๆ นำไปป้ายติดที่โอ่งซึ่งแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ปากโอ่งติดลายดอกไม้หรือลายเครือเถา เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว ช่วงตัวโอ่งนิยมเขียนลายมังกรถ้าตัวเดียวจะคาบแก้ว หรือถ้ามังกรสอง

ตัวก็จะมีลักษณะตัวพันกัน โดยไม่ต้องมีการเขียนลายไว้ล่วงหน้า ในส่วนช่วงล่างโอ่งจะติดลายวิธีเดียวกับช่วงปากโอ่งแต่ลายจะง่ายกว่าช่วงปากโอ่ง และการเคลือบโอ่งเมื่อติดลายเรียบร้อยแล้วก็นำโอ่งมาเคลือบ ซึ่งน้ำเคลือบจะใช้น้ำโคลนผสมขี้เถ้า และถ้าเป็นขี้เถ้าที่ได้จากกระดูกสัตว์จะทำให้โอ่งมีสีสดกว่าเถ้าที่ได้จากพืช ซึ่งเถ้าที่นำมาผสมกับน้ำโคลนต้องร่อนให้ละเอียดที่สุด และในการเคลือบจะนำโอ่งไปวางหงายบนกระทะใบบัวแล้วใช้น้ำเคลือบราด จึงยกคว่ำลงในกระทะเดิม ส่วนประโยชน์ของน้ำเคลือบ คือช่วยสมานรอยและรูระหว่างเนื้อดิน เมื่อใส่น้ำก็จะไม่ซึมออกมานอกโอ่ง

(ราชบุรีมีโอ่ง : 5 - 8)

จากเรื่อง**ราชบุรีมีโอ่ง**แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของคนไทยที่รู้จักนำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และมีอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นนำมาผลิตเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยวิธีที่ใช้ภูมิปัญญามาสร้างสรรค์งาน ทั้งการเขียนลาย การเคลือบ และการเผา ล้วนใช้วิธีการคิดค้นจนออกมาเป็นงานฝีมือที่สร้างรายได้และสร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่นของตน

งานวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ยังนำเสนอผลงานในรูปแบบของการอนุรักษ์วัฒนธรรม เกี่ยวกับการละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ซึ่งเริ่มจะสูญหายทำให้เด็กได้เรียนรู้และเกิดความสนุกสนานไปกับการเล่นต่างๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ได้แก่ เล่นกลางแจ้ง เล่นริมน้ำ และเล่นในป่า

เรื่อง**เล่นกลางแจ้ง** นำเสนอการเล่นของเด็กไทยในอดีตที่ใช้พื้นที่รอบๆ บ้านเป็นที่สร้างความสนุกสนาน มีอุปกรณ์ในการเล่นที่หาได้ทั่วๆ ไปรอบบริเวณบ้าน และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่นกะลา กระป๋อง ก้านกล้วย เป็นต้น การเล่นส่วนใหญ่ต้องอาศัยพื้นที่ที่มีลานกว้างสามารถวิ่งเล่นได้โดยไม่เกิดอุบัติเหตุ การเล่นเหล่านี้ช่วยทำให้เด็กๆ ได้ออกกำลังกายทางอ้อมเนื่องจากต้องเคลื่อนไหวโดยมีอุปกรณ์ในการเล่น เช่นการเล่นวิ่งกระป๋อง เดินกะลา ลากกาบหมาก เป็นต้น ตัวอย่างการเดินกะลา

“ยายจำผ่ากะลาร้อยเชือก
หนูจะเอาทำเป็นเกือกเดินเล่น
เจ้าแกละเจ้าจุกก็เดินเป็น
แต่น้องหนูต้องหัดเล่นอีกนาน
เชือกร้อยกะลามาคีบหนีบ
เดินแข่งกัน ไกลใกล้ไม่สำคัญ
คีบให้มั่นไม่หลุดหล่นเป็นพอ

ใครเดินเร็วไม่หลุดเป็นต่อ
ใครเดินตกก็แพ้ทันที”

(เล่นกลางแจ้ง : 11)

เรื่อง**เล่นริมน้ำ** แสดงให้เห็นชีวิตของเด็กๆ ที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลอง เด็กอาศัยแม่น้ำลำคลองสร้างความสนุกสนาน โดยใช้อุปกรณ์ที่อยู่ใกล้ตัว เช่น ใช้ลูกมะพร้าวแห้งมาเป็นอุปกรณ์ช่วยพยุงตัวแทนห่วงยาง หรือการลื่นตัวไถลโคลน ลูกโป่งผ้าถุง ปราสาทโคลน การเล่นเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสามัคคี และการช่วยเหลือกัน เป็นต้น ตัวอย่างจากการใช้ลูกมะพร้าวแห้งมาทำเป็นห่วงยาง

“เอาลูกมะพร้าวแห้งมามัดสายเข้าด้วยกัน
แทนห่วงยางนั้นแล้วฉันจะลอยนำไป
ฝึกตีขาตีมือ หัดว่ายน้ำก็ไม่กลัวไหล
เพราะมีมะพร้าวแห้งไง ช่วยไว้ให้ลอยน้ำ”

(เล่นริมน้ำ : 11)

เรื่อง**เล่นในป่า** แสดงให้เห็นประโยชน์ของต้นไม้ ที่นอกจากจะให้ร่มเงา ให้ผล และให้ความสวยงาม ต้นไม้ยังเป็นแหล่งที่สร้างความสุขในการเล่นให้กับเด็ก ช่วยให้เด็กเกิดความผูกพันและหวงแหนต้นไม้ที่เกิดขึ้นภายใต้จิตสำนึกที่ดี การเล่นในป่าเป็นการแสดงให้เห็นความผูกพันและความสามัคคีของเด็กๆ เนื่องจากการละเล่นล้วนต้องเล่นเป็นทีม อุปกรณ์ในการเล่นก็ได้มาจากส่วนต่างๆ ของต้นไม้ ขึ้นอยู่กับชนิดของการเล่น เช่นการเล่นดาบไม้ การเล่นเป่าใบไม้ บ้านบนต้นไม้ ชิงช้าไม้หมุนเป็นต้น ดังตัวอย่างบ้านบนต้นไม้

“สร้างบ้านบนคาคบไม้
เอาใบมาทำหลังคา
กิ่งพาดค้ำไม่ต้องมีฝา
ปีนขึ้นมาเล่นกันบนบ้านต้นไม้”

(เล่นในป่า : 14)

นอกจากวิธีการนำเสนอในรูปแบบร้อยแก้วแล้ว วรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ยังได้นำรูปแบบร้อยกรองประเภทต่างๆ ดังนี้ กลอนสี่ กลอนหก กลอนแปด และกาพย์สุรางคนางค์ ทำให้เกิดความไพเราะและจดจำง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็ก ดังตัวอย่าง

กลอนสี่

วิ่งใต้ต้นไม้ วิ่งหลบวิ่งไล่
วิ่งตามต้นไม้ วิ่งไปวิ่งมา

(เล่นในป่า : 6)

ชมพู่ม่าเหมี่ยว เดี๋ยวเปรี้ยวเดี๋ยวหวาน
ดอกชมพูบาน เต็มลานบ้านเรา

(ต้นไม้ใกล้ตัว : 6)

กลอนหก

เหนื่อยนักพักเล่นเลิกเถอะ ดูซิตัวเปรอะเปื้อนนัก
กลับบ้านเดี๋ยวแม่ก็ซัก เหนื่อยนักพักเล่นเลิกเถอะ

(เล่นกลางแจ้ง : 25)

ตัดต้นกล้วยเป็นท่อนท่อน เรียงกันก่อนแล้วเสียบไม้
ก็เป็นแพในทันใด เล่นล่องได้ทุกเวลา

(เล่นริมน้ำ : 15)

เย็นแล้วหยุดเล่นกลับบ้าน เล่นนานเดี๋ยวแม่จะว่า
เมื่อยแล้วพักผ่อนกายา วันหน้าถึงมาเล่นกันใหม่

(เล่นในป่า : 25)

กลอนแปด

ใครถึงก่อนก่อนใครใครชนะ ส่วนคนอื่นจะตามหลังมาห่างห่าง
วิ่งไล่ให้ฝุ่นตลบเป็นทาง จะเอาอย่างแข่งรถกันทีเดียว

(เล่นกลางแจ้ง : 8)

เอาผ้าเช็ดหน้าหรือผ้าห่ม มาทำเป็นร่มทหารกล้า
ผูกสี่มุมแล้วโยงมา มัดทหารกล้าแล้วโยนไป

(เล่นในป่า : 19)

กาพย์สุรางคนางค์

กล้วยน้ำละว้า
ก้านใบตัดมา ทำม้าขี่วิ่ง
ทำปืนแล้วยิง วิ่งไล่ให้ทัน
ทำดาบไว้ฟัน เล่นกันสนุกดี

(ต้นไม้ใกล้ตัว : 3)

หนังสือชุดสนุกสนานตามธรรมชาติเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการละเล่นของเด็กไทยในอดีต ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า เพราะการละเล่นส่วนใหญ่นอกจากจะสร้างความสนุกสนานให้กับเด็กแล้วยังเป็นการเสริมทักษะทางด้านภูมิปัญญาที่สามารถนำสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่มาสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ และนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังช่วยในเรื่องของการประหยัด เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาประกอบการเล่นนั้นเป็นวัสดุที่อยู่ใกล้ตัว และไม่เกิดโทษแก่เด็กด้วย จากชุดสนุกสนานตามธรรมชาตินี้จะเห็นได้ว่าการละเล่นของไทยซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมในการละเล่นที่เริ่มจะสูญหายและไม่เป็นที่รู้จักของเด็กไทยในปัจจุบัน ย่อมเป็นที่น่าเสียดายถ้าหากไม่อนุรักษ์ไว้ ชุดสนุกสนานตามธรรมชาติเป็นสื่อที่ช่วยถ่ายทอดการละเล่นเด็กไทย ช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่และเป็นที่รู้จักต่อไป

การนำเสนอเนื้อเรื่องในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ไม่ได้มุ่งให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้นำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาการทางการเรียนรู้เรื่องคำและสระ และการรู้ค่าจำนวนตัวเลข อีกทั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองในรูปแบบของนิทานเพื่อดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้ที่ดีอีกทางหนึ่ง และสอดแทรกคุณธรรมแก่เด็กทางอ้อม ทั้งยังให้เด็กมีส่วนร่วมในการใช้จินตนาการสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังนำเสนอเอกลักษณ์และวัฒนธรรมให้เด็กได้รับรู้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการปลูกฝังจิตสำนึกให้รักษ์ความเป็นไทย และแสดงให้เห็นถึงความสามารถของบรรพบุรุษที่สร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมาจากความคิดความสามารถของคนไทย

2. วิธีการนำเสนอ

ในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มีกลวิธีการนำเสนอ 3 ประการได้แก่

2.1 กลวิธีในการวางโครงเรื่อง

2.2 กลวิธีในการเล่าเรื่อง

2.3 กลวิธีในการสร้างตัวละคร

2.1 กลวิธีในการวางโครงเรื่อง

เป็นแนวทางที่นักเขียนวางไว้ในการเขียนเรื่องมี 3 ประการได้แก่ กลวิธีในการเปิดเรื่อง กลวิธีในการดำเนินเรื่อง และกลวิธีในการปิดเรื่อง

2.1.1 กลวิธีในการเปิดเรื่อง เป็นกลวิธีที่สำคัญในการเขียนเรื่อง ดังที่เจือ สตะเวทิน (2510 : 60) กล่าวไว้ว่า "...หากท่านเริ่มต้นไม่ดี ไม่สะดุดตาสะดุดใจหรือไม่ก่อให้เกิดความอยากรู้ อยากเห็น ผู้อ่านก็จะเปิดเรื่องของท่านผ่านไปอย่างไม่เอาใจใส่..." จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ พบว่าใช้วิธีการเปิดเรื่องที่น่าสนใจ ทำให้ผู้อ่านสนใจติดตามมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การเปิดเรื่องแบบบรรยายและการเปิดเรื่องด้วยการสนทนา

2.1.1.1 การเปิดเรื่องแบบบรรยาย เป็นการบรรยายเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด บรรยายตัวละคร หรือฉาก เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่องและกระตุ้นให้ผู้อ่านสนใจติดตามเรื่องต่อไป จากการศึกษาพบว่าปรีดา ปัญญาจันทร์ นิยมเปิดเรื่องด้วยการบรรยายมากที่สุด ซึ่งจะยกเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้ เช่น เปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุการณ์ ที่มีพายุพัดกุฏิของฤาษีพังทำให้อยากรู้ว่าหลังเหตุการณ์นี้จะมีผลอย่างไรต่อการดำเนินเรื่อง จากเรื่อง**ฤาษีกับลิง** ดังตัวอย่าง

> เมื่อเกิดพายุพัดกระหน่ำจนกุฏิฤาษีพังพินาศ เหล่าลิงจึงประชุมกันเพื่อสร้างกุฏิใหม่ให้ฤาษี แต่พวกลิงเกิดการถกเถียงกันจนสร้างกุฏิไม่สำเร็จ
>
> (ฤาษีกับลิง ตอนชิงตำแหน่ง : 1)

ใช้กลวิธีเปิดเรื่องโดยการบรรยายพฤติกรรมของตัวละคร การเปิดเรื่องวิธีนี้ผู้อ่านจะได้รับรู้และเห็นการกระทำของตัวละครได้ทันที ซึ่งก่อให้เกิดความสนใจ อยากรู้เหตุการณ์ต่อไป ดังตัวอย่างจากเรื่อง**พระจันทร์อยากมีเพื่อน** เปิดเรื่องโดยการบรรยายถึงความรู้สึกของพระจันทร์ซึ่งเหงาเพราะไม่มีเพื่อน การเปิดเรื่องเช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากรู้ว่าพระจันทร์จะมีเพื่อนหรือไม่ ใครจะเป็นเพื่อนของพระจันทร์ ดังข้อความว่า

มีพระจันทร์ดวงหนึ่ง พระจันทร์ดวงนี้ไม่มีเพื่อนเลย ทุกๆ คืน เมื่อพระจันทร์ขึ้นมาบนท้องฟ้า ทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกหลับหมดแล้ว ผู้ใหญ่ก็หลับ เด็กๆ ก็หลับ แมวก็หลับ หมาก็หลับ ดอกไม้ก็หุบ... พระจันทร์เหงามากเพราะหาเพื่อนคุยไม่ได้เลย

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 1 - 3)

จากเรื่อง**ดาวอะไรเอ่ย** เปิดเรื่องโดยการกล่าวถึงลักษณะและการกระทำของตัวละคร ว่าเป็นยายแก่มีอาชีพเก็บของเก่าขายและกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของคุณยาย ดังข้อความว่า

คุณยายคนหนึ่ง เป็นคนจรจัด คุณยายเดินเร่ร่อนไปเรื่อยๆ พร้อมแบกถุงผ้าใบใหญ่ เวลาคุณยายเดินไปไหน ก็จะเก็บของที่ถูกทิ้งใส่ถุงผ้าใบใหญ่ แม้แต่เมล็ดพืชผักต่างๆ คุณยายยังเก็บไปด้วย

(ดาวอะไรเอ่ย : 14)

นอกจากนี้ยังมีการเปิดเรื่องโดยการบรรยายฉาก เพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าสถานที่นั้นเป็นอย่างไร เรื่องเกิดขึ้นที่ใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ดียิ่งขึ้นจากเรื่อง**คนตัวเล็กๆกับบ้านหลังเล็ก** และเรื่อง**ยักษ์สองตน** ซึ่งได้บรรยายเกี่ยวกับสถานที่ที่ตัวละครอาศัยอยู่มีลักษณะเหมาะสมกับตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่าง

ณ เนินดินเล็กๆ แห่งหนึ่ง มีบ้านหลังเล็กๆ อยู่สี่หลัง บ้านหลังเล็กๆ นี้เป็นบ้านของคนตัวเล็กๆ สี่คน

(คนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก : 2)

ณ บึงใหญ่แห่งหนึ่ง บึงใหญ่แห่งนี้ไม่มีใครกล้าเข้ามาใกล้เลย เพราะข้างบึงใหญ่มียักษ์อาศัยอยู่สองตน คือ ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลือง

(ยักษ์สองตน : 2)

2.1.1.2 การเปิดเรื่องด้วยการสนทนา การสนทนาระหว่างตัวละครเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความสนใจให้แก่ผู้อ่าน ซึ่งต่างจากการเปิดเรื่องด้วยการบรรยายตรงที่การเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาทำให้เห็นลักษณะต่างๆ เช่นอารมณ์ ความคิด หรือความรู้สก จากบทสนทนาของตัวละครทำให้การดำเนินเรื่องเร็วขึ้น การเปิดเรื่องด้วยการสนทนามีเพียงเรื่องเดียวคือเรื่อง**กิ้งกือซื้อมือถือ**

“ฮัลโหล แมวน้อยพูดครับ”
“แมวน้อย วันนี้ว่างหรือเปล่า”
กิ้งกือเห็นแมวน้อยมีโทรศัพท์มือถือ ก็อยากมีบ้าง จึงเข้าไปถามแมวน้อย

"แมวน้อยซื้อมือถือที่ไหน"
เมื่อแมวน้อยแนะนำร้านขายโทรศัพท์มือถือ กิ้งกือจึงไปซื้อโทรศัพท์มือถือ

(กิ้งกือซื้อมือถือ : 8 - 9)

2.1.2 กลวิธีในการดำเนินเรื่อง เป็นการสร้างเรื่องให้ดำเนินไปอย่างน่าสนใจ ผู้เขียนอาจใช้วิธีการดำเนินเรื่องโดยการเล่าเรื่องเพื่อสร้างความสะดุดใจแก่ผู้อ่าน ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่นการเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน การเล่าเรื่องย้อนต้น การเล่าเหตุการณ์ที่เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา จากการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีในการดำเนินเรื่องของปรีดา ปัญญาจันทร์ พบว่าผู้เขียนนิยมดำเนินเรื่องไปตามลำดับปฏิทิน เนื่องจากเป็นหนังสือสำหรับเด็ก เมื่อเด็กอ่านจะได้ไม่สับสนและสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้น ดังตัวอย่างจากเรื่องยักษ์สองตน พระจันทร์อยากมีเพื่อน และฤาษีกับลิง

เรื่อง**ยักษ์สองตน** ผู้เขียนดำเนินเรื่องโดยให้ยักษ์สองตนรู้สึกเหงา ต่อมาจึงหาวิธีที่จะทำให้คลายเหงาโดยสร้างสนามเด็กเล่น เมื่อมีเด็กมาเล่นยักษ์สองตนก็ไม่เหงาอีกต่อไป การดำเนินเรื่องเช่นนี้เป็นไปตามลำดับเริ่มจากยักษ์เหงา จึงหาวิธีคลายเหงาและหายเหงา ดังตัวอย่าง

...เมื่อไม่มีใครเข้ามาใกล้บึงใหญ่ ยักษ์ทั้งสองจึงรู้สึกเหงามาก "เล่นถมดินเป็นภูเขา แก้เหงากันดีกว่า" ยักษ์ม่วงชวนยักษ์เหลือง...แต่แล้วเกิดฝนตกหนัก ฝนตกอยู่หลายวัน หลายสัปดาห์ หลายเดือน จนน้ำท่วม ที่อยู่ของยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองก็ถูกน้ำท่วม ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองจึงขึ้นไปสร้างบ้านอยู่หลังเขา...

(ยักษ์สองตน : 5 - 8)

เรื่อง**พระจันทร์อยากมีเพื่อน** เริ่มเรื่องโดยให้พระจันทร์ดวงหนึ่งรู้สึกเหงา เพราะไม่มีเพื่อนเลย จึงได้ไปสอบถามวิธีการมีเพื่อนโดยถามพระอาทิตย์ นก แมว จระเข้ ปลาฉลาม และปลาปักเป้าตามลำดับ ในที่สุดพระจันทร์ก็ได้ปลาดาวเป็นเพื่อน ดังนี้

พระจันทร์จึงเข้าไปถามพระอาทิตย์ว่า "ทำอย่างไรฉันถึงจะมีเพื่อนบ้างนะ"
พระอาทิตย์ตอบว่า "ก็พระจันทร์ไม่ยอมมาทำงานทุกวันนี่ บางวันหายไปไหนไม่รู้ บางวันก็มาแค่เสี้ยวเดียว บางวันมาแค่ครึ่งดวง ใครจะไปรอคุยกับพระจันทร์ไหว ดูอย่างฉันสิ มาทำงานทุกวันเลย"
พระจันทร์ยังไม่พอใจคำตอบของพระอาทิตย์ จึงขับยานอวกาศลงมาหาคำตอบบนโลก...

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 5 - 6)

เรื่อง**ฤาษีกับลิง** ผู้เขียนดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทิน โดยมีฤาษีตนหนึ่งออกไปธุดงค์กลางป่าเพื่อนั่งฝึกสมาธิและภาวนา แต่ต้องเจอพวกลิงที่สร้างปัญหา ฤาษีจึงกฎระเบียบให้กับลิง ลิงฝูงนี้จึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนี้

…“ ก็ได้...แต่ต้องมีกฎระเบียบที่จะอยู่ร่วมกันนะ”
“ กฎระเบียบคืออะไร”
“ ใช่ คืออะไร ”
“ กฎระเบียบก็คือเมื่ออยู่รวมกันมากๆ ต้องมีข้อตกลงร่วมกัน”
“ ตกลงทำไม”
“ ใช่ ตกลงทำไม”
“ อ้าว! ถ้าไม่มีข้อตกลงก็อยู่ร่วมกันลำบากหรือว่าจะไม่อยู่ล่ะ”
“ อยู่ อยู่ แฮะ แฮะ แล้วกฎระเบียบมันเป็นอย่างไรล่ะฤาษี”
“ ข้าจะยกตัวอย่างให้ฟังนะ เช่น ห้ามมาคันข้าวของบนกุฏิข้า”
…
“ ข้าไม่ทำอยู่แล้ว...ถ้าอย่างนั้น กฎข้อที่ ๑ ก็คือห้ามยุ่งของส่วนตัวซึ่งกันและกัน เรียกว่า **เคารพในสิทธิส่วนบุคคล”** ดีไหม”

หลังจากนั้น ฤาษีกับเหล่าลิงก็ช่วยกันออกกฎระเบียบ...

เมื่อเสร็จแล้ว ฤาษีก็เสกหินให้เหล่าลิงช่วยกันสลักกฎระเบียบ แล้วปักประกาศให้รู้ทั่วกัน จากนั้นมา พวกลิงก็อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ...

(ฤาษีกับลิง ตอนปราบลิง : 20 - 25)

2.1.3 กลวิธีในการปิดเรื่อง การปิดเรื่องหรือตอนจบเรื่องเป็นตอนที่ปัญหาได้คลี่คลาย ซึ่งถือเป็นจุดที่ทำให้ความตื่นเต้น ความน่าสนใจและความตึงเครียดผ่อนคลายลง ปรีดา ปัญญาจันทร์ ใช้กลวิธีในการปิดเรื่อง 2 ลักษณะ ได้แก่ การปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรม และการปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด

2.1.3.1 การปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรม เป็นการปิดเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านมีความสุขที่ได้เห็นตัวละครสมหวังและประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งพบเป็นส่วนใหญ่ในงานวรรณกรรมของปรีดา ปัญญาจันทร์ ดังจะขอยกตัวอย่างจากเรื่องเม่นหลบฝน พระจันทร์อยากมีเพื่อน ยักษ์สองตน ฤาษีกับลิง และดาวอะไรเอ่ย ดังนี้

เรื่อง**เม่นหลบฝน** ปิดเรื่องโดยให้สัตว์ต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้และหลบฝนอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ด้วยกันอย่างมีความสุข ดังตัวอย่างจากภาพ

(เม่นหลบฝน : 22)

เรื่อง**พระจันทร์อยากมีเพื่อน** ปิดเรื่องโดยให้พระจันทร์ได้ปลาดาวไปอยู่เป็นเพื่อนบนท้องฟ้าและไม่เหงาอีกต่อไป ดังตัวอย่าง

...ยานอวกาศของพระจันทร์แหว่งเป็นรูปดาว ปลาดาวเห็นเข้าคิดว่าเป็นเพื่อน จึงเข้าไปเล่นด้วย พระจันทร์ดีใจมากที่มีเพื่อนเล่น พระจันทร์จึงชวนปลาดาวขึ้นไปอยู่บนท้องฟ้าด้วยกัน นับแต่นั้นมา พระจันทร์ก็มีปลาดาวเป็นเพื่อนเต็มท้องฟ้า พระจันทร์ไม่เหงาอีกแล้ว

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 20 - 23)

เรื่อง**ยักษ์สองตน** ปิดเรื่องโดยให้ยักษ์สองตนไม่เหงาอีกต่อไปเพราะเด็กๆ ได้ขึ้นมาเล่นที่สนามและส่งเสียงหัวเราะอย่างสนุกสนาน ดังนี้

...ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลือง จึงขึ้นไปสร้างบ้านอยู่หลังเขา ทั้งคู่อยู่บ้านใหม่ ที่ไม่มีใครสังเกตเห็นเด็กๆ จึงกล้าขึ้นมาที่สนามเด็กเล่น วิ่งเล่น ส่งเสียงหัวเราะกันอย่างสนุกสนาน ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองได้ฟังเสียงใสๆ ของเด็กๆ ทุกวัน ยักษ์ทั้งสองไม่เหงาอีกแล้ว

(ยักษ์สองตน : 18 – 22)

เรื่อง**ฤาษีกับลิง** ปิดเรื่องโดยให้ลิงฝูงหนึ่งปฏิบัติตามคำที่ฤาษีสอนทำให้พวกมันอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังตัวอย่าง

ในที่สุดพวกลิงก็รู้ว่าฤาษีในดี มีเมตตาจึงมาขออยู่ด้วย
“ก็ได้...แต่ต้องมีกฎระเบียบที่จะอยู่ร่วมกันนะ”
...
... “ใช่! พอแบ่งหน้าที่กันแล้วทำอะไรก็สำเร็จง่ายขึ้นเนอะ”...

ดังนั้น เหล่าลิงจึงกำหนดเวลาการอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าตามเสียงส่วนมากคือ กล้วยสุก 4 ครั้ง หลังจากนั้นเหล่าลิงก็ช่วยกันทำงานตามความสามารถของแต่ละตัว ตั้งแต่นั้นมา เหล่าลิงก็อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยกฎระเบียบที่ช่วยกันสร้างขึ้น

(ฤาษีกับลิง ตอนอยู่อย่างลิง : 42 - 45)

เรื่อง**ดาวอะไรเอ่ย** ปิดเรื่องโดยให้ยายได้ไปอยู่ที่แห่งใหม่ ซึ่งทำให้ยายได้ทำในสิ่งที่ตนชอบและอยู่อย่างมีความสุข ดังตัวอย่าง

...คุณยายกลับมาที่เดิมคุณยายดีใจมาก เพราะดาวดวงนี้ไม่มีคนอาศัยอยู่เลย คุณยายลงมือสร้างกระท่อมเปิดหน้าต่าง ตั้งเสาโทรทัศน์ตั้งเสาวิทยุ แล้วคุณยายก็ปลูกผักไว้หน้าบ้าน คุณยายทำทาง

เดินสำหรับรดน้ำผัก ไม่กี่วันต่อมา ผักที่คุณยายปลูกก็โตขึ้น โตขึ้น คุณยายอยู่บนดาวดวงนั้นอย่างมีความสุข

(ดาวอะไรเอ่ย : 19 - 21)

2.1.3.2 การปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด เป็นกลวิธีปิดเรื่องอีกรูปแบบหนึ่งของปรีดา ปัญญาจันทร์ ซึ่งให้ข้อคิดง่ายๆ เหมาะสมกับวัยของเด็กที่จะนำข้อคิดนั้นไปปฏิบัติ ดังตัวอย่างจากเรื่องแมวน้อยกับลูกวัว แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต มังกรไฟขี้กลัว และดาวอะไรเอ่ย ดังนี้

เรื่อง**แมวน้อยกับลูกวัว** ปิดเรื่องโดยให้ข้อคิดว่าความมีน้ำใจย่อมทำให้เกิดความสุขต่อตนเองและผู้อื่น ดังที่กลุ่มแมวน้อยและแม่มดไม้กวาดยาวพาลูกวัวที่พลัดหลงกับพ่อวัวแม่วัวไปตามหาพ่อแม่ ดังตัวอย่าง

...แมวน้อยกับเพื่อนๆ อาสาพาลูกวัวตามหาพ่อแม่ ขณะเดียวกันนั้นแม่มดไม้กวาดยาวกำลังกินขนมอยู่ แต่แล้วขนมก็เกิดติดคอ พวกแมวน้อยกับลูกวัวโผล่มากะทันหัน แม่มดตกใจ ขนมที่ติดคอหลุดออกมา แม่มดพอใจมากจึงขอบใจลูกวัวกับเพื่อน

"ขอขอบใจนะ"

ลูกวัวเล่าเรื่องพลัดหลงกับพ่อวัวแม่วัวให้แม่มดฟัง แม่มดอาสาพาไปตามหาพ่อวัวกับแม่วัว...ไม้กวาดงอมากไป ทั้งหมดเสียหลักตกลงมาเจอพ่อวัวแม่วัวพอดี

(แมวน้อยกับลูกวัว : 20 - 23)

เรื่อง**แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต** ปิดเรื่องโดยให้ข้อคิดว่าความมีน้ำใจต่อผู้อื่นย่อมได้รับผลดีกลับมา ดังที่แมวน้อยเคยช่วยเหลือลิงและอีกาไว้ เมื่อกลุ่มแมวน้อยถูกยักษ์ตัวโตจับไว้ทำงาน ลิงและอีการู้ข่าวจึงได้มาช่วยเหลือ ดังตัวอย่าง

...ยักษ์ตัวโตจับพวกแมวน้อยไว้
"โฮ่ โฮ่ โฮ่ มาทำงานให้ข้าซะดีๆ"
งานของยักษ์ตัวโตคือเก็บแตงโมลูกโต เก็บส้มลูกโต ลิงและอีกาได้ยินว่าพวกแมวน้อยถูกยักษ์ตัวโตจับตัวไว้ทำงาน ก็มาช่วยทำงานจนเสร็จ

(แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต : 6 - 9)

เรื่อง**มังกรไฟขี้กลัว** ให้ข้อคิดว่าการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนผลร้ายจะกลับย้อนมาหาตนเอง ดังที่กลุ่มแมวน้อยถูกมังกรพ่นไฟใส่เพราะไปแกล้งมังกรไฟให้ตกใจกลัว

...พวกแมวน้อยวางแผนแกล้งมังกรไฟขี้กลัว โดยจับตัวด้วงกว่างไปโยนใส่มังกรไฟขี้กลัว มังกรไฟขี้กลัวตกใจ กระโดดตัวลอยจนหัวชนกิ่งไม้อย่างแรง ทำให้มังกรไฟขี้กลัว พ่นไฟออกมาโดยไม่รู้ตัว เปลวไฟลุกลามไปทั่ว

(มังกรไฟขี้กลัว : 20 - 23)

เรื่อง**ดาวอะไรเอ่ย** ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตว่าทุกคนสามารถเลือกทางเดินที่ทำให้ตนมีความสุขได้ ดังที่คุณยายเคยเบื่อชีวิตกับการเก็บของเก่าแต่เมื่อได้ทำในสิ่งที่ชอบคือปลูกผักทำให้คุณยายอยู่อย่างมีความสุขขึ้น ดังตัวอย่าง

...คุณยายกลับมาที่เดิมคุณยายดีใจมาก เพราะดาวดวงนี้ไม่มีคนอาศัยอยู่เลย คุณยายลงมือสร้างกระท่อมเปิดหน้าต่าง ตั้งเสาโทรทัศน์ ตั้งเสาวิทยุ แล้วคุณยายก็ปลูกผักไว้หน้าบ้าน คุณยายทำทางเดินสำหรับรดน้ำผัก ไม่กี่วันต่อมา ผักที่คุณยายปลูกก็โตขึ้น โตขึ้น คุณยายอยู่บนดาวดวงนั้นอย่างมีความสุข

(ดาวอะไรเอ่ย : 19- 21)

การปิดเรื่องด้วยการให้ข้อคิดนี้จะเป็นแนวทางให้เด็กเห็นพฤติกรรมของตัวละครและนำพฤติกรรมที่เหมาะสมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ตนเองและผู้อื่นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้

2.2 กลวิธีในการเล่าเรื่อง

ปรีดา ปัญญาจันทร์ ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องแบบผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่อง ซึ่งผู้เขียนจะหยั่งรู้เหตุการณ์ และพฤติกรรมของตัวละคร ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตัวละครทั้งหมด ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การเล่าเรื่องโดยผู้แต่งเห็นจริง และเล่าแทนตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง ดังนี้

2.2.1 การเล่าเรื่องโดยผู้แต่งเห็นจริง เป็นการเล่าเรื่องโดยที่ผู้แต่งเป็นผู้รู้อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตัวละครทุกตัว ดังตัวอย่างจากเรื่องพระจันทร์อยากมีเพื่อน ราชากะฤาษี คนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก และงูสองตัว

เรื่อง**พระจันทร์อยากมีเพื่อน** ผู้เขียนเล่าเรื่องโดยเป็นผู้ที่รู้ถึงความรู้สึกและความคิดของตัวละครในเรื่องทั้ง 3 ตัวได้แก่ พระจันทร์ ปลาฉลาม และปลาดาว พระจันทร์มีความรู้สึกเหงาเพราะไม่มีเพื่อน ปลาฉลามเห็นยานอวกาศนึกว่าเป็นอาหารจึงเข้างับยานอวกาศ และปลาดาวที่เข้าไปเล่นกับพระจันทร์เพราะนึกว่าเป็นเพื่อนดังตัวอย่าง

> พระจันทร์ดวงหนึ่งรู้สึกเหงามาก เมื่อขึ้นมาบนท้องฟ้าทุกสิ่งก็หลับหมดไม่มีเพื่อนคุยด้วยเลย พระจันทร์จึงขับยานไปยังบนโลกเพื่อหาเพื่อน เมื่อไปพบสิ่งใดก็จะถามเรื่องเพื่อนแต่ก็ถูกสิ่งเหล่านั้นทำลายยานอวกาศจนแหว่ง และเสียหลักตกลงไปในน้ำ ปลาฉลามเห็นก็นึกว่าเป็นอาหารจึงเข้างับจนแหว่งเป็นดาว ปลาดาวมาเห็นจึงนึกว่าเป็นเพื่อนจึงเข้าไปเล่นกับพระจันทร์ พระจันทร์จึงชวนปลาดาวไปอยู่บนฟ้าเป็นเพื่อน ในที่สุดพระจันทร์ก็ไม่เหงาอีกแล้ว
>
> (พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 2 - 23)

เรื่อง**ควายป่า** ผู้เขียนเล่าเรื่องโดยแสดงความรู้สึกของพระราชา ตาแก่คนสนิทและนกกางเขน ซึ่งมีความรู้สึกเสียใจที่ไม่สามารถทำให้แพะและแกะกลับมาเป็นคนได้เหมือนเดิม ดังข้อความ

> ... แต่ราชาท่องคาถาผิดพลาด แพะและแกะจึงกลายเป็นตุ๊กตาหิน ควายป่าขวิดตุ๊กตาหินเขาแทบหัก ควายป่าตกใจวิ่งเข้าป่าไป ราชากะตา และนกกางเขนดีใจ ราชาจะเสกตุ๊กตาหินให้กลายเป็นแพะและแกะเช่นเดิม แต่ราชาท่องคาถาไม่สำเร็จ ตุ๊กตาหินจึงไม่กลับมาเป็นแพะและแกะ ราชาเสียใจ ตาเสียใจ นกกางเขนเสียใจ เพราะแพะและแกะยังเป็นตุ๊กตาหิน
>
> (ราชากะฤาษี ตอนควายป่า : 18 - 20)

เรื่อง **คนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก** ผู้เขียนเป็นผู้ที่รู้ถึงความรู้สึกของคนตัวเล็กๆ กับเจ้าปีศาจ ดังที่คนตัวเล็กๆ สามารถรู้แผนการต่างๆ ของเจ้าปีศาจ แต่เจ้าปีศาจไม่รู้แผนการของคนตัวเล็ก ดังนี้

...ระหว่างที่เจ้าปีศาจตัวเล็กกำลังวางแผนอยู่นั้นเอง คนตัวเล็กๆ จากบ้านหลังที่สองและหลังที่สามมาแอบดูจนรู้แผนการทั้งหมด จึงไปบอกเพื่อนตัวเล็กๆ อีกสองคน แต่คนตัวเล็กๆ ทั้งสองก็มีทางลับไว้อีกทางหนึ่ง ซึ่งเจ้าปีศาจตัวเล็กไม่รู้ คนตัวเล็กๆ จึงไปขุดอาหารที่กอหญ้าวิเศษก่อนเจ้าปีศาจตัวเล็ก และนำมากินอย่างเอร็ดอร่อยทุกวัน

(นิทานวาดรูป เรื่องคนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก : 5 - 7)

เรื่อง**งูสองตัว** ผู้เขียนเล่าเรื่องเหมือนกับตนเองเป็นต้นไม้ที่มีความรู้สึกรำคาญ เนื่องจากได้ยินเสียงงูสองตัวทะเลาะกัน และงูสองตัวมีนิสัยไม่ชอบเสียเปรียบหรือเห็นใครได้ดีกว่า ดังตัวอย่าง

งูสองตัวอาศัยอยู่ที่ต้นไม้ใหญ่และชอบทะเลาะกัน ทำให้ต้นไม้มีความรู้สึกรำคาญเจ้างูสองตัว จึงได้งอกต้นไม้ออกมาให้เจ้างูสองตัวอยู่กันตัวละต้น ทำให้ต้นไม้รู้สึกมีความสุขและได้มีเวลาออกดอกออกผล

(นิทานวาดรูป งูสองตัว : 8 - 11)

2.2.2 การเล่าเรื่องแทนตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง เป็นการเล่าที่ผู้เขียนถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตน แล้วให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดมายังผู้อ่าน ดังปรากฏจากเรื่อง**ดาวอะไรเอ่ย** และ**เจ้าชายน้อย**

เรื่อง**ดาวอะไรเอ่ย** ผู้เขียนเล่าเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกของยายแก่ที่ต้องต่อสู้กับความเบื่อหน่ายในชีวิตที่อยู่บนโลกมนุษย์ จนได้ไปมีความสุขอยู่ที่ดาวดวงหนึ่ง ดังตัวอย่าง

... คุณยายเดินไปก็จะบ่นไป เบื่อ เบื่อ เบื่อ เบื่อโลก เบื่อมนุษย์เหลือเกิน เบื่อจริงๆ อยากอยู่คนเดียว อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่คุณยายเดินไปในทุ่งนาก็เกิดพายุหมุน หอบคุณยายลอยออกไปนอกโลกแล้วไปตกลงบนดาวเล็กๆ ดวงหนึ่ง

(นิทานวาดรูป ดาวอะไรเอ่ย : 14 - 17)

เรื่อง**เจ้าชายน้อย** ผู้เขียนเล่าถึงพฤติกรรมของเจ้าชายน้อยซึ่งมีนิสัยเกียจคร้านวันๆ ไม่เคยทำอะไร แต่เจ้าชายน้อยก็มีความคิดในทางสร้างสรรค์ ดังข้อความ

...วันหนึ่ง เจ้าชายน้อยชวนทหารคนสนิทมาเล่นแต่งตัวกัน ถ้าใครแต่งตัวได้ประหลาดที่สุดจะได้รับรางวัล..."ฉันจะแต่งเป็น ..." เจ้าชายน้อยบอกให้ทุกคนคอยดูว่าจะแต่งเป็นตัวอะไร แล้วเจ้าชายก็เอากระดาษสามเหลี่ยมมาทำปาก เอาใบไม้แปลกๆ มาเสริมที่มงกุฎ เจ้าชายเอาผ้ามาคลุมตัว แล้วไปยืนบนก้อนหินใหญ่ที่มีต้นไม้ประหลาดขึ้นเต็มไปหมด...

(เจ้าชายน้อย : 28 - 30)

2.3 กลวิธีในการสร้างตัวละคร

ในวรรณกรรมสำหรับเด็กตัวละครจะมีบทบาทสำคัญที่สุด เป็นตัวแทนที่นักเขียนสมมุติให้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น คน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น แม้จะเป็นตัวละครที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียน ก็ต้องมีความสมจริง ทั้งพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดและคำสนทนา

หทัย ตันหยง ได้กล่าวถึงการสร้างตัวละครว่า (2525 : 142) ตัวละครกำหนดขึ้นจากเจตนาของผู้เขียน ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ ประเภทสิ่งที่มีชีวิต เช่น คน สัตว์ ต้นไม้ และกำหนดรายละเอียดลงไปตามลักษณะภูมิประเทศ ธรรมชาติแวดล้อม ฐานะ เพศ เผ่าพันธุ์ และเชื้อชาติ ประเภทสิ่งที่ไม่ชีวิต ได้แก่ วัตถุ สิ่งของ ซึ่งผู้เขียนสร้างบทบาทสมมติขึ้นเสมือนว่ามีชีวิต และประเภทสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น คุณความดี ความรัก ซึ่งผู้เขียนสร้างบทบาทสมมติขึ้นเช่นกัน ส่วนกุหลาบ มัลลิกะมาส (2526 :111) กล่าวว่า ตัวละครคือผู้มีบทบาทในเรื่อง ตัวละครจะต้องเหมือนมนุษย์ หรือใกล้เคียงที่สุด แต่จะต้องไม่ใช่มนุษย์จริงคนใดคนหนึ่ง มิฉะนั้นจะกลายเป็นบุคคลจริงในจดหมายเหตุหรือในพงศาวดารไป นอกจากจะเป็นคนแล้ว สัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้ สิ่งของ ยังสามารถจะเป็นตัวละครได้อีกด้วย แต่เป็นตัวละครประเภทเทียบเท่าคน

ในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มีแนวการสร้างตัวละคร 2 ประเภทคือ การสร้างตัวละครประเภทมีชีวิต และการสร้างตัวละครประเภทไม่มีชีวิต

2.3.1 การสร้างตัวละครประเภทมีชีวิต มักใช้ตัวละครเป็นสัตว์น่ารักต่างๆ เช่น กระต่าย แมว กระรอก เป็นต้น โดยกำหนดบทบาทตามนิสัยของตัวละคร ซึ่งลักษณะของตัวละคร มีทั้งที่ดีและไม่ดี แต่มีลักษณะดีมากกว่าไม่ดี ลักษณะไม่ดีของตัวละครเอกควรเป็นลักษณะปลีกย่อยที่ไม่ทำลายภาพลักษณ์ของตัวละคร เป็นเพียงจุดอ่อนที่คนธรรมดาอาจมีได้ ซึ่งการสร้างตัวละครประเภทสิ่งมีชีวิตของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ ที่ปรากฏในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กส่วนใหญ่จะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้เด็กเลือกนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันก่อให้เกิดความสุขทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มักพบคุณลักษณะด้านความมีน้ำใจและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมของกลุ่มแมวน้อยที่ได้ช่วยเหลือลูกวัวที่พลัดหลงกับพ่อวัวแม่วัวในเรื่อง**แมวน้อยกับลูกวัว** ดังข้อความ

ลูกวัววิ่งต่อไป เห็นแมวน้อยกำลังเล่นอยู่กับเพื่อนๆ
“มอ มอ เห็นพ่อกับแม่ของผมไหม มอ มอ”
“อ๋อ ไม่เห็น”
แมวน้อยกับเพื่อน ๆ อาสาพาลูกวัวตามหาพ่อกับแม่

(แมวน้อยกับลูกวัว : 19)

เรื่อง**แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต** กลุ่มแมวน้อยได้ช่วยเหลือลิงและอีกาซึ่งอดอาหาร ดังตัวอย่าง

ระหว่างทางพบลิงหิวโซเป็นลมนอนอยู่บนต้นไม้ พวกแมวน้อยจึงเอาน้ำให้ลิงดื่ม ลิงขอบใจและเตือนพวกแมวน้อย

"ในป่าลึกมีอันตรายมากนะ"

พวกแมวน้อยขอบใจลิงแล้วลิงก็โหนกิ่งไม้ขึ้นไป เมื่อเดินทางต่อก็เจออีกานอนหมดแรงอยู่

"เป็นอะไรไปรึ"

"โถ...น่าสงสาร"

อีกาเล่าให้พวกแมวน้อยฟังว่าไม่ได้กินอาหารมาหลายวันแล้วทำให้ไม่มีแรงจะบิน

พวกแมวน้อยจึงแบ่งอาหารให้อีกากินแล้วเดินทางต่อไป

(แมวกับยักษ์ตัวโต : 6 - 9)

นอกจากนี้ปรีดา ปัญญาจันทร์ ยังได้นำเสนอลักษณะของตัวละครที่มีสติปัญญา เฉลียวฉลาด กล้าหาญ ทำให้ตนเองและผู้อื่นรอดพ้นจากอันตรายและทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จ ดังตัวอย่างการใช้สติปัญญาของแพะที่ทำให้รอดพ้นอันตรายจากสิงโต ในเรื่อง**แพะและแกะ**

แพะเห็นสิงโต แกะเห็นสิงโต

เมื่อหายงุนงง สิงโตจึงถามขึ้นว่า

"พวกเจ้าเป็นใคร กล้าดีอย่างไรถึงเข้ามาในถ้ำของข้า"

แพะและแกะตกใจมาก เมื่อแพะหายตกใจจึงร้องตอบไปว่า

" อ๋อ...พวกข้าคือ ราชินีแพะและราชินีแกะน่ะสิ พวกข้ากำลังอยากกินสิงโตอยู่พอดี"

สิงโตได้ฟังดังนั้นก็ตกใจวิ่งหนีออกจากถ้ำไป

(แพะและแกะ : 17 - 18)

ความฉลาดของแมวน้อยในการคิดวิธีช่วยเหลือชาวเกาะไม่ให้ถูกยักษ์เกเรแกล้งจากเรื่อง **ยักษ์เกเร** ดังตัวอย่าง

แมวน้อยบอกให้ชาวเกาะเอาก้อนหินใส่ในถังปลา เมื่อยักษ์เกเรขึ้นมาจากทะเล ก็ตรงเข้ามาเทถังปลาเช่นเคย ก้อนหินหล่นใส่เท้ายักษ์เกเรเจ็บจนหน้าเบ้ ยักษ์เกเรตกใจวิ่งขาเปลงทะเล

(ยักษ์เกเร : 10 - 11)

นอกจากการสร้างตัวละครประเภทมีชีวิตที่เป็นสัตว์แล้ว วรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ยังใช้ตัวละครมีชีวิตที่เกิดจากจินตนาการเช่น ยักษ์ และแม่มด ซึ่งตัวละครประเภทนี้จะมีลักษณะใจดีไม่น่ากลัวเพราะเด็กชอบอ่านหนังสือที่มีตัวละครที่พึงปรารถนาเป็นส่วนใหญ่ เห็น

ได้จากพฤติกรรมของยักษ์สองตนที่สร้างสนามเด็กเล่นเพื่อให้เด็กเข้ามาวิ่งเล่นเหมือนกับผู้ใหญ่ที่ต้องการสรรหาสิ่งที่ทำให้เด็กๆ มีความสุข ดังตัวอย่างจากเรื่อง**ยักษ์สองตน**

...หลังจากนั้น ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองก็ช่วยกันสร้างสนามเด็กเล่นบนภูเขา เมื่อสร้างเสร็จยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองต่างเฝ้าคอยให้เด็กๆ มาเล่นในสนาม

(ยักษ์สองตน : 12 - 13)

หรือพฤติกรรมของแม่มดตนหนึ่งที่แสดงภาพความมีน้ำใจลบภาพความน่ากลัวในความรู้สึกของเด็กจากเรื่อง**แมวน้อยกับลูกวัว** ดังนี้

...ลูกวัวเล่าเรื่องพลัดหลงกับพ่อวัวแม่วัวให้แม่มดฟัง แม่มดอาสาพาไปตามหาพ่อวัวกับแม่วัว แม่มดพาลูกวัวกับเพื่อนๆ ขี่ไม้กวาด ออกตามหาพ่อวัวแม่วัว...

(แมวน้อยกับลูกวัว ; 22)

2.3.2 การสร้างตัวละครประเภทไม่มีชีวิต ผู้เขียนได้สร้างตัวละครให้มีบทบาทสมมติเหมือนจริงที่ถ่ายทอดความรู้สึกเหงาไม่สามารถอยู่เพียงลำพังผู้เดียว ต้องมีเพื่อนเหมือนกับคนทั่วๆ ไป ปรากฏในงานวรรณกรรมของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ ในเรื่อง**พระจันทร์อยากมีเพื่อน** ที่สร้างให้พระจันทร์ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิตเกิดความเหงาเพราะไม่มีเพื่อน ดังนี้

มีพระจันทร์อยู่ดวงหนึ่ง พระจันทร์ดวงนี้ไม่มีเพื่อนเลย...

พระจันทร์ยังไม่พอใจคำตอบของพระอาทิตย์ จึงขับยานอวกาศลงมาหาคำตอบบนโลก พระจันทร์ขับยานอวกาศมา เจอนกกำลังหลับสบายอยู่ในรัง พระจันทร์ตรงรี่ไปปลุกนกแล้วถามว่า

"ทำอย่างไรฉันถึงจะมีเพื่อนบ้างนะ"

นกตกใจตื่นขึ้นมาและโมโหมากจึงจิกยานอวกาศของพระจันทร์แหว่งไป...พวกปลาปักเป้าคิดว่าเป็นอาหาร จึงรุมกัดยานอวกาศของพระจันทร์แหว่งไปอีก ยานอวกาศของพระจันทร์แหว่งเป็นรูปดาว ปลาดาวเห็นเข้าคิดว่าเป็นเพื่อน จึงเข้าไปเล่นด้วย พระจันทร์ดีใจมากที่มีเพื่อนเล่น

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 2 - 21)

วิธีการนำเสนองานวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ใช้วิธีการนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายเรื่องเป็นส่วนใหญ่ โดยผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องและนำเสนอเหตุการณ์ต่างๆ เหมือนกับเป็นตัวละครที่กำลังเผชิญกับเหตุการณ์นั้นๆ การดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับปฏิทินและ

จบเรื่องแบบสุขนาฏกรรม เป็นการนำเสนอที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเนื่องจากเด็กส่วนใหญ่รู้สึกพอใจกับการได้อ่านเรื่องต่างๆ แล้วมีความสุข

3. ด้านการใช้ภาษา

ผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็กต้องมีทักษะในการใช้ภาษาอย่างดี สามารถเขียนให้เด็กเข้าใจและสร้างจินตนาการได้ ดังที่จินตนา ใบกาซูยี (2542 : 14) กล่าวถึงการใช้ภาษาในหนังสือสำหรับเด็กว่าต้องใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เลือกคำได้สั้นกระชับใจความไม่ต้องแปลซ้ำอีกครั้ง หรือหลีกเลี่ยงคำศัพท์ยากๆ คำศัพท์ทางวิชาการ ใช้ประโยคสั้นๆ ใช้คำและประโยคซ้ำๆ กันให้มากเพื่อช่วยในการเรียนรู้เพราะการอ่านหลายๆ ครั้ง ผู้อ่านสามารถจดจำได้เอง ส่วนวิริยะ สิริสิงห (2524 : 30) กล่าวว่าเด็กชอบภาษาที่เป็นธรรมชาติ ตัวละครในเรื่องไม่ควรฝืนพูดขัดกับความสมจริง ภาษาที่ใช้บรรยายต้องเป็นภาษาที่เข้าใจได้ทันทีเมื่ออ่านจบ

การใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มี 2 ลักษณะได้แก่ การใช้คำและการใช้ประโยค

3.1 การใช้คำ

การใช้คำเป็นรากฐานสำคัญต่อการใช้ภาษา ทั้งการพูด การอ่าน และการเขียน เพราะคำเป็นเครื่องมือที่แสดงออกมาเป็นความหมายต่างๆ เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกัน สมศักดิ์ ศรีมาโนชน์ (2523 : 5) กล่าวว่า การใช้คำในวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้นใช้คำศัพท์ที่ง่ายเหมาะกับวัยของผู้อ่าน ใช้คำตรงความหมาย สั้นๆ ง่ายๆ กระชับ และถูกต้องตามความนิยม นอกจากนั้นยังควรใช้คำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง กาลเทศะและบุคคล ไม่ควรใช้ภาษาตลาด ภาษาสแลงและภาษาถิ่น

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มีการใช้คำ 6 ลักษณะ ได้แก่ คำที่แสดงภาพ คำแสดงอาการ คำที่แสดงความรู้สึก คำซ้ำ คำซ้อน และคำสัมผัส

3.1.1 คำที่แสดงภาพ คือคำที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นรูปร่างลักษณะของสิ่งที่บรรยายได้ชัดเจน เช่น

> มีคุณยายคนหนึ่งเป็นคนจรจัด คุณยายเดินเร่ร่อนไปเรื่อยๆ พร้อมกับแบกถุงผ้าใบใหญ่ ขณะที่คุณยายเดินบ่นไปในทุ่งนาก็เกิดพายุหมุน หอบคุณยายลอยออกไปนอกโลก
>
> (นิทานวาดรูป ดาวอะไรเอ่ย : 14)

เทวดาน้อยเกเรองค์หนึ่งชวนเพื่อนๆ เอาดาวห้าแฉกปาใส่หัวพระอาทิตย์ ผลก็คือพระอาทิตย์หัวโนปูดขึ้นมา

(นิทานวาดรูป พระอาทิตย์ใจดี : 24)

ฤาษีเสกปูเป็นนกกางเขน ราชากะตาตกตะลึง แพะและแกะตกใจจนตาโต

(ราชากะฤาษี เล่ม 3 : 10 -12)

ลิงทุกตัวทำตามหน้าที่ที่แบ่งไว้ เช่น ลิงเด็กๆ เก็บใบไม้มามุงหลังคา

(ฤาษีกับลิง เล่ม 2 : 39)

ราชาปลอบใจไม่ให้กลัว เพราะราชามีคาถาดีของฤาษี เดินไปได้สักครู่ก็เห็นงูเลื้อยมากลางทาง

(ราชากะฤาษี เล่ม 5 : 4 -5)

จากคำที่แสดงภาพ ได้แก่ แบกถุงผ้าใบใหญ่ พายุหมุน ดาวห้าแฉกปาใส่หัว หัวโนปูด ตกใจจนตาโต เก็บใบไม้มามุงหลังคา และงูเลื้อยมากลางทาง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของสิ่งที่ตัวละครทำและรูปร่างลักษณะของสิ่งที่บรรยายได้ชัดเจน

3.1.2 คำแสดงอาการ เป็นคำที่แสดงการกระทำของตัวละครหรือสิ่งต่างๆที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพการเคลื่อนไหว สามารถชักจูงและเร้าอารมณ์ให้ผู้อ่านคล้อยตาม เช่น

แม่มดผมเปียงัวเงียตื่นขึ้นมา เพราะได้ยินเสียงดังมาจากหน้าบ้าน

(สระสนุก แม่มดผมเปีย : 20)

หนูนะกับหนูมะตกใจจนผงะ เพราะเจอแมวน้อยนอนอยู่ข้างถังขยะ

(สระสนุก หนูนะกะหนูมะ : 6)

เมื่ออีการุมกินอาหารในโรงเก็บอาหารของเหล่าลิง

(ฤาษีกับลิง ตอนหัวหน้าใหม่ : 21)

เมื่อเกิดพายุพัดกระหน่ำจนกุฏิฤาษีพังพินาศ

(ฤาษีกับลิง ตอนหัวหน้าใหม่ : 21)

ทันใดนั้นก็มีควายป่าโผล่ออกมา

(ภาษาสนุก ควายป่า : 10)

ฤาษีมาถึงก็เดินวนรอบตุ๊กตาหินหลายรอบ

(ราชากะฤาษี เล่ม 6 : 5)

ปลาฉลามเห็นยานอวกาศ คิดว่าเป็นเหยื่อ จึงพุ่งเข้ามางับยานอวกาศของพระจันทร์แหว่งไปอีก

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 17)

จากคำว่า งัวเงีย ผงะ รุม กระหน่ำ พังพินาศ โผล่ เดินวนรอบ และพุ่งเข้ามางับ เป็นคำแสดงอาการ เมื่ออ่านแล้วเด็กสามารถเห็นอาการของตัวละครที่กระทำได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากเด็กบางคนอาจจะเคยแสดงพฤติกรรมหรือพบพฤติกรรมเหล่านี้มาก่อน

3.1.3 คำที่แสดงความรู้สึก เป็นคำที่ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดคล้อยตามไปกับเหตุการณ์ และตัวละครที่ดำเนินเรื่องในเวลานั้น ดังตัวอย่าง

เมื่อไม่มีใครเข้ามาใกล้บึงใหญ่ ยักษ์ทั้งสองจึงรู้สึกเหงามาก

(ยักษ์สองตน: 5)

ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองได้ฟังเสียงใสๆ ของเด็กๆ ทุกวัน ยักษ์ทั้งสองไม่เหงาอีกแล้ว

(ยักษ์สองตน : 23)

พระจันทร์ขับยานอวกาศมาเจอนกกำลังหลับสบายอยู่ในรัง

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 8)

จากคำว่า เหงา เสียงใสๆ และหลับสบาย เป็นคำที่แสดงความรู้สึกของตัวละครในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร ทำให้ผู้อ่านคล้อยตามตัวละครได้ง่ายขึ้น

นอกจากนี้ปรีดา ปัญญาจันทร์ ยังใช้คำอุทานทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับเรื่องที่อ่านยิ่งขึ้น ซึ่งคำอุทาน เป็นคำที่มีเสียงก่อให้เกิดความรู้สึกได้หลายอารมณ์ เช่น ความรู้สึกประหลาดใจ หรือ ความรู้สึกสงสัย ได้แก่คำว่า หา! โอ๊ะ! เอ๊ะ! โอ้โฮ! โอ๊ย! เอ... โห... โถ... เป็นต้น

"หา! มังกรไฟ"

(สระสนุก มังกรไฟ : 16)

"โอ๊ะ! แผ่นดินไหว"

(สระสนุก เต่ายักษ์ : 21)

"เอ๊ะ! ลิงโทนหายไปไหน"

"โอ้โฮ! ยาวจัง"

(ฤาษีกับลิง ตอนชิงตำแหน่ง : 32)

โอ๊ย! น่ารำคาญจริงๆ

(นิทานวาดรูป งูสองตัว : 12)

โอ๊ย! ทำไมมันเละตุ้มเป๊ะอย่างนี้

(นิทานสระสนุก ยักษ์จอมเอะอะ : 8)

เอ...แต่ใครจะเป็นคนสอนเด็กๆ ตีลังกา ปีนต้นไม้ โหนต้นไม้ล่ะ

(ฤาษีกับลิง ตอนอยู่อย่างลิง : 9)

โห...เยอะแยะไปหมด

(นิทานชุดสระสนุก เรื่องเมืองเลอะเทอะ : 5)

โถ...ยิ่งกลัวงูอยู่ด้วย

(ฤาษีกับลิง ตอนอยู่อย่างลิง : 40)

3.1.4 คำซ้ำ คือการออกเสียงคำมูลซ้ำกัน 2 ครั้งขึ้นไป เพื่อเน้นความหมายของคำ และบางครั้งยังมีความหมายต่างไปจากคำมูลด้วย ในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ใช้คำซ้ำเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างการใช้คำซ้ำบางคำ เช่น เล็กๆ ง่ายๆ ต่างๆ เรื่อยๆ ทุกๆ แห่ง เด็กๆ หลายๆ อย่าง เก่าๆ ใสๆ เป็นต้น คำซ้ำเหล่านี้ทำให้เด็กเข้าใจและเห็นภาพชัดเจนขึ้น

ณ เนินดินเล็กๆ แห่งหนึ่ง มีบ้านหลังเล็กๆ อยู่สี่หลัง

(นิทานวาดรูป คนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก : 2)

ทุกๆ เช้าคนตัวเล็กๆ ที่อยู่บ้านหลังแรกและหลังสุดท้าย มีหน้าที่ไปขุดอาหารที่กอหญ้าวิเศษ

(นิทานวาดรูป คนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก : 3)

งูตัวที่หนึ่งไม่ยอมแพ้ง่ายๆ งูทั้งสองส่งเสียงเถียงกันดังขึ้น

(นิทานวาดรูป งูสองตัว : 8)

เมื่องูทั้งสองย้ายเข้าไปอยู่บนต้นไม้ตัวละต้น เหตุการณ์ต่างๆ ก็สงบเรียบร้อย

(นิทานวาดรูป งูสองตัว : 12)

คุณยายเดินเร่ร่อนไปเรื่อยๆ พร้อมกับแบกถุงผ้าใบใหญ่

(นิทานวาดรูป ดาวอะไรเอ่ย : 14)

ทุกๆ แห่งที่พระอาทิตย์ผ่านไปจะมีความสว่างไสวเสมอ

(นิทานวาดรูป พระอาทิตย์ใจดี : 22)

เราควรเลี้ยง และสอนเด็กๆ ให้เรียนรู้หลายๆ อย่างนะจ๊ะ

(ฤาษีกับลิง ตอนอยู่อย่างลิง : 6)

ลุงแก่ เลี้ยงตุ๊กแกไว้แปดตัวในแจกันเก่าๆ ใบใหญ่ทุกวัน

(สระสนุก ตุ๊กแกตัวที่แปด : 2)

ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองได้ฟังเสียงใสๆ ของเด็กๆทุกวัน ยักษ์ทั้งสองไม่เหงาอีกแล้ว

(ยักษ์สองตน : 23)

3.1.5 คำซ้อน คือคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน มาซ้อนเข้าคู่กัน ทั้งนี้เพื่อช่วยไขความ หรือขยายความอีกคำหนึ่งให้ชัดขึ้น ลักษณะคำซ้อนที่ปรากฏในผลงานวรรณกรรมของปรีดา ปัญญาจันทร์ เช่น รื้อค้น กระจุยกระจาย ถกเถียง เก็บตุน ติดแขวน เคารพบูชา เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ณ กุฏิของฤาษี เหล่าลิงต่างวิ่งกรูเข้าไปที่กุฏิรื้อค้นจนกุฏิกระจุยกระจาย

(ฤาษีกับลิง เล่ม1 : 7)

เหล่าลิงจึงประชุมกันเพื่อสร้างกุฏิใหม่ให้ฤาษี แต่พวกลิงเกิดการถกเถียงกันจนสร้างกุฏิไม่สำเร็จ

(ฤาษีกับลิง เล่ม2 :1)

เมื่อเหล่าลิงมีอาหารเก็บตุนก็ไม่ต้องออกหาอาหารทุกวัน จึงมีเวลาสร้างที่พัก

(ฤาษีกับลิง เล่ม3 : 15)

ธงแบ่งตามลักษณะการติดแขวนได้ 3 อย่าง

(ธง : 1)

ธงราวจะผูกโยงจากรูปเคารพบูชามายังที่กระทำพิธี

(ธง : 2)

3.1.6 คำสัมผัส คือ คำที่สร้างอารมณ์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่านโดยวิธีเรียบเรียงคำให้มีเสียงสัมผัสกันทำให้เกิดความรื่นหูเวลาอ่านและทำให้เด็กจำข้อความที่อ่านได้ง่ายขึ้นอีกด้วย ซึ่งลักษณะการเรียงคำให้มีเสียงสัมผัสดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ มีดังนี้

ชะนีถือกะลา อีกาเคาะกะลา

(ราชากะฤาษี เล่ม 2 : 5)

ฤาษีหัวเราะฮาฮา ฤาษีเหาะมาศาลา

(ราชากะฤาษี เล่ม 2 : 11)

นกกางเขนดีใจ บินไปบินมา
บินตีลังกา บินมาบินไป

(ราชากะฤาษี เล่ม 3 : 13)

เล่นถมดินเป็นภูเขา แก้เหงากันดีกว่า

(ยักษ์สองตน : 6)

ทั้งคู่อยู่บ้านใหม่ ที่ไม่มีใครสังเกต

(ยักษ์สองตน : 20)

เจอแมวกำลังนอนขดอยู่กับลูกอย่างมีความสุข พระจันทร์เข้าไปปลุก แล้วถามว่า...

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 12)

พระจันทร์ขับยานอวกาศต่อไปได้สักพัก ก็เสียหลักตกลงไปในทะเล

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 16)

พวกปลาปักเป้าคิดว่าเป็นอาหาร จึงรุมกัดยานอวกาศของพระจันทร์แหว่งไปอีก

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 19)

3.2 การใช้ประโยค

ในการสร้างงานวรรณกรรมสำหรับเด็กทั่วๆ ไป ผู้เขียนจะพยายามใช้คำเพื่อสื่อความหมายต่างๆ ให้ได้ความชัดเจนที่สุด ขณะเดียวกันก็ต้องใช้ประโยค กะทัดรัด และสละสลวย เพื่อให้ผู้อ่านประทับใจ การใช้ประโยคในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มี 3 ลักษณะดังนี้

3.2.1 ประโยคความเดียว

3.2.2 ประโยคความรวม

3.2.3 ประโยคความซ้อน

3.2.1 ประโยคความเดียว

ประโยคความเดียว หมายถึง ประโยคที่มีความหมายเดียว มีเนื้อความเดียว มีภาคประธานของประโยคกล่าวขึ้นก่อนและต่อด้วยภาคแสดงของประโยคจึงจะได้ความหมายเต็มว่า ใครทำอะไรที่ไหน เป็นอย่างไร

การใช้ประโยคในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มีลักษณะการใช้ประโยคความเดียวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสื่อความหมายตรง เด็กอ่านแล้วสามารถเข้าใจเรื่องได้ง่าย เมื่อจบประโยคแล้วสามารถสื่อความได้ทันที ไม่วกวน ซับซ้อน หรือต้องตีความอีกครั้ง ดังตัวอย่าง

ตาพาราชามาหาฤาษี

(ราชากะฤาษี ตอนคาถาดี : 4)

ฤาษีจับปูวางบนตัก

(ราชากะฤาษี ตอนฤาษีเหาะ : 8)

ตาอุ้มแมวไปด้วย

(ราชากะฤาษี ตอนเสือร้าย : 12)

เจ้าปีศาจตัวเล็กชอบนอนตื่นสาย

(คนตัวเล็กๆ กับบ้านหลังเล็ก : 4)

คุณยายลงมือสร้างกระท่อม

(ดาวอะไรเอ่ย : 19)

พระจันทร์ขับยานอวกาศมา

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 8)

ณ ทุ่งหญ้าแห่งหนึ่ง ลูกวัวผู้น่าสงสารพลัดหลงกับพ่อวัวแม่วัว ลูกวัวจึงวิ่งตามหาพ่อวัวกับแม่วัว

(แมวน้อยกับลูกวัว : 17)

3.2.2 ประโยคความรวม

ประโยคความรวม หมายถึง ประโยคที่มีข้อความตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไปมารวมกัน มีประธาน หรือกริยา หรือกรรมมากกว่าหนึ่ง และมักต้องมีสันธานเชื่อม ตัวอย่างประโยคความรวมในวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์

ราชา กะ ตา จะ ขอ คาถา ฤาษี

(ราชากะฤาษี : ตอนคาถาดี)

ชะนี กะ อีกา พา แพะ และ แกะ มาหา ฤาษี

(ราชากะฤาษี : ตอนฤาษีเหาะ)

ชะนี กะ อีกา พา ปู ไป ศาลา

(ราชากะฤาษี : ตอนฤาษีเหาะ)

นกกางเขนและอีกาชวนกันไล่จิกแมว แมววิ่งเข้าป่า

(ราชากะฤาษี ตอนเสือร้าย : 18)

ขณะที่หมาน้อยกับหมีน้อยกำลังช่วยกันจัดโต๊ะอาหาร

(สระสนุก : เรื่องยักษ์จอมเอะอะ)

ข้างบึงใหญ่มียักษ์อาศัยอยู่สองตนคือ ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลือง ยักษ์ทั้งสองเป็นเพื่อนรักกัน

(ยักษ์สองตน : 4)

เด็กๆ จึงกล้าขึ้นมาที่สนามเด็กเล่น วิ่งเล่น ส่งเสียงหัวเราะกันอย่างสนุกสนาน ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองได้ฟังเสียงใสๆ ของเด็กๆ ทุกวัน ยักษ์ทั้งสองไม่เหงาอีกแล้ว

(ยักษ์สองตน : 23)

3.2.3 ประโยคความซ้อน

ประโยคความซ้อน คือ ประโยคใหญ่ที่มีประโยคเล็กตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไปรวมกัน แต่มีประโยคหลักหรือประโยคใจความสำคัญเพียงประโยคเดียว ส่วนประโยคอื่นทำหน้าที่ประกอบประโยคหลัก สำหรับประโยคความซ้อนที่พบในงานวรรณกรรมของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ เป็นประโยคความซ้อนประเภทอนุประโยค หมายถึง ประโยคที่ทำหน้าที่ประกอบมุขยประโยค หรือประโยคหลัก ให้มีใจความชัดเจนขึ้นโดยอนุประโยคทำหน้าที่ประกอบนามหรือสรรพนาม ใช้ประพันธสรรพนาม ที่ ซึ่ง อัน เป็นบทเชื่อมดังนี้

เมื่อรู้เช่นนั้น แมวน้อยและเพื่อนๆ จึงนำผลไม้ที่เป็นยาแก้ไขมาให้มังกรไฟกิน

(มังกรไฟ : 18)

ระหว่างทางพบลิงหิวโซจนเป็นลมนอนอยู่บนต้นไม้

(สระสนุก แมวน้อยกับยักษ์ตัวโต : 6)

เขาจะวาดรูปตะขาบลงบนแผ่นวัสดุที่ใช้ทำธงแล้วนำไปแขวนไว้บนปลายเสา

(ธง : 3)

ราชากะตาเสียใจที่แพะและแกะยังเป็นตุ๊กตาหิน

(ราชากะฤาษี : 3)

ผีเสื้อยักษ์ซึ่งมีจิตใจอ่อนโยนขึ้นก็พ้นคำสาป

(ฤาษีกับลิง ตอนอยู่อย่างลิง : 37)

4. ด้านภาพประกอบและรูปเล่ม

มานพ ถนอมศรี กล่าวถึงความสำคัญของภาพประกอบว่า (2546 : 29) เป็นส่วนเสริมในการนำเสนอเนื้อหาสาระให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ภาพประกอบไม่เพียงแต่ช่วยให้เรื่องราวที่นำเสนอชัดเจนครบถ้วน ยังทำหน้าที่ตกแต่งให้หนังสืองดงาม เพิ่มความสบายตาสบายใจในการอ่านหนังสือด้วย คำกล่าวนี้สอดคล้องกับหทัย ตันหยง (2525 : 18) ที่กล่าวว่าหนังสือเด็กส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือภาพ ภาพในหนังสือเด็กมีบทบาททั้งที่เป็นเนื้อหาของเรื่องราว ภาพที่ใช้

ประกอบเนื้อเรื่องมีทั้งภาพจริง ภาพวิจิตรและภาพมายา หรือภาพการ์ตูน แล้วแต่ความมุ่งหมายและเจตนาในการผลิตหนังสือสำหรับเด็กในแต่ละวัย ภาพในหนังสือสำหรับเด็กมีสีสันสวยสดงดงามย่อมเร้าความสนใจของเด็ก กระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการที่กว้างไกล นอกจากนี้จินตนา ใบกาซูยี (2534 : 31) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กโดยเฉพาะเด็กวัยก่อนเรียนว่า อายุ 2 – 5 ขวบ ควรเป็นหนังสือภาพซึ่งมีตัวหนังสือประกอบเล็กน้อย เด็กในวัยเรียนระดับประถมศึกษาควรเป็นภาพประกอบเรื่องราวในอัตราส่วนที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามหนังสือภาพสำหรับเด็กเล็กรวมทั้งการ์ตูน จะเน้นภาพมากกว่าเนื้อเรื่องที่เขียนเป็นตัวอักษร ดังนั้นประเภทของภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญ

จากความเห็นของผู้รู้เกี่ยวกับภาพประกอบ จะเห็นได้ว่าภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญในการช่วยสื่อความเข้าใจในเหตุการณ์และการกระทำของตัวละครให้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาพที่มีสีสันและมีการเคลื่อนไหวมากเท่าใดก็จะเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจให้กับเด็กมากเท่านั้น ในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์แสดงให้เห็นคุณค่าของการจัดภาพประกอบได้ 4 ประการ ดังนี้

4.1.1 การจัดภาพช่วยเสริมให้วรรณกรรมน่าสนใจ การจัดภาพประกอบที่ช่วยเสริมให้วรรณกรรมน่าสนใจ คือ แต่ละหน้ามีตัวอักษรไม่มากเกินไป หรือมีแต่ภาพเพียงอย่างเดียว รูปภาพและเนื้อหามีความสอดคล้องกัน ขนาดของภาพในแต่ละหน้า จะเน้นภาพมากกว่าคำบรรยาย คือใช้ภาพประมาณสามในสี่ส่วน ตัวอักษรมีขนาดโต สีของตัวอักษรเป็นตัวสีดำหนา ไม่ใช้ตัวอักษรประดิษฐ์เพื่อให้เด็กอ่านง่าย ดังภาพตัวอย่างจากเรื่อง**ราชากะฤาษี** เรื่อง**เล่นริมน้ำ** และเรื่อง**ยักษ์สองตน**

การใช้ตัวอักษรขนาดโตและใช้อักษรสีดำทำให้เด็กอ่านเข้าใจง่าย

(ราชากะฤาษี : 6)

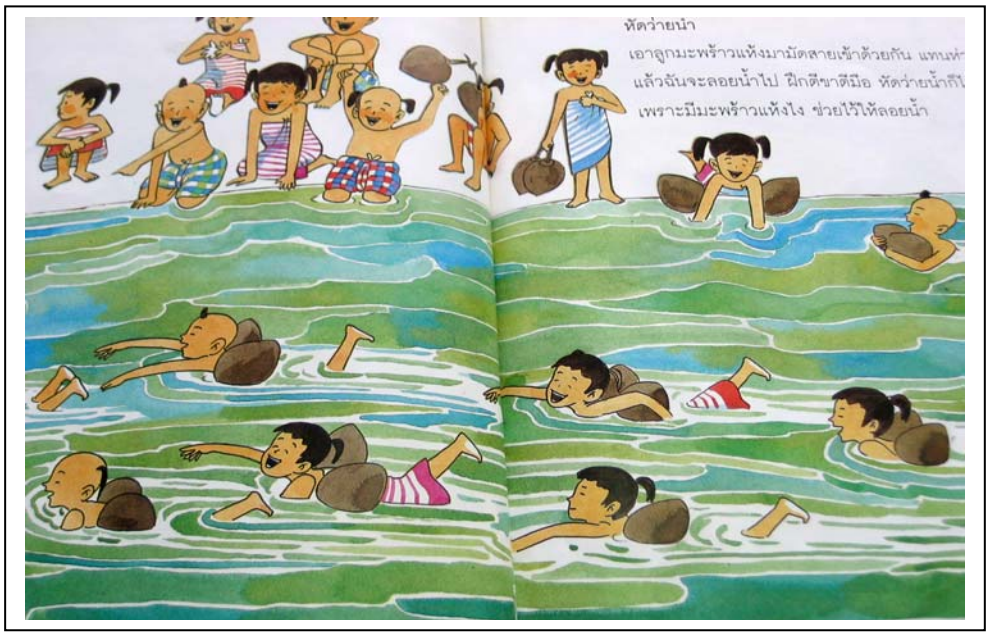

การใช้ภาพในสัดส่วนที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ไม่ใช้ตัวอักษรแน่นเกินไป

(เล่นริมน้ำ : 11)

การวางภาพประกอบและจัดตัวอักษรได้เหมาะสมกับหน้าหนังสือ

(ยักษ์สองตน : 13)

4.1.2 ภาพช่วยแปลความหมายหรือสร้างความเข้าใจ การจัดภาพเป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ไม่เกิดความสับสนแม้ว่าตัวละครจะไม่ใช่มนุษย์ แต่การแสดงท่าทางเหมือนมนุษย์จะช่วยทำให้เข้าใจความหมายของคำ และเข้าใจเรื่องได้ดีขึ้นทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตามเนื้อเรื่อง ดังตัวอย่างจากเรื่อง**ฤาษีกับลิง**

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

(ฤาษีกับลิงตอนชิงตำแหน่ง : 21 - 22)

นอกจากนี้ภาพยังสามารถเล่าเรื่องให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้นแม้ว่าเด็กบางคนไม่สามารถอ่านหนังสือได้ เช่น ภาพที่สร้างความตกตะลึงของเหล่าลิงที่มาร่วมงานแต่งงานของลิงทอง โดยมีคำบรรยายภาพเพียงสั้นๆ ว่า “เอ๊ะ! เงาอะไรน่ะ” และภาพนี้ยังสามารถบอกความหมายได้มากกว่านั้น เพราะภาพที่ลิงทุกตัวมีอาการตกใจ ตาโตและมีเงามืดรางๆ แสดงให้เห็นลักษณะเหตุการณ์ที่น่ากลัวอีกด้วย ดังภาพตัวอย่าง

(ฤาษีกับลิง ตอนอยู่อย่างลิง : 14)

4.1.3 ภาพช่วยสื่ออารมณ์และความรู้สึก ภาพที่สื่อถึงอารมณ์ของตัวละคร เมื่อเด็กเห็นลักษณะอาการ และท่าทางของตัวละคร เด็กสามารถรู้ได้ว่าตัวละครมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไร ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับภาพที่เห็นได้ ดังตัวอย่างจากเรื่อง**ยักษ์สองตน** เรื่อง**ฤาษีกับลิง** เรื่อง**พระอาทิตย์ใจดี** เรื่อง**ราชากะฤาษี** เรื่อง**พระจันทร์อยากมีเพื่อน** สื่อถึงอารมณ์ของตัวละครดังนี้ เช่นเรื่องยักษ์สองตน สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกตกใจเมื่อฝนตกน้ำท่วม เรื่องฤาษีกับลิง สื่อถึงอารมณ์เศร้าเสียใจ เรื่องพระอาทิตย์ใจดี สื่อถึงความรู้สึกอบอุ่น มีความสุข เรื่องราชากะฤาษี สื่อถึงความรู้สึกกลัวเมื่อตกอยู่ในอันตราย เรื่องพระจันทร์อยากมีเพื่อน และราชากะฤาษี สื่อให้เห็นอารมณ์โกรธของสัตว์ที่มีความน่ากลัวและเป็นอันตรายได้ตลอดเวลา

แสดงความรู้สึกตกใจเมื่อฝนตกน้ำท่วม

(ยักษ์สองตน : 17)

แสดงอารมณ์เศร้าเสียใจเมื่อสูญเสียคนรัก

(ฤาษีกับลิง : 25)

แสดงความรู้สึกอบอุ่น มีความสุขและใจดี

(พระอาทิตย์ใจดี : 23)

แสดงความรู้สึกกลัวเมื่อตกอยู่ในอันตราย

(ราชากะฤาษี : 11)

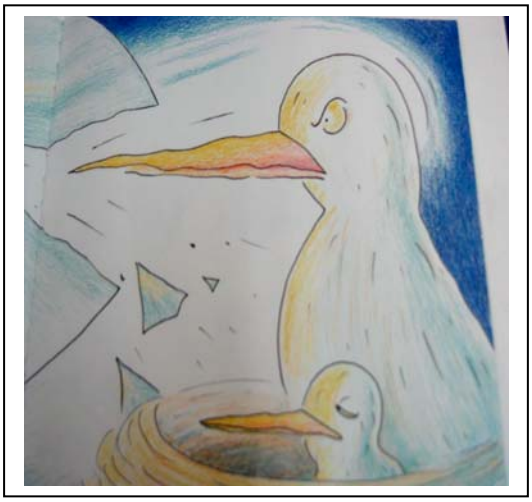

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : 11)

(ราชากะฤาษี :7)

จากเรื่องพระจันทร์อยากมีเพื่อนและเรื่องราชากะฤาษี สื่อให้เห็นอารมณ์ของสัตว์ที่มีความน่ากลัวและเป็นอันตรายได้ตลอดเวลา

4.1.4 ภาพช่วยสร้างความสนุกสนาน เป็นภาพเกี่ยวกับธรรมชาติและการละเล่นที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ทำให้เด็กมีความสนุกสนาน รู้สึกเหมือนตนเองได้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในภาพ ดังตัวอย่างจากเรื่อง**เล่นริมน้ำ** เรื่อง**เล่นกลางแจ้ง** เรื่อง**ต้นไม้ใกล้ตัว** และเรื่อง **เล่นในป่า**

การเล่นเรือใบ

(เล่นริมน้ำ : 23)

การเล่นตีวงล้อ

(เล่นกลางแจ้ง : 11)

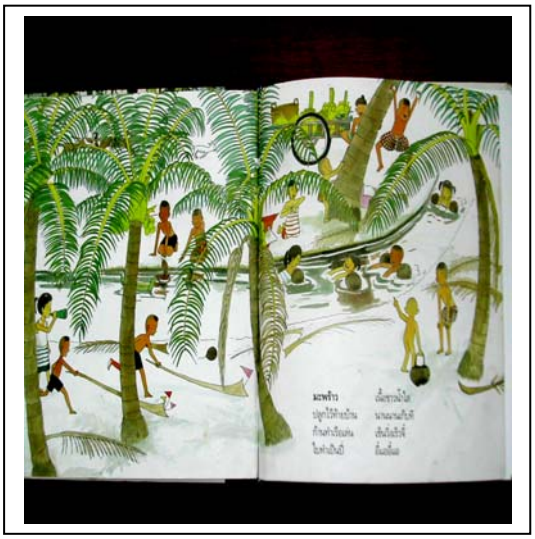

การนำมะพร้าวมาเป็นอุปกรณ์ในการเล่น

(ต้นไม้ใกล้ตัว : 22)

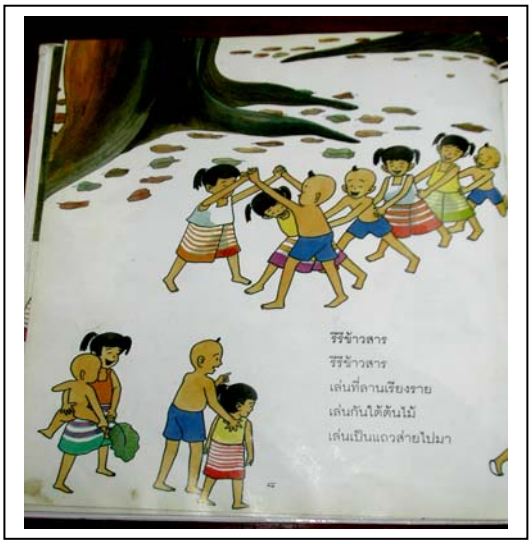

การเล่นรีรีข้าวสาร

(เล่นในป่า : 9)

4.2 รูปเล่ม เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของหนังสือสำหรับเด็ก จรุณห์ เพชรมุณี (2523 : 158) ได้แสดงความเห็นว่ารูปเล่มที่แตกต่างกันจะสร้างความสะดุดตาน่าสนใจให้อยากอ่าน โดยเฉพาะรูปเล่มที่แตกต่างจากเล่มอื่นจะสร้างความน่าสนใจได้ดี เพราะเด็กไม่ชอบสิ่งที่จำเจ

วิริยะ สิริสิงห. (2524) กล่าวถึงความสำคัญของรูปเล่มว่า หนังสือสำหรับเด็ก ควรเป็นหนังสือที่เด็กอ่านและได้รับความเพลิดเพลิน ลักษณะรูปเล่มของหนังสือที่เด็กชอบ มีดังนี้

1. ชื่อเรื่อง มีความหมายสมบูรณ์ เด็กสามารถอ่านแล้วเข้าใจทันที จะทำให้เด็กสนใจมากกว่าชื่อเรื่องที่สื่อความหมายได้น้อยกว่า

2. ปก เด็กชอบหนังสือที่มีปกสวยงามมากกว่าหนังสือที่มีปกสีไม่สวย และเด็กชอบหนังสือปกแข็งมากกว่าปกอ่อน

3. คุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์ เด็กชอบหนังสือที่พิมพ์ด้วยกระดาษคุณภาพดีค่อนข้างแข็ง และเป็นกระดาษสีขาว

4. ขนาดรูปเล่มและการวางหน้า ในประเทศไทยนิยมใช้ขนาดรูปเล่มเพียง 2 ขนาด คือ ขนาด16 หน้ายก และขนาด 8 หน้ายก เพราะถือความสะดวกในการพิมพ์เป็นหลัก เด็กชอบหนังสือทั้งสองขนาด

5. ความหนาบางของหนังสือ เด็กชอบหนังสือที่ไม่หนา เนื้อเรื่องยาวไม่เกินไปนัก มีประมาณ 16 ถึง 24 หน้า

รูปเล่มที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ มีรูปเล่มเป็นสี่เหลี่ยมขนาดต่างกันเช่น เม่นหลบฝน มีขนาด 3 หน้ายก ต้นไม้ใกล้ตัว มีขนาด 3 หน้ายก เป็นต้น มีจำนวนหน้าหรือความหนาของเล่มในช่วง 16 – 24 หน้า ดังตัวอย่างชุดภาษาสนุกใน หนึ่งเล่มมีจำนวนหน้า 23 หน้า ชุดสระสนุกหนึ่งเล่มมีจำนวนหน้า 24 หน้า และต้นไม้ใกล้ตัวหนึ่งเล่มมีจำนวนหน้า 22 หน้า เป็นต้น

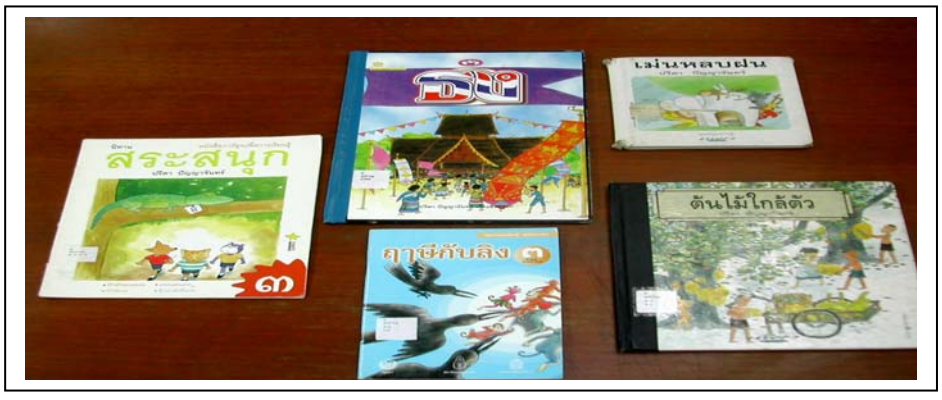

ตัวอย่างวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ ที่มีรูปเล่มเหมะสมกับความต้องการของเด็ก

ปก เป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของวรรณกรรมสำหรับเด็ก เนื่องจากปกเป็นส่วนแรกที่จะชักจูงให้ผู้พบเห็นอยากทราบเนื้อเรื่องในเล่ม การทำภาพปกจึงควรให้สะดุดตา โดยมีชื่อผู้แต่งและผู้เขียนภาพไว้อย่างชัดเจน ดังภาพปกตัวอย่างจากเรื่อง**สระสนุก ราชากะฤาษี** และ**ธง** ซึ่งบอกชื่อผู้แต่งและผู้เขียนภาพ คือ ปรีดา ปัญญาจันทร์ ไว้อย่างเด่นชัด

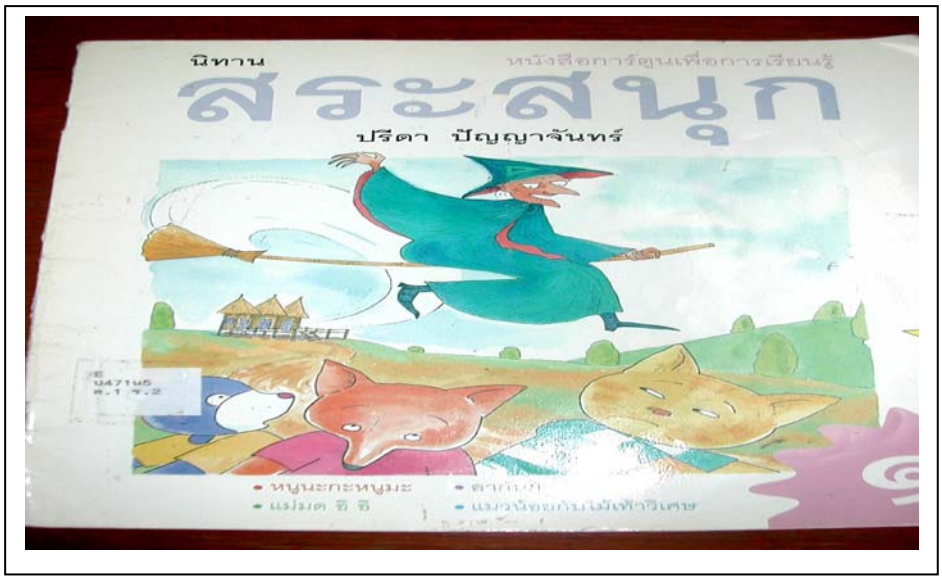

(สระสนุก : ภาพปก)

(ราชากะฤาษี : ภาพปก)

(ธง : ภาพปก)

การจัดภาพปกของปรีดา ปัญญาจันทร์ ได้จัดภาพปกในรูปแบบต่างๆ อย่างน่าสนใจมี 2 รูปแบบ คือ การจัดภาพปกที่ใช้ตัวละครสำคัญในเรื่องมาเป็นภาพปก และการจัดภาพปกโดยใช้เหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งในเรื่อง ดังนี้

1. การจัดภาพปกที่ใช้ตัวละครสำคัญในเรื่องมาเป็นภาพปก เช่น เรื่อง**พระจันทร์อยากมีเพื่อน** เป็นต้น

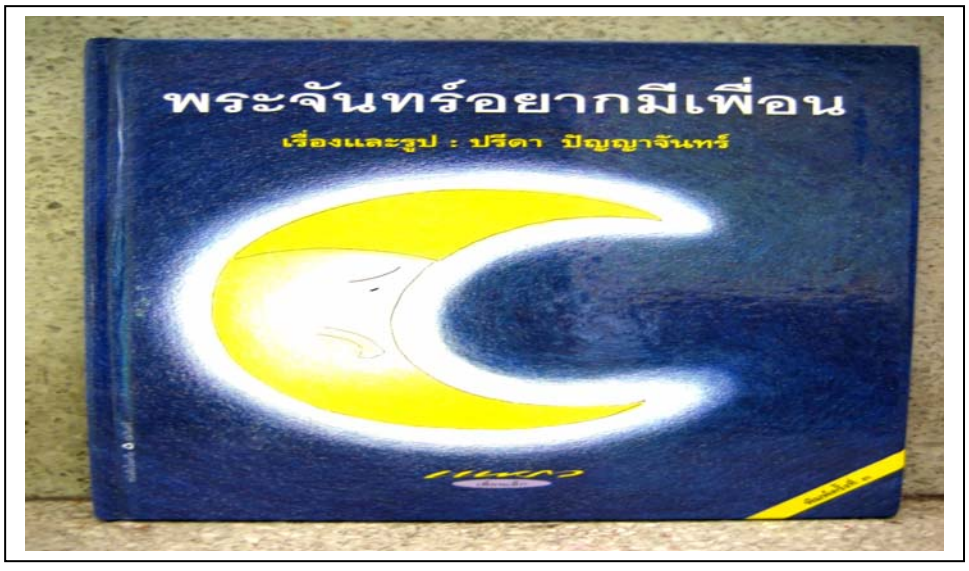

(พระจันทร์อยากมีเพื่อน : ภาพปก)

2. การจัดภาพปกโดยใช้เหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งในเรื่อง เพื่อสร้างจุดสนใจให้ผู้อ่านอยากทราบเนื้อเรื่องว่าตัวละครที่ปรากฏบนปกอยู่ในเหตุการณ์ใด มีอาการอย่างไร อยู่สถานที่ใด และตอนจบของเรื่องจะเป็นอย่างไร เช่นเรื่อง**ยักษ์สองตน** และ**ต้นไม้ใกล้ตัว** เป็นต้น

เป็นเหตุการณ์ตอนที่ยักษ์ม่วงกับยักษ์เหลืองหาวิธีคลายเหงาโดยการสร้างสนามเด็กเล่น

(ยักษ์สองตน : ภาพปก)

เป็นภาพเหตุการณ์ที่เด็กวิ่งเล่นและเก็บผลไม้ต่างๆ เช่น ขนุน กล้วย เป็นต้น

(ต้นไม้ใกล้ตัว : ภาพปก)

บทที่ 4

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ จำนวน 53 เรื่อง โดยศึกษาองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเนื้อเรื่อง
2. ด้านวิธีการนำเสนอ
3. ด้านภาษา
4. ด้านภาพประกอบและรูปเล่ม

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเนื้อเรื่อง จัดกลุ่มตามลักษณะเนื้อเรื่องได้ 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทส่งเสริมจินตนาการ ประเภทส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ ประเภทส่งเสริมคุณธรรม ประเภทส่งเสริมประชาธิปไตย และประเภทส่งเสริมภูมิปัญญา ประเภทส่งเสริมจินตนาการมี 2 ลักษณะ คือ การส่งเสริมจินตนาการด้วยภาษาและการส่งเสริมจินตนาการด้วยภาพ มุ่งให้เด็กมีความเพลิดเพลินสนุกสนานและส่งเสริมให้เด็กได้สร้างจินตนาการของตนร่วมไปกับเนื้อเรื่องเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ตามที่ตนเองคิด ประเภทส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้มี 2 ลักษณะ คือ การส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้สระและคำและการส่งเสริมพัฒนาการด้านการนับจำนวน มุ่งให้เด็กเกิดความสนุกกับการอ่าน กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและรักการอ่านมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความชำนาญทางภาษา ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือได้คล่องแคล่ว เป็นวิธีที่ช่วยสนับสนุนการเรียนด้านภาษาของเด็กได้เป็นอย่างดี ประเภทส่งเสริมคุณธรรม มุ่งส่งเสริมให้เด็กเป็นคนมีน้ำใจ รู้จักให้อภัย มีความรับผิดชอบ มีสติในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ สามารถนำคุณธรรมเหล่านี้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประเภทส่งเสริมประชาธิปไตย มุ่งให้เด็กได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักหน้าที่ของตนและเคารพสิทธิของผู้อื่น ประเภทส่งเสริมภูมิปัญญา มุ่งส่งเสริมให้เด็กดำเนินชีวิตได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและปลูกฝังจิตสำนึกให้รักษ์ความเป็นไทย

2. ด้านวิธีการนำเสนอ ปรีดา ปัญญาจันทร์ ใช้กลวิธีการนำเสนอ 3 ประการได้แก่ กลวิธีในการวางโครงเรื่อง กลวิธีในการเล่าเรื่องและกลวิธีในการสร้างตัวละคร ด้านกลวิธีในการวางโครงเรื่องมี 3 แบบ คือ กลวิธีในการเปิดเรื่องซึ่ง มี 2 วิธีคือ เปิดเรื่องแบบบรรยาย และเปิดเรื่องด้วยการสนทนา กลวิธีในการดำเนินเรื่องนิยมใช้การดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทิน กลวิธีในการปิดเรื่องจะใช้วิธีปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรมมากที่สุด และรองลงมาคือปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด ในด้านกลวิธีการ

เล่าเรื่อง ผู้เขียนใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเห็นจริงเป็นส่วนใหญ่ ด้านกลวิธีสร้างตัวละครมี 2 ประเภท ได้แก่ตัวละครประเภทมีชีวิต และตัวละครประเภทไม่มีชีวิต ประเภทมีชีวิตได้แก่ สัตว์ต่างๆ เช่น แมว กระต่าย หมี และลิงเป็นต้น และยังมีประเภทมีชีวิตจากจินตนาการ ได้แก่ ยักษ์ และแม่มด ตัวละครประเภทไม่มีชีวิตพบเพียงสิ่งเดียว คือพระจันทร์

3. ด้านการใช้ภาษา พบว่ามีการใช้คำหลากหลาย เช่น ใช้คำแสดงภาพ แสดงอาการ แสดงความรู้สึก การใช้คำอุทาน คำซ้ำ คำซ้อน และคำสัมผัส การใช้ประโยคมี 3 ลักษณะ คือ ประโยคความเดียว ประโยคความรวม และประโยคความซ้อน

4. ด้านภาพประกอบและรูปเล่ม ผู้เขียนใช้ภาพช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมมีความน่าสนใจ น่าอ่านมากยิ่งขึ้น ภาพมีหลายขนาดและเลือกเนื้อหาที่น่าสนใจมาเป็นภาพปก ภาพประกอบเรื่องมีสีสดใส ใช้ภาพวาดสีเหมือนจริง ด้านรูปเล่ม ปรีดา ปัญญาจันทร์ ใช้ลักษณะรูปเล่มหลายขนาดเช่นขนาด 2 หน้ายก 3 หน้ายก 3 หน้ายกครึ่ง และ 7 หน้ายก มีทั้งที่เป็นปกแข็งและปกอ่อน ส่วนจำนวนหน้าในแต่ละเล่มมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องไม่หนาหรือบางจนเกินไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ พบว่าการนำเสนอเนื้อเรื่องมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และให้แนวคิดด้านคุณธรรมเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ได้นำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเรียนรู้ด้านภาษาไทย ในนิทานชุดสระสนุกเพื่อให้เด็กรู้จักสระ เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่มักเกิดปัญหาเกี่ยวกับการจำและการอ่านสระ ทำให้เด็กไม่สามารถสะกดคำได้ การเรียนรู้สระจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก การให้เด็กได้เรียนรู้สระในรูปแบบของนิทานจะทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานและอยากเรียนรู้ เมื่อเด็กจำสระและสะกดคำได้ จะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้คำต่างๆ ต่อไป ซึ่งปรีดา ปัญญาจันทร์ ได้นำเสนองานเกี่ยวกับการเรียนรู้คำชนิดต่างๆ ในรูปแบบนิทานควบคู่กับการเรียนรู้สระ ในนิทานชุดภาษาสนุกจำนวน 7 เล่ม โดยมีเนื้อหาที่เป็นคำสระเดี่ยว สระประสม คำที่มีตัวสะกด เป็นต้น คำที่นำมาให้เด็กเรียนรู้จะเรียงจากคำง่ายไปหายาก นอกจากนี้ปรีดา ปัญญาจันทร์ยังได้นำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาการทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ในเรื่องเม่นหลบฝน เป็นเรื่องการนับจำนวน เพื่อให้เด็กรู้จักค่าของจำนวนนับพื้นฐานโดยใช้จุด ควบคู่ไปกับรูปภาพเพื่อให้เด็กเข้าใจค่าจำนวนของตัวเลขมากขึ้น เด็กสามารถนำภาพที่ไม่มีคำบรรยายมาเล่าเรื่องตามความคิดและจินตนาการของตนได้

นอกจากปรีดา ปัญญาจันทร์ จะเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ของด้านสระและคำแล้วยังได้นำเสนอเนื้อหาวิชาการทางสังคม คือการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยในรูปแบบของนิทาน ทำให้เด็กเรียนรู้ง่าย และเข้าใจได้เร็วขึ้นโดยศึกษาจากพฤติกรรมของตัวละคร และนำตัวอย่างไปปฏิบัติได้

นอกจากนี้งานวรรณกรรมเด็กของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ ยังได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการละเล่นไทยสมัยโบราณ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย ที่กำลังจะสูญหายไป ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเริ่มนำกลับมาเล่นใหม่ โดยฝึกเล่นตามคำแนะนำในหนังสือซึ่งได้อธิบายวิธีการเล่นไว้อย่างละเอียด

การใช้ภาพประกอบเรื่องใช้ตัวละครที่เป็นคนและสัตว์ โดยภาพที่เขียนนั้นส่วนใหญ่เป็นภาพเหมือนจริง การดำเนินเรื่องเป็นไปตามขั้นตอนไม่ซับซ้อนมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย มีการแทรกคำสอนด้านคุณธรรมไว้ทุกเรื่อง การใช้ภาษาเหมาะกับวัยของเด็กซึ่งเมื่อเด็กอ่านแล้วสามารถเข้าใจข้อความหรือเนื้อเรื่องได้ทันที ใช้ภาษาแบบแผนในส่วนที่เป็นการบรรยายเนื้อเรื่องและใช้ภาษากึ่งแบบแผนในบทสนทนา เพื่อความสมจริงและเข้าใจง่าย การใช้ภาษาของปรีดา ปัญญาจันทร์ ไม่พบลักษณะภาษาวรรณศิลป์ เนื่องจากเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 3 – 8 ปี เด็กวัยนี้ต้องการเรียนรู้คำที่มีความหมายตรงมากกว่าคำที่เป็นความหมายแฝง

วรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ส่วนใหญ่จบด้วยความสุข ไม่พบการจบแบบโศกนาฏกรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของปรีดา ปัญญาจันทร์ ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาพบว่ายังมีเรื่องที่น่าศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังนี้

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเด็กของนักเขียนท่านอื่น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมสำหรับเด็กของนักเขียนชายกับนักเขียนหญิงเพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กฤษณา ผลชีวิน. (2524). ***การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กอายุ 6 – 12 ปีที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ถึง พ.ศ. 2519.*** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2521). ***วรรณคดีวิจารณ์.*** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

_____. (2526). ***หนังสือเรียนภาษาไทย ท 041 : การเขียน 1 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.*** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2522). “การจัดทำหนังสือเด็ก,” ***ข่าวสารหอสมุดแห่งชาติ.*** 1 (4) : 5 ; กค.

จินตนา ใบกาซูยี. (2542). ***เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก.*** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2534). ***การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก.*** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

เจือ สตะเวทิน. (2510). ***ศิลปะการประพันธ์.*** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุทธิสารการพิมพ์.

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์. (2527). ***การทำหนังสือสำหรับเด็ก.*** กรุงเทพฯ : บูรพาสาส์น.

ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์. (2526). ***การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก.*** นครศรีธรรมราช : ภาควิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

ชลธิชา กลัดอยู่ และคณะ. (2517). ***การใช้ภาษา.*** กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

ณรงค์ ทองปาน. (2526). “การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก,” ***เอกสารการนิเทศการศึกษา.*** ฉบับที่ 250.

นววรรณ พันธุ์เมธา. (ม.ป.ป). ***เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3.*** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิศา ชูโตและกล่อมจิตต์ พลายเวช. (2527). ***สภาพและแนวโน้มหนังสือเด็ก.*** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประชาชน.

น้ำค้าง ระวิงทอง. (2540). ***การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติปี พ.ศ. 2530 – 2536.*** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บันลือ พฤกษะวัน. (2521). ***วรรณกรรมกับเด็ก.*** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2525). ***การประถมศึกษา.*** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ประภาพันธ์ กรโกสียกาจ. (2527). ***เด็กกับวรรณกรรม.***กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประยุทธ กุยสาคร. (2527). ***ภาษาไทยเชิงภาษาศาสตร์.*** เอกสารการนิเทศการศึกษาฉบับที่ 258 ภาคพัฒนาตาและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

ปราณี เชียงทอง. (2522). ***วรรณกรรมสำหรับเด็ก.*** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปรีชา ทิชินพงศ์. (2523). ***ลักษณะภาษาไทย.*** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ผ่องใส ศรีสำราญ. (2521). ***การจัดรูปแบบของบทความเกี่ยวกับการวางหน้าและตัวอักษรที่มีต่อการอ่าน.*** ปริญญานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรจันทร์ จันทวิมล และคณะ. (2534). ***การเขียนและจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน.*** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ตะเกียง.

ภิญญาพร นิตยะประภา. (2534). ***การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก.*** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

มานพ ถนอมศรี. (2546). ***การเขียนหนังสือสารคดี บันเทิงคดี สำหรับเด็กและเยาวชน.*** กรุงเทพฯ : สิปประภา.

รัญจวน อินทรกำแหง. (2520). ***วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น.*** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). ***พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน***. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

วรรณี ศิริสุนทร. (2527). ***การวิเคราะห์หนังสือไทยสำหรับเด็ก ฉบับชนะการประกวด พ.ศ. 2520 – 2523***. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วิริยะ สิริสิงห. (2523). ***"การบรรยายเรื่องการทำหนังสือและการพิมพ์"*** ณ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 17 เมษายน.

_____. (2524). ***การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก.*** กรุงเทพฯ : สุวิริยาสาส์น.

ศิวะพรรณ์ โหระกุล. (2535). ***การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห ในช่วงปี พ.ศ. 2515 – 2532***. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมบูรณ์ ศิงฆะมานันท์. (2522). "เกณฑ์ในการเลือกหนังสือสำหรับเด็ก" ***วารสารบรรณาศาสตร์.*** 2 (2) : 69 – 73 ; เมษายน

สมพงษ์ ศิริเจริญ. (2505). "การวิจัยที่น่าสนใจทางโสตทัศนศึกษา" ***,วารสารอุปกรณ์การศึกษา.*** หน้า 22 - 25 (ปีที่ 1 เล่มที่ 2 มีนาคม – เมษายน).

สมศักดิ์ ศรีมาโนช. (2523). **การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สุนทรี มีพร้อม. (2522). ***การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็ก ฉบับชนะการประกวด.*** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุนันท์ จูฑะศร. (2509). ***การวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย.*** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หทัย ตันหยง. (2525). ***การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก.*** พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

_____. (2529). **การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

อุปกิตศิลปาสาร, พระยา. (2524). ***หลักภาษาไทย***. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประวัติของนายปรีดา ปัญญาจันทร์

ประวัติของนายปรีดา ปัญญาจันทร์

ชีวิตเบื้องต้น เกิดเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ที่จังหวัดหนองคาย

การศึกษา

ป. 1 – 6	จากโรงเรียนวัดอรุณรังษี จังหวัดหนองคาย
ม. 1 – 6	จากโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย
ปริญญาตรี	จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วิชาเอกศิลปะและวัฒนธรรม ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร

ชีวิตการทำงาน ระหว่างศึกษาได้รับจ้างเขียนภาพประกอบนิทานให้แก่นักศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทที่เรียนเกี่ยวกับวรรณกรรมเด็ก และขณะศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 มีผลงานของตนเองเรื่องชีวิตบ้านป่า ซึ่งได้รับรางวัลดีเด่นจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ เมื่อสำเร็จการศึกษาได้เข้าทำงานที่สำนักพิมพ์ปาณยา สุขุมวิท 56 เป็นสำนักพิมพ์ที่ผลิตหนังสือเกี่ยวกับวรรณกรรมเด็กหลังจากทำงานประมาณ 4 ปี ก็ย้ายมาทำงานที่สำนักพิมพ์ชมรมเด็กและได้เป็นครูพิเศษสอนวิชาศิลปศึกษาระดับอนุบาลและประถมศึกษาควบคู่กันไป หลังจากนั้นได้ออกมาก่อตั้งสโมสรศิลปะเด็ก

ปี พ.ศ. 2531 – 2533 ทำงานเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาและได้แสดงผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน

ปี พ.ศ. 2540 – 2541 รับราชการเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และเริ่มเป็นนักวาดภาพประกอบนิทานและเล่านิทานอิสระ

ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาโรงเรียนอนุบาลบ้านวังทอง จังหวัดปทุมธานี และโรงเรียนสองภาษาลาดพร้าว

ชีวิตครอบครัว สมรสแล้วแต่ยังไม่มีบุตร

ความเห็นในฐานะนักเขียน หนังสือวรรณกรรมสำหรับเด็กมีส่วนในการพัฒนาเด็กทุกด้านและที่สำคัญที่สุดหนังสือเป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์และผูกพันทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นและเป็นตัวเชื่อมความรักระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กได้เป็นอย่างดี

แรงบันดาลใจ แรงบันดาลใจที่ทำให้เริ่มงานเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กมาจากเห็นภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กของต่างประเทศที่ มีคุณภาพ จึงต้องการสร้างภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กของไทยให้มีคุณภาพทัดเทียมของต่างประเทศ โดยเขียนภาพให้มีความสวยงาม ประณีต และสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เพื่อให้ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามความประสงค์ที่คาดหมาย

นามปากกา ไม่มี (ใช้ชื่อ – นามสกุลจริง)

งานชิ้นแรก ชีวิตบ้านป่า ที่ได้รับรางวัลดีดีเด่นจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

งานที่ภาคภูมิใจ วรรณกรรมชุดต้นไม้ใกล้ตัว เม่นหลบฝน และพระจันทร์อยากมีเพื่อนซึ่งหนังสือสองเล่มหลังนี้ได้มีผู้ซื้อลิขสิทธิ์ไปจัดทำเป็นหนังสือ 4 ภาษา

ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน 34/65 หมู่บ้านวังทอง ถ.วิภาวดี เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร 10210 โทร. 02 - 532 - 2990

ปรีดา ปัญญาจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ , จันทรา ภู่เงิน เป็นผู้สัมภาษณ์ , เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2547

ภาคผนวก ข

หนังสือของนายปรีดา ปัญญาจันทร์ พอสังเขป

หนังสือเรื่อง ธง (พ.ศ. 2530)

ชุดสนุกสนานตามธรรมชาติ (พ.ศ. 2536) มี 3 เรื่อง

ตอนเล่นกลางแจ้ง

หนังสือเรื่อง เม่นหลบฝน (พ.ศ. 2538)

หนังสือเรื่อง ต้นไม้ใกล้ตัว (พ.ศ. 2538)

หนังสือเรื่อง ราชบุรีมีโอ่ง (พ.ศ. 2539)

นิทานวาดรูป (พ.ศ. 2541) มี 5 เรื่อง

หนังสือเรื่องพระจันทร์อยากมีเพื่อน (พ.ศ. 2543)

หนังสือเรื่อง ยักษ์สองตน (พ.ศ. 2544)

ชุดภาษาสนุก (ราชากะฤาษี) (พ.ศ. 2544) มี 6 เล่ม

ตอนควายป่า

ชุดสระสนุก (พ.ศ. 2544) มี 7 เล่ม รวมทั้งสิ้น 27 เรื่อง

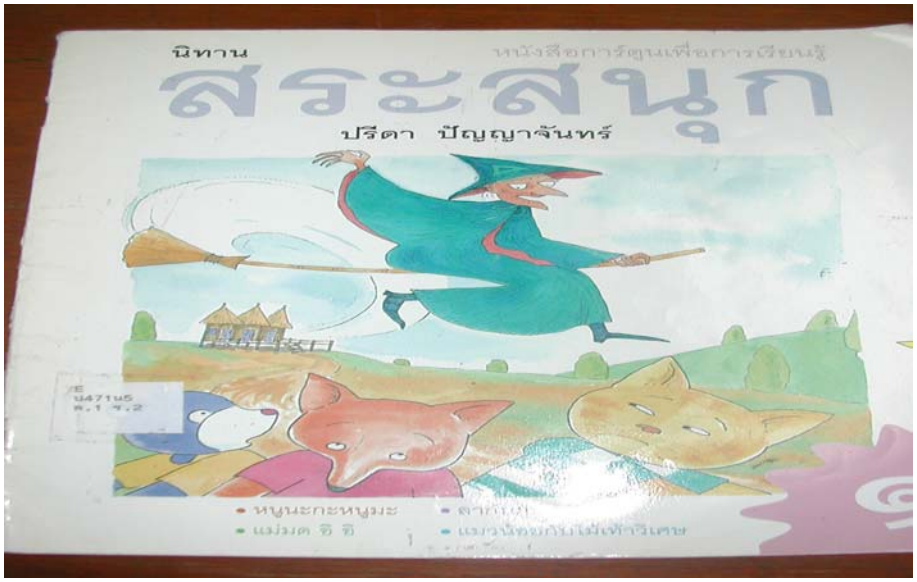

หนังสือชุดฤาษีกับลิง (พ.ศ. 2546) มี 4 ตอน

ตอน ชิงตำแหน่ง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจันทรา ภู่เงิน
วันเดือนปีเกิด	10 กรกฎาคม 2515
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1173 ถนนไชยพร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000
ตำแหน่งหน้าที่	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดบางปะกอก ซอยสุขสวัสดิ์ 17 แขวงบางปะกอก เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร โทร. 0-2427-2607

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537	คบ. ภาษาไทย จากวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2549	กศ.ม ภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร